

EUROPEAN
child
SAFETY ALLIANCE

EuroSafe

Produktų vaikams saugos vadovas

Potencialiai pavojingi produktai

Pagal leidinį „Child Safety Product Guide: potentially dangerous products“ parengė Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras

Išvertė: Ignas Keras, Diana Mekšriūnaitė, Justina Račaitė

Redagavo: Lina Biekštaitė

Maketavo: Evelina Vitkauskienė

Tekstas ar teksto ištraukos gali būti kopijuojamos, jei yra nurodomi autoriai, publikacijos pavadinimas ir leidėjas.

Rekomenduojamas citavimas: M. Sengölge, J. Vincenten, Produktų vaikams saugos vadovas:

Potencialiai pavojingi produktai. Lietuviškas vertimas. Birminghamas: Europos vaiko saugos aljansas, EuroSafe, 2013.

ISBN 978-1-909100-68-8 (paperback) 978-1-909100-69-5 (eBook pdf) © 2013 lapkritis

Nuotraukų šaltiniai: Austrijos kelių saugos taryba, „Google vaizdai“, Jungtinių Amerikos Valstijų produktų saugos komisijos (*Consumer Product Safety Commission*, CPSC) puslapis ir nuotraukos, publikuotos tinklalapiuose flickr.com, iStockphoto.com, Bobek.co.uk, fotolia.com, S. Nascimento, East Coast Nursery, Autokindersitz.at ir photosandmore.at.

Prašome susisiekti su Europos vaikų saugos aljanso sekretoriatu, kad gautumėte papildomos informacijos apie šį leidinį:

European Child Safety Alliance

RoSPA House

28 Calthorpe Road

Edgbaston, Birmingham, B15 1RP, UK

El. paštas: secretariat@childsafetyeurope.org

Interneto svetainė: www.childsafetyeurope.org

Tel.: +44 121 248 2000

Faksas: +44 121 248 2001

Europos vaikų saugos aljansas yra įsikūręs Birmingeme, Anglijoje, prie Karališkosios traumų prevencijos draugijos (Royal Society for the Prevention of Accidents, RoSPA) ir yra EuroSafe – Europos traumų prevencijos ir saugumo skatinimo asociacijos – narys.

Turinys

	Įvadas	4
Ką Europos Sąjunga daro, kad vaikams skirti produktai būtų saugesni?		6
Europos standartai taikomi produktams nurodytiems šiame leidinyje		8
	Suaugusiųjų lovos	12
	Kūdikių vaikštynės	15
	Maudynių kėdutės ir žiedai	19
	Dviračiai	21
	Dviaukštės lovos	24
	Vystymo staliukai	28
Vaikų prisegimo sistemos transporto priemonėse		30
	Apsaugos varteliai ir barjerai	38
	Miego drabužiai	40
	Vaikiškos lovelės	42
	Fejerverkai	46
	Futbolo ir rankinio vartai	49
	Maitinimo kėdutės	52
Žiebtuvėliai (be apsaugos nuo vaikų)		55
	Žindukai ir barškučiai	57
	Plastikiniai maišeliai	60
	Žaidimo aikštelės įranga	62
	Žaidimo maniežai	66
Smulkios detalės (balionai, maitinimo elementai, magnetai, stiklo rutuliukai)		69
	Dūmų ir anglies monoksido detektoriai	71
	Juostelės, virvelės ir vaikų bižuterija	74
	Vežimėliai	77
	Žaislų dėžės	80
	Žaislai	82
	Batutai	86
	Užuolaidų ir žaliuzių virvelės	89
Europos vaikų saugos aljanso partneriai		92
	Padėka	94

Įvadas

Kiekvieną dieną vaikai susižaloja kontaktuodami su įvairiais kasdienėje aplinkoje esančiais produktais, netgi su tais, kurie specialiai pagaminti būtent vaikams. Pavyzdžiui, kasmet 28 ES šalyse narėse įvyksta 19 000 traumų, susijusių su dviaukštėmis lovomis, kurias patiria vaikai nuo 0 iki 14 metų amžiaus, ir šie sužalojimai būna pakankamai rimti, kad prireiktų skubios medikų pagalbos.

Šio vadovo tikslas yra aprašyti vaikų sąveiką su tam tikrais produktais ir ypač:

- Informuoti vartotojus ir specialistus apie tam tikrų produktų keliamą riziką, su kuria vaikai susiduria tiek namuose, tiek prie namų.
- Mokyti vartotojus ir specialistus, kaip įsigyti tinkamus produktus.
- Mokyti vartotojus ir specialistus saugaus vaikiškų produktų, ypač tų, kurie gali būti pavojingi vaikams, naudojimo.
- Suteikti vartotojams ir specialistams informacijos apie šiame vadove aprašomų produktų saugos reikalavimus, patvirtintus Europos standartizacijos komiteto (*European Committee for Standardization, CEN*), kuris specializuojasi saugumo reikalavimų, testų ir testų metodikos srityje.

Šio vadovo, kuriame rašoma apie 26 su vaikais susijusius produktus, tikslas yra aiškiai pateikti išsamią informaciją, kuri padėtų tėvams, globėjams ir sužalojimų prevencijos specialistams išvengti vaikų traumų, susijusių su potencialiai pavojingais produktais.

Kaip ši informacija buvo surinkta?

Informacija buvo renkama 2 būdais. Pirmiausia apžvelgėme literatūrą apie vaikų traumas lemiančius produktus ir duomenų bazes, kuriose kaupiami tokie duomenys. Duomenys apie sužalojimus ir traumas buvo gauti iš Europos Komisijos ne maisto produktų skubaus įspėjimo apie pavojų sistemos RAPEX, Europos vaikų saugos aljanso šalių narių (įskaitant kai kurias ne ES šalis, tokias kaip Izraelis ir Norvegija) ir Europos sužalojimų duomenų bazės (IDB), finansuojamos iš ES sveikatos programos, kuriai vadovauja EuroSafe. Daugiau informacijos apie IDB: http://ec.europa.eu/health/data_collection/databases/idb/index_en.htm.

Siekiant papildyti Europos duomenų bazėse sukauptus traumų ir sužalojimų duomenis, buvo įtraukti ir Jungtinių Amerikos Valstijų produktų saugos komisijos ir „Health Canada“ duomenys. Taip pat buvo susisiekiama su Europoje dirbančiais specialistais, kurie yra susiję su vaikiškų produktų sauga. Jie pateikė detalius potencialiai pavojingų vaikams produktų aprašymus.

Taigi šis vadovas remiasi tiek įrodymais pagrįstais tyrimais, tiek profesionalių ekspertų nuomone.

Vadove rašoma apie produktus, kurie atitinka šiuos kriterijus:

- produktai, kurie yra dažnai naudojami tėvų ar kitų vaikus prižiūrinčių asmenų;
- produktai, kurie gali sukelti tiek pasikartojančias, tiek pavienes traumas;
- produktai, kurie laikomi saugiais vaikams, tačiau dažnai yra netinkamai naudojami.

Apie kiekvieną produktą pateikiama tokia informacija:

- Kodėl produktas laikomas problema?
- Kodėl produktas gali būti pavojingas vaikams?
- Į ką reikia atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant produktą?
- Kaip saugiai naudoti produktą?

Europos saugumo standartai

Šiame vadove aptariami produktai yra įtraukti į Europos Komisijos direktyvą 2001/95/EB dėl bendros gaminių saugos. Direktyva apibrėžia saugius produktus, kurie įvertinami pagal Europos standartus, technines specifikacijas, gerosios praktikos principus, vartotojų lūkesčius. Specifiniai produktai, tokie kaip žaislai, turi atskirą direktyvą. Direktyva 2009/48/EC dėl žaislų saugos įsigaliojo šalyse narėse 2011 m. liepos 20 d. Joje nustatyta, kad žaislai yra produktas, kuris skirtas žaisti vaikams iki 14 metų. Direktyva nustato saugumo kriterijus, svarbius reikalavimus, kuriuos turi atitikti žaislas, kol pateks į prekybą. Saugumo kriterijai apima bendrąją riziką (apsauga nuo sveikatos sutrikimų, fizinių traumų) ir konkrečią riziką (fizinę ir mechaninę, nudegimų, apsinuodijimo cheminėmis medžiagomis ir elektros prietaisų keliamą pavojų). Daugiau informacijos apie žaislų saugos direktyvą rasite: <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/toys/documents/directives>.

Ką Europos Sąjunga daro, kad vaikams skirti produktai būtų saugesni?

Europos standartai turi lemiamą vaidmenį apibrėžiant daugelio produktų saugos lygį, kurį jie turi atitikti, kad patektų į rinką. Europos Komisijos direktyvos dėl bendros gaminių saugos tikslas yra pasiekti aukštą visoje Europos Sąjungoje (ES) naudojamų produktų, kurių nereguliuoja konkretūs teisės aktai (pavyzdžiui, žaislų), saugos lygį. Siekiant užtikrinti, kad tik saugūs produktai būtų prieinami rinkoje, produktai turi atitikti saugaus produkto apibrėžimą. Be šio pagrindinio reikalavimo, gamintojai turi informuoti vartotojus apie riziką, susijusią su jų pagamintais produktais, imtis priemonių, kad būtų išvengta pavojų ir būtų galima atsekti pavojingus produktus. Direktyvoje numatyta įspėjimo sistema (RAPEX sistema), veikianti tarp valstybių narių ir Komisijos, kurios tikslas – užtikrinti greitą šalių nacionalinių valdžios institucijų turimos informacijos apie bendrus pavojingus produktus skirtingose rinkose sklaidą. Savaitiniai pranešimai ir ataskaitos apie pavojingus produktus publikuojami RAPEX sistemoje. Norintys pamatyti pranešimus arba pranešti apie nesaugų produktą, kviečiami apsilankyti tinklalapyje „Europa“: <http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/alerts/main/index.cfm?event=main.search>

Kalbant konkrečiai apie žaislus, Direktyva 2009/48/EB dėl žaislų saugos buvo perkelta į nacionalinius teisės aktus 2011 m., o šios direktyvos dalys, susijusios su chemine sudėtimi, įsigaliojo 2013 m. liepą. Pasak Europos Komisijos įmonių ir pramonės generalinio direktorato, direktyva nustato aukštus sveikatos ir saugos standartus, ypač susijusius su tam tikrų cheminių medžiagų, kurių gali būti žaisluose, kiekiu. Be to, direktyva pagerina jau esamas žaislų, kurie yra pagaminti ES ar importuojami į ES, rinkodaros taisykles.

Labai svarbu, kad Europos Komisija vaidina svarbų vaidmenį užtikrinant, jog vaikams skirti produktai būtų saugūs, nesvarbu, kurioje ES šalyje vaikai gyvena. Toks nešališkumas reikalauja bendradarbiavimo tarp Europos Komisijos, valstybių narių ir Europos žaislų pramonės. Siekiant geriau suprasti, kaip Europos Komisija užtikrina produktų saugumą, naudinga žinoti terminus, kurie vartojami kalbant apie produktų saugą¹.

Sprendimas

Sprendimas yra teisinis ES dokumentas ir jis yra privalomas asmenims, kuriems jis skirtas. Sprendimai gali apimti šalis nares ar individualius asmenis. ES Taryba gali įgalinti Europos Komisiją priimti sprendimus.

Reglamentas

Reglamentas yra ES teisės aktas, kuris įsigalioja ir tampa teisiškai vykdytinas visose šalyse narėse tuo pačiu metu. Reglamentai skiriasi nuo direktyvų tuo, kad pastarosios dar nėra perkeltos į nacionalines teisės sistemas. Reglamentai gali būti priimti taikant teisėkūros procedūras priklausomai nuo reglamentų pobūdžio.

Direktyva

Direktyva yra ES teisės aktas, kuris įpareigoja valstybes nares pasiekti tam tikrų rezultatų, neįvardydamas, kokiomis priemonėmis. Direktyvos gali būti priimamos taikant įvairias teisėkūros procedūras, priklausomai nuo pasirinktų tikslų.

Standartas

Standartas – techninis dokumentas, sukurtas naudoti kaip taisyklė, gairės ar apibrėžimas. Tai susitarimas, būdas pakartotinai kažką daryti. Standartai yra skirti visoms suinteresuotoms šalims, kaip antai gamintojams, vartotojams ir tam tikrą medžiagą, produktą, procesą ar paslaugą prižiūrinčioms institucijoms. Visoms suinteresuotoms šalims standartizavimas yra naudingas, nes didėja produktų sauga ir kokybė bei mažėja gamybos išlaidos ir produktų kaina. Standartai atlieka svarbų vaidmenį reguliuojant vartotojų saugą Europoje. Europos standartas automatiškai tampa nacionaliniu standartu visose šalyse narėse. Europos standartizavimo komitetas (CEN) palengvina šį procesą europiniu lygiu. Daugiau informacijos apie Europos standartizaciją rasite apsilankę www.cen.eu/cen.

CE ženklimas

Pasak Europos Komisijos, CE ženklas – tai „ženklas, kuriuo gamintojas nurodo, kad gaminys atitinka visus taikomus reikalavimus dėl ženklinimo šiuo ženklu, išdėstytus derinamuosiuose Bendrijos teisės aktuose“ (Šaltinis: Reglamentas Nr. 765/2008, 2008 m. liepos 9 d., 2 straipsnio 20 punktas). Taigi, CE ženklimas yra teisinis reikalavimas. Tai žinia iš gamintojo, jog produktas, pavyzdžiui, žaislas, atitinka esminius reikalavimus, nustatytus žaislų saugos direktyvoje. Tačiau kol kas nėra privaloma, kad gamintojai užtikrintų nepriklausomą produktų patikrinimą. Yra dvi problemos, susijusios su CE ženklinimu: tam tikri produktai, kuriems galioja apribojimai (ar draudimai) turėti CE ženklimą, ir produktų klastotės, kurios turi CE ženklimą, tačiau jo neatitinka. ANEC, Europos vartotojų standartizacijos atstovai, pabrėžia, kad „CE ženklimas nėra saugos ar kokybės ženklas, tad jo naudojimas ant daugelio plataus vartojimo prekių (ar jų pakuočių) gali klaidinti vartotojus“².

¹ EU law and the balance of competences: A short guide and glossary. <https://www.gov.uk/eu-law-and-the-balance-of-competences-a-short-guide-and-gloss>.

² ANEC, the European Association for the Co-ordination of Consumer Representation in Standardisation. 2013, ANEC leaflet on CE Marking. <http://www.anec.org/attachments/CE%20Marking%20Leaflet%20final.pdf>.

Produktas	Standartas
Suaugusiųjų lovos	EN 1725:1998 „Buities baldai. Lovo ir matracai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“
Kūdikių vaikštynės	EN 1273:2005 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Kūdikių vaikštynės. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“
Maudynių kėdutės ir žiedai	Europos Komisijos sprendimas 2010/9/EU dėl kūdikiams ir mažiems vaikams skirtų vonios kėdučių, pagalbinių maudymosi reikmenų, vonelių ir stovų Europos standartų atitikties saugos reikalavimams pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/95/EB
Dviračiai	EN 14764 „Miesto ir turistiniai dviračiai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ EN 14766 „Kalnų dviračiai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ EN 14781 „Lenktyniniai dviračiai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ EN 14765:2006+A1:2008 „Vaikiški dviračiai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“
Dviaukštės lovos	EN 747-1:2012 „Baldai. Dviaukštės ir aukštos lovos. 1 dalis. Saugos, stiprumo ir ilgalaikiškumo reikalavimai“
Vystymo staliukai	EN 12221-1:2008 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Buitinės vystyklės. 1 dalis. Saugos reikalavimai“
Automobilinės kėdutės	ECE R44 ir ECE R129 reglamentai dėl prisegimo sistemų, skirtų vaikams, motorinėse transporto priemonėse (vaikų prisegimo sistemos)
Apsauginės tvorelės / saugos varteliai	EN 1930:2011 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Apsauginės užtvoros. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“
Miego drabužiai	EN 14878:2007 „Tekstilė. Vaikiškų naktinių drabužių degumas. Techniniai reikalavimai“ EN 14682:2007 „Vaikiškų drabužių sauga. Vaikiškų drabužių virvelės ir įveriamosios virvelės. Techniniai reikalavimai“
Vaikų / kūdikių lovelės	EN 716-1:2008 „Baldai. Buitinės vaikiškos ir sulankstomosios vaikiškos lovelės. 1 dalis. Saugos reikalavimai“
Fejerverkai	EN 15947-3:2010 „Pirotechniniai gaminiai. 1, 2 ir 3 kategorijos fejerverkų gaminiai. 3 dalis. Mažiausieji ženklavimo reikalavimai“ EN 15947-5:2010 „Pirotechniniai gaminiai. 1, 2 ir 3 kategorijos fejerverkų gaminiai. 5 dalis. Konstrukcijos ir eksploatacinių charakteristikų reikalavimai“
Futbolo arba rankinio vartai	EN 748:2013 „Žaidimų aikštelės įrenginiai. Futbolo vartai. Paskirties ir saugos reikalavimai, bandymo metodai“ EN 749:2004 „Žaidimų aikštelės įrenginiai. Rankinio vartai. Paskirties ir saugos reikalavimai, bandymo metodai“ EN 15312:2007 „Laisvos prieigos daugelio sporto šakų įranga. Reikalavimai, įskaitant saugos reikalavimus, ir bandymo metodai“
Maitinimo kėdutės	EN 14988-1:2006+A1:2012 „Aukštos vaikiškos kėdutės. 1 dalis. Saugos reikalavimai“
Žiebtuvėliai (be apsaugos nuo vaikų)	EN 13869:2002+A1:2011 „Žiebtuvėliai. Vaikų neįžiebiami žiebtuvėliai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“
Žindukai / čiulptukai ir barškučiai	EN 1400-1:2002 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai“ EN 1400-2:2002 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Kūdikių ir mažų vaikų čiulptukai. 2 dalis. Mechaniniai reikalavimai ir bandymai“

Produktas	Standartas
Plastikiniai maišeliai	EN 71-1:2011 „Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizikinės savybės“ (6 punktas)
Žaidimo aikštelių įranga	EN 1176-1:2008 „Žaidimų aikštelių įranga ir dangos. 1 dalis. Bendrieji saugos reikalavimai ir bandymo metodai“ EN 1176-7:2008 „Žaidimų aikštelių įranga ir dangos. 7 dalis. Įrengimo, kontrolės, techninės priežiūros ir naudojimo vadovas“ EN 1177:2008 „Smūgį silpninanti žaidimų aikštelės danga. Kritimo kritinio aukščio nustatymas“
Žaidimo maniežas	EN 12227:2010 „Buitiniai vaiko aptvarėliai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“
Barškučiai	EN 71-1:2011 „Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizikinės savybės“
Smulkios detalės (balionai, maitinimo elementai, magnetai, stiklo rutuliukai)	EN 71-1:2011 „Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizikinės savybės“
Dūmų ir anglies monoksido detektoriai	EN 54-12:2002 „Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos. 12 dalis. Dūmų detektoriai“ EN 50291-1 „Elektriniai aparatai anglies monoksidui buities patalpose aptikti. 1 dalis. Bandymo metodai ir eksploatacinių charakteristikų reikalavimai“
Juostelės, virvelės ir vaikų bižuterija	EN 14682:2007 „Vaikiškų drabužių sauga. Virvelės ir įveriamosios virvelės vaikiškuose drabužiuose. Techniniai reikalavimai“
Vežimėliai	EN 1888:2012 „Vaiko priežiūros gaminiai. Vaikų vežimėliai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“
Žaislų dėžės	EN 71-1:2011 „Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizikinės savybės“
Žaislai	EN 71: 1-14 Safety of toys
Batutai	EN 13219:2009 „Gimnastikos įranga. Batutai. Funkciniai ir saugos reikalavimai, bandymo metodai“
Užuolaidų ir žaliuzių virvelės	EN 13120:2009 „Vidinės žaliuzės. Eksploataciniai ir saugos reikalavimai“ EN 16433:2014 „Vidinės žaliuzės. Apsauga nuo suveržimo pavojaus. Bandymo metodai“ EN 16434 „Vidinės žaliuzės. Apsauga nuo suveržimo pavojaus. Saugos įtaisų reikalavimai ir bandymo metodai“

Padarykime gyvenimą saugesnį vaikams!

Ar tavo vaikas saugus?

Potencialiai pavojingi produktai

Suaugusiųjų lovos

2012 m. 6 mėnesių vaikas pasismaugė, kai jo galva įstrigo tarp čiužinių tėvų lovoje. Vaikas miegojo tėvų lovoje, kai neaiškiais aplinkybėmis jo galva pateko tarp čiužinių. Tėvai pastebėjo, kad jų dukra neteko sąmonės ir iškėlė ją iš lovos. Ji buvo nugabenta į ligoninę, bet po trijų dienų ligoninėje mirė.

Kodėl suaugusiųjų lovos laikomos problema?

- Įvertinus ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenis nustatyta, kad 28 ES šalyse kasmet maždaug 10 000 vaikų nuo 0 iki 14 metų amžiaus patiria sužalojimus, susijusius su suaugusiųjų lovomis, dėl kurių prireikia skubios medikų pagalbos.
- Jungtinių Amerikos Valstijų produktų vartojimo saugos komisija pranešė, kad per trejus metus užregistruota daugiau nei 100 vaikų iki 2 metų amžiaus mirčių, susijusių su suaugusiųjų lovomis. Didžioji dalis iš jų – uždušimas. 98 proc. visų aukų buvo vaikai iki 1 metų³.

Kodėl suaugusiųjų lovos gali būti pavojingos vaikams?

Dauguma tėvų bei kitų vaikus prižiūrinčių asmenų nenumano, kad suaugusiųjų lovose vaikų gali tykoti pavojus. Pardavėjai dažnai mano, kad jei lovą pristumsite prie sienos ar jos kraštą nukrausite pagalvėmis, tai maži vaikai bus saugūs, kol ten miegos. Vis dėlto tyrimai rodo, kad suaugusiųjų lovose yra užslėptų pavojų:

- Įstrigimas tarp lovos ir sienos ar lovos ir kito objekto.
- Įstrigimas, susijęs su lovos rėmu.
- Nukritimai nuo lovos ant drabužių krūvos, plastikinių maišų ar kitų minkštų medžiagų, kas galėtų sukelti uždušimą.
- Galvos, krūtinės ląstos ar pilvo užspaudimas kito asmens, kuris miega toje pačioje lovoje, kūnu, pagalve ar antklode.
- Nukritimas nuo lovos ant žemės.
- Uždušimas minkštose lovose, susipainiojus plonose antklodėse ar pagalvėse. Taip pat uždušimas vandens lovose. Kai vaikai miega ant pilvo, ne visada patys gali atsiversti ar pakelti galvą. Vandens čiužinys dengia visą veidą, todėl kyla uždušimo rizika.

SAUGOS PATARIMAS: saugiausia vieta vaikui miegoti yra vaikiška lovelė, esanti tame pačiame kambaryje, kuriame miega tėvai.

Į ką atkreipti dėmesį perkant lovą?

- Patikrinkite, ar lova atitinka Europos standartą EN 1725:1998 „Buities baldai. Lovos ir matracai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“. Šis standartas apibrėžia mechaninių saugumo reikalavimų ir testavimo komponentus visiems vidaus baldams, skirtiems suaugusiesiems.
- Įsitikinkite, kad lova turi tinkamą, gerai prigludusį čiužinį.
- Pirkite lovą su vientisais dideliais, o ne su iš atskirų dalių sudarytais, tarpus turinčiais lovūgaliais.
- Geriau rinkitės lovą, turinčią vieną vientisą čiužinį nei du atskirus.

Kaip saugiai naudoti suaugusiųjų lovas?

- Neleiskite vaikams iki 2 metų amžiaus miegoti vieniems ir visada juos migdykite ant nugaros, o ne ant pilvo.
- Jei vaiką prižiūrintis asmuo būna lovoje su vaiku, reiktų pasirūpinti, kad lovoje nebūtų plonų paklodžių ir pagalvių, kurios galėtų sukelti uždusimą. Įsitikinkite, kad čiužinys stabilus.
- Jei reikia, abipus lovos kraštų padėkite minkštų čiužinių ar kitų daiktų, kurie kritimo atveju sumažintų sužalojimo riziką.

SAUGOS PATARIMAS: saugiausia vieta vaikui miegoti yra vaikiška lovelė, esanti tame pačiame kambaryje, kuriame miega tėvai.

³ U.S. Consumer Product Safety Commission, Document 5091, The United States Consumer Product Safety Commission Cautions Caregivers about Hidden Hazards for Babies on Adult Beds. Washington, DC: U.S. Consumer Product Safety Commission. Prieinama internete <http://www.cpsc.gov/cpscpub/pubs/cribsafe.HTML>.

Kūdikių vaikštynės

Šešių mėnesių berniukas iš Austrijos tyrinėjo namus su savo nauja vaikštyne, kol jo mama tuo metu gamino valgyti virtuvėje. Nors mama ir stengėsi prižiūrėti sūnų, jis judėjo gana greitai ir nukrito laiptais žemyn į rūšį. Vaikas buvo nugabentas į ligoninę, kur buvo diagnozuotas lūžis, dėl kurio reikėjo savaitę gydytis ligoninėje. Po sužeidimo motina sakė, jog negalvojo, kad vaikas gali būti toks greitas. „Jis tiesiog lėkte nulėkė koridoriu laiptų link ir nukrito. Viskas, ką galėjau padaryti, tai tik stebėti, kas vyksta“, – sakė ji.

Šaltinis: Graco universitetinė pediatrijos ir paauglių chirurgijos klinika. Sužeidimų tyrimų ir prevencijos departamento duomenys. 2013.

Kodėl vaikiškos vaikštynės laikomos problema?

- Yra daugybė duomenų, kurie rodo, kad ES ir Jungtinėse Amerikos Valstijose vaikiškos vaikštynės kiekvienais metais tampa tūkstančių nelaimingų atsitikimų, kuriuos patiria vaikai, priežastimi⁴.
- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse maždaug 580 vaikų iki 4 metų patiria traumas, kurios yra susijusios su vaikiškomis vaikštynėmis. Tai gana rimtos traumos, dėl kurių reikia apsilankyti gydymo įstaigoje.
- Dauguma tėvų mano, kad vaikiškos vaikštynės padeda vaikui mokytis vaikščioti. Didžiosios Britanijos fizioterapeutai vaikiškas vaikštynes sieja su 4000 traumų kiekvienais metais ir taip pat tvirtina, kad vaikštynės mažina galimybę ugdyti vizualinius įgūdžius bei trukdo tinkamai pažinti aplinką⁵.
- Kanadoje dažniausiai patiriama vaikų iki 2 metų amžiaus trauma yra galvos trauma nukritus nuo laiptų naudojantis vaikiškomis vaikštynėmis. Nuo 1990 iki 2002 m. užregistruotos 1935 traumos, susijusios su vaikštynėmis, patirtos 5–14 mėnesių amžiaus vaikų. Dėl šios priežasties nuo 2004 metų vaikiškos vaikštynės Kanadoje yra uždraustos⁶.

Kodėl vaikštynės gali būti pavojingos vaikams?

Kai kurie tėvai tiki, kad vaikštynė yra saugi vieta jų vaikui, leidžianti saugiai leisti laiką, kol tėvai atlieka kitus darbus. Tačiau yra dvi priežastys, kurios vaikštynes daro ypač pavojingas: padidėjęs mobilumas ir greitis, kurį gali išvystyti vaikas, bei padidėjęs vaiko buvimo aukštis, leidžiantis pasiekti daiktus ar juos kliudyti sėdint vaikštynėje.

Vaikiškos vaikštynės taip pat patenka į nukritimų rizikos veiksmų grupę. Vaikštynėje padidėja vaiko greitis, mobilumas ir galimybė pasiekti daiktus. Taip vaikas gali nukristi nuo laiptų, atsitrenkti į karštą viryklę, į stalo kraštą ar į stiklines duris. Vaikštynės suteikia ribotą pusiausvyrą vaikams, kurie dar negali vaikščioti ar stovėti. Jei paviršius yra nestabilus, jos gali lengvai apvirsti.

Daugumos traumų priežastys yra:

- **Nukritimas nuo laiptų:** vaikštynėse vaikai gali greitai priartėti prie laiptų krašto ir nukristi. Šis sužalojimas įvyksta, kai vaiką prižiūrintys asmenys neįrengia apsauginės tvorelės laiptų viršuje. Toks įvykis gali pasibaigti rimta galvos trauma ar mirtimi.
- **Apsivertimas:** vaikštynės gali apsiversti, kai vaikas mėgina pereiti per nelygius paviršius, tokius kaip durų slenksčiai ar kilimų kraštai.
- **Galimybė pasiekti daiktus:** vaikui sėdint vaikštynėje tėvai turėtų būti atidesni, nes dauguma namuose esančių daiktų jam tampa pasiekiami, pavyzdžiui, virdulio elektros laidas, kurį užkliudžius galima apsiliesti verdančiu vandeniu, užuolaidos, įvairūs daiktai ant stalų ar kitų paviršių.
- **Nudegimai:** sėdėdami vaikštynėse vaikai gali nusideginti prisilietę prie karštų paviršių, tokių kaip orkaitės durelės, radiatoriai, šildytuvai ar židiniai. Taip pat gali nusideginti pasiekę ir apsipylę karštais skysčiais, tokiais kaip sriuba, kava ar aliejus. Vertikali vaiko stovėseną vaikštynėje lemia, kad dažniausiai vaikai nusipliko veidą ir galvą.

**SAUGOS
PATARIMAS:**
nenaudokite
vaikštynių.

- **Apsinuodijimas:** vaikiškos vaikštynės taip pat priskiriamos prie rizikos veiksnių, didinančių riziką vaikams apsinuodyti nurijus toksiškų produktų. Kaip ir nudegimai bei nusiplikimai, apsinuodijimai yra nulemti padidėjusio vaiko gebėjimo pasiekti daiktus, tokius kaip augalai, alkoholiniai gėrimai, buityje naudojami chemikalai, cigaretės ar kvepalai.

Į ką atkreipti dėmesį perkant vaikišką vaikštynę?

Europos vaikų saugos aljansas nerekomenduoja pirkti vaikiškų vaikštynių dėl didelės rizikos vaikui patirti traumą. Taip nurodoma ir bendrame ANEC ir aljanso pareiškime, kuriame rekomenduojama, kad tėvai ir kiti vaikus prižiūrintys asmenys rinktųsi saugesnes alternatyvias priemones vaikštynėms, ir primygtinai reikalaujama sveikatos apsaugos darbuotojų neskatinti vaikiškų vaikštynių naudojimo. Buvo paskelbti visuomeniniais pagrindais priimti standartai ir traumų prevencijos programos, apimančios tėvų mokymus ir įspėjančius užrašus ant vaikštynių. Daugelyje valstybių buvo atlikti vaikštynių dizaino pakeitimai, taip siekiant padaryti vaikštynes saugesnes: padidintas jų pagrindas ir sudaryta galimybė blokuoti ratukus, kas padėtų apsaugoti nuo nukritimų nuo laiptų. Dar anksti sakyti, ar vaikiškų vaikštynių rėmų standartas EN 1273:2005 lėmė traumų, patirtų naudojantis vaikštynėmis, skaičiaus ar žalos sumažėjimą⁸.

Jei vis dėlto neatsižvelgiant į rekomendacijas yra įsigyjama vaikštynė, svarbu nusipirkti tokią, kuri turėtų apsaugos priemones, padedančias išvengti nukritimų nuo laiptų ar kitų traumų:

- Įsitikinkite, ar vaikiška vaikštynė atitinka Europos standartą EN 1273:2005 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Kūdikių vaikštynės. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“.
- Įsitikinkite, ar vaikštynė nėra per plati, ar vaikas galės judėti iš kambario į kambarį.
- Įsitikinkite, ar vaikštynė turi apsaugas ant apatinio rėmo, kurios sustabdytų vaikštynę prie laiptų krašto.

Kaip saugiai naudoti vaikštynes?

- Įsigykite apsauginius vartelius ir užtikrinkite, kad jie būtų įtaisyti laiptų viršuje. Uždarykite visas duris.
- Neleiskite vaikui naudotis vaikštyne virtuvėje. Prižiūrėkite, kad vaikai būtų kuo toliau nuo karštų paviršių. Įkaitusius namų apyvokos daiktus laikykite toliau nuo stalo paviršiaus krašto.
- Saugokitės kabančių prietaisų laidų ir kitų daiktų, kuriuos vaikas galėtų pagriebti sėdėdamas vaikštyneje.
- Neleiskite vaikui naudotis vaikštyne kambariuose, kuriuose yra židinytis ar kitų šilumą skleidžiančių prietaisų.
- Prižiūrėkite, kad vaikas laikytųsi atokiau nuo tualetų, baseinų ar kitų vandens šaltinių.
- Būkite šalia vaiko, kai jis naudojami vaikštyne, ją naudokite tik ant lygių paviršių. Padėkite vaikui įveikti slenksčius ar kiliminės dangos nelygumus.
- Saugokite vaiką nuo lengvai pasiekiamų pavojingų daiktų, tokių kaip cigaretės, peleninės, alkoholis ar vaistai.
- Būkite šalia vaiko, kai jis naudojami vaikštyne, ją naudokite tik ant lygių paviršių. Padėkite vaikui įveikti slenksčius ar kiliminės dangos nelygumus.
- Saugokite vaiką nuo lengvai pasiekiamų pavojingų daiktų, tokių kaip cigaretės, peleninės, alkoholis ar vaistai.

SAUGOS PATARIMAS: nenaudokite vaikštynių.

⁴ PROSAFE (the Product Safety Enforcement Forum of Europe). Joint Action on Baby Walkers 2009. Prieinama internete: <http://www.prosafe.org/default.asp?itemID=66&itenTitle=undefined>.

⁵ RoSPA. Should my child use a baby walker? <http://www.rospa.com/faqs/detail.aspx?faq=217>.

⁶ Health Canada. Child and Youth Injury Review, 2009 Edition – Spotlight on Consumer Product Safety. Prieinama internete: <http://www.phac-aspc.gc.ca/publicat/cyi-bej/2009/index-eng.php>

⁷ ECSA/ANEC. Position Statement on Baby Walkers. Prieinama internete: <http://www.shildsafetyeurope.org/publicationspositionstatements/baby-walkers.html>.

⁸ ANEC, Newsletter number 98, Nov 2008. Prieinama internete: <http://www.anec.org/anec.asp?rd=3735&ref=02-01.01-01&lang=en&ID=236>.

Maudynių kėdutės ir žiedai

Jungtinėje Karalystėje nuskendo 9 mėnesių mergaitė, išslydusi iš maudynių kėdutės, kai buvo palikta be priežiūros. Vonioje vaikas gali nuskęsti labai greitai ir tyliai. Tenka išgirsti daugybę tragiškų atvejų, kai tėvai ar kiti asmenys, kurie prižiūri vaiką, nusišuka minutei paimti rankšluosčio ar pakelti telefono ir vaikas per tą laiką nuskęsta. Kai kurie tėvai tiki, kad maudynių kėdutė saugiai išlaikys jų vaiką vandens paviršiuje, kol jų nebus kambaryje, bet iš tiesų negalima vaiko palikti be priežiūros net ir minutėlei.

Šaltinis: The Royal Society for the Prevention of Accidents (RoSPA). Re-issues baby bath seat advice following latest tragedy. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/news/releases/detail/default.aspx?id=768>.

Kodėl maudynių kėdutės laikomos problema?

- Nuo 2003 iki 2007 metų Jungtinėje Karalystėje vonioje atsitiktinai nuskendo 10 vaikų, kurių amžius buvo iki 2 metų. 4 iš šių įvykių buvo susiję su maudynių kėdutėmis.
- Jungtinėse Amerikos Valstijose dėl maudynių kėdučių kiekvienais metais nuskęsta mažiausiai 8 vaikai¹⁰.
- 2010 metais buvo priimtas saugos reikalavimus nustatantis Europos Komisijos sprendimas 2010/9/EB dėl kūdikiams ir mažiems vaikams skirtų vonios kėdučių, pagalbinių maudymosi reikmenų, vonelių ir stovų. Tai parodo, jog Europos Komisija pripažino, kad šie produktai kelia sužalojimų pavojų¹¹.

Kodėl maudynių kėdutės gali būti pavojingos vaikams?

- Dauguma maudynių kėdučių turi 3 ar 4 kojas su siurbtukais, kurie prisitvirtina prie vonios dugno. Deja, siurbtukai gali staiga atsikabinti ir vaikas gali iškristi iš kėdutės. Apvirtus kėdutei vaikas gali joje užstrigti ir likti paniręs po vandeniu. Yra kėdučių, integruotų į vonią, tačiau išslydimo iš kėdutės galimybė išlieka didelė.
- Tėvai dažnai pripila per daug vandens į vonią. Kai vaikas sėdi maudynių kėduteje, jis yra aukščiau, todėl jai apvirtus yra didesnė tikimybė paskęsti nei tuo atveju, kai vandens vonioje yra mažiau.
- Yra užfiksuota daugybė atvejų, kai tėvai minutėlei palieka vaikus maudynių kėduteje ir šie tuo metu išslysta iš jos, negali išnirti iš vandens ir paskęsta.

SAUGOS PATARIMAS:
NIEKADA, net sekunde nepalikite vaiko vieno ar prižiūrimo kito vaiko, net jei vaikas sėdi maudynių kėduteje ar žiede.

Į ką atkreipti dėmesį perkant maudynių kėdutę?

Europos vaikų saugos aljansas nerekomenduoja pirkti ar naudoti maudynių kėdučių. Jei nepaisant rekomendacijų maudynių kėdutė yra perkama ir naudojama, svarbu pirkti tokią, kuri atitinka saugumo reikalavimus ir padeda išvengti skendimo ar kitų traumų:

- Šiuo atveju saugumas priklauso ne tik nuo produkto dizaino ir standartų, bet ir nuo prižiūrinčiųjų vaiką bei informacijos apie produktą. Pagrindinis pavojus – skendimas – negali būti išreikštas konkrečiais standartais¹².
- Jei siurbtukai, kuriais kėdutė tvirtinama prie vonios dugno, yra kėdutės dalis, būtina patikrinti, ar jie gerai tvirtinasi.
- Įsitikinkite, kad visi vaiką maudantys asmenys žino, jog vaikui maudantis būtina jį nuolat prižiūrėti.

Kaip saugiai naudoti maudynių kėdutes?

- NIEKADA, net sekunde nepalikite vaiko vieno ar prižiūrimo kito vaiko vonioje, net jei vaikas sėdi maudynių kėdutėje ar žiede.
- Visada būkite per ištiestos rankos atstumą nuo vaiko. Jei išskyla būtinybė atsilipti telefonu ar atidaryti duris, vaiką pasiimkite kartu.
- Periodiškai patikrinkite, ar siurbtukai yra gerai prisitvirtinę prie vonios dugno, o ne prie smailių ar kitų paviršių, nuo kurių gali lengvai atsikabinti. Dažnai naudojami jie gali nusidėvėti ir efektyviai nebeatlikti savo funkcijos.
- Maudynių kėdutės ir žiedai yra pagalbinės priemonės maudant vaikus, o ne produktai, užtikrinantys vaikų saugumą.

SAUGOS PATARIMAS: NIEKADA, net sekunde nepalikite vaiko vieno ar prižiūrimo kito vaiko, net jei vaikas sėdi maudynių kėdutėje ar žiede.

⁹ The Royal Society for the Prevention of Accidents. Product Safety: Bath seats for babies can give a false sense of security with fatal outcomes. Birmingham: The Royal Society for the Prevention of Accidents. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/leisuresafety/Info/WaterSafety/bathseats.pdf>.

¹⁰ U.S. Consumer Product Safety Commission. Document reference HP 00-4. Dated 30.03.01.

¹¹ Official Journal of the European Union. European Decision 2010/9/EU. Prieinama internete: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:003:0023:0029:EN:PDF>.

¹² ANEC, newsletter number 100, June 2009. European Commission proposes draft safety requirements for mandates for child care articles and window hasps. Prieinama internete: <http://www.anec.org/anec.asp?rd=8626&ref=02-01.01-01&lang=en&ID=248>.

Dviračiai

2010 m. Danijoje 14 metų berniukas važiavo dviračiu namo iš mokyklos ir pateko į avariją. Berniukas buvo nublokštas 10 metrų atstumu ir nukrito ant šaligatvio. Jis patyrė daugybę nubrozdinimų, blužnies hemoragiją ir stuburo sužalojimus, buvo pradurti plaučiai. Jį gydęs gydytojas teigė, kad jeigu vaikas nebūtų dėvėjęs šalmo, greičiausiai nebūtų išgyvenęs. Berniukas aiškino, jog jis buvo pavargęs ir jo mintys buvo kažkur kitur, kai įvyko avarija.

Šaltinis: TJEK. Store børn lader cykelhjelmene hænge. 2010 m. rugsėjo 4 d. Prieinama internete: <http://politiken.dk/tjek/forbrug/familieliv/ECE1050832.store-boern-lader-cykelhjelmene-haenge>.

Kodėl dviračiai laikomi problema?

- Europoje nuo 2008 iki 2010 m. kasmet vidutiniškai 113 vaikų iki 14 metų amžiaus žuvo važiuodami dviračiu. Tai sudaro maždaug 1,5 mirties atvejo, tenkančio milijonui vaikų¹³.
- Maždaug 25 proc. žuvusių dviratininkų Jungtinėje Karalystėje yra vaikai. Tikimybė patirti avariją važiuojant dviračiu didėja su vaiko amžiumi. Didžiausia tikimybė patirti avariją yra 10–15 metų dviratininkams, ji kur kas didesnė nei kitų amžiaus grupių¹⁴.
- Įvertinus ES sužalojimų duomenų bazės duomenis nustatyta, kad 28 ES šalyse kasmet maždaug 13 000 vaikų nuo 5 iki 14 metų amžiaus patiria traumas, susijusias su važiavimu dviračiu, dėl kurių prireikia skubios medikų pagalbos.

Kodėl važiavimas dviračiu gali būti pavojingas?

- Vaikų važinėjantis dviračiu patirtos traumos dažnai būna vaikų žaidimo, triukų, važinėjimo per greitai ar pusiausvyros praradimo pasekmė. Nors paauglių trauminės situacijos dažniau susijusios su motorinėmis transporto priemonėmis, tačiau maždaug 16 proc. mirtinų ar sunkių traumų, patirtų važiuojant dviračiu, apie kurias pranešta policijai, yra nesusijusios su susidūrimu su motorinėmis transporto priemonėmis. Jos – paties dviratininko pusiausvyros netekimo priežastis¹⁴.
- Dviratininkų šalmai sumažina galvos traumas ir smegenų sužeidimo tikimybę nuo 65 iki 88 proc. ir sumažina veido traumų riziką 65 proc., įskaitant ir susidūrimus¹⁵.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant dviratį?

- Pirkite vaiko galvai pritaikytą šalimą ir užtikrinkite, kad jis visada jį dėvėtų važiuodamas dviračiu.
- Užtikrinkite, kad dviratis yra jūsų vaikui tinkamo dydžio. Vaikai neturi gerų įgūdžių ir jų koordinacija nėra pakankama, kad galėtų suvaldyti per didelį dviratį, dėl to gali nukristi. Sėdėdamas ant dviračio dviratininkas turėtų abiem rankomis liesti vairą ir abiem kojų pėdomis liesti žemę.
- Pirmasis vaiko dviratis turėtų būti su kojiniiais stabdžiais, kadangi vaiko rankų raumenys ir koordinacija gali būti nepakankamai išsivystyti, kad jis efektyviai stabdytų rankiniais stabdžiais.
- Įsitikinkite, kad atšvaitai yra pritvirtinti dviračio priekyje ir gale. Kad padidėtų dviračio matomumas, galima atšvaitus pritaisyti ir prie stipinų ar ratlankių.

**SAUGOS
PATARIMAS:**
vaikas,
važiuodamas
dviračiu, visada
privalo dėvėti
šalmą.

Kaip saugiai važinėti dviračiu¹⁶?

- **Dviračio suregulavimas.** Atstumas tarp vaiko tarpukojo ir dviračio viršutinės kartelės, kai vaikas stovi apžergęs dviratį, turėtų būti nuo 2,5 iki 5 centimetrų, jei tai plento dviratis, ir nuo 7 iki 10 centimetrų, jei tai kalnų dviratis. Sėdynė turėtų būti nugaros lygyje. Sėdynės aukštis turėtų būti sureguliuotas taip, kad numynus pedalą iki žemiausio taško kojos sąnarys būtų ištiestas, bet neįsitempęs.
- **Patikrinkite įrangą.** Prieš pradėdamas važiuoti patikrinkite oro slėgį padangose ir ar veikia stabdžiai.
- **Matykite ir būkite matomi.** Nesvarbu, ar vaikas važiuoja dieną, naktį, per rūką ar švintant, jis visada turi būti matomas kitų. Tam nelabai tinka balta spalva. Vaikus geriau aprenkti neoninės, fluorescencinės ar kitos ryškios spalvos drabužiais, nesvarbu, vaikas važiuoja dviračiu dieną ar naktį. Taip pat būtinas koks nors šviesą atspindintis elementas, pavyzdžiui, atšvaitas ar juostelė.
- **Dviračio valdymas.** Vaikai važiuodami dviračiu visada turėtų bent vieną ranką laikyti ant vairo. Knygas ir kitus daiktus jie turėtų vežti ant dviračio bagažinės ar krepšyje.
- **Būkite atidūs ir venkite kliūčių.** Vaikai turėtų būti itin atidūs ir saugotis pavojų, tokių kaip duobės, žvyras, balos, nukritę lapai ar šunys. Visi šie pavojai gali tapti avarijos priežastimi. Jei vaikai važinėja grupelėmis, tai priekyje važiuojantis vaikas pastebėjęs kliūtį turėtų garsiai pranešti apie tai kitiems vaikams.
- **Venkite važinėti naktį.** Ypač pavojinga važinėti dviračiu naktį, nes vaikai tampa mažiau pastebimi kitų eismo dalyvių. Taip pat važinėjimasis naktį reikalauja specialių įgūdžių ir specialios įrangos, kurios dauguma jaunųjų vairuotojų neturi. Jei vaikas vis dėlto važinėja naktį, jis turėtų vilkėti drabužius, kuriuos lengviau pastebėtų aplinkiniai, ir naudoti priekinį bei galinį žibintą.
- **Vaikai turėtų būti išmokyti pagrindinių saugos taisyklių:**
Segėti šalną.
Važiuoti tinkama kelio puse – eismo kryptimi.
Naudoti tinkamus rankų signalus manevruodami.
Vadovautis kelio ženklais.

SAUGOS PATARIMAS: vaikas, važiuodamas dviračiu, visada privalo dėvėti šalną.

¹³ European Transport Safety Council (ETSC). Bike Pal project. Pedalling toward safety. Brussels, ETSC 2012.

¹⁴ RoSPA – Cycling Accidents Facts and Figures – July 2012. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/roadsafety/adviceandinformation/cycling/facts-figures.aspx>.

¹⁵ Thompson DC, et al. Helmets for Preventing Head and Facial Injuries in Bicyclists (Cochrane Review), Issue 1, 2003.

¹⁶ National Highway Traffic Safety Administration (NHTSA). Traffic Safety Facts 2012. Prieinama internete: <http://www.nhtsa.gov/Bicycles>.

Dviaukštės lovos

2013 m. liepos mėnesį 8 mėnesių mergaitė miegodama dviaukštės lovos apatiniame gulte besimuistydama įstrigo tarp kopėtelių į antrąją dviaukštės lovos gultą ir savo čiužinio. Tėvai, norėdami, kad tai nepasikartotų, įtaisė apsauginę atramą. Kitą rytą tėvai ją rado įstrigusią: vaiko kaklas buvo įsispraudęs tarp kopėtelių ir lovos čiužinio. Nors mergaitė buvo skubiai nugabenta į ligoninę, jai konstatuota mirtis.

Kodėl dviaukštės lovos laikomos problema?

- Įvertinus ES sužalojimų duomenų bazės duomenis nustatyta, kad 28 ES šalyse kasmet maždaug 19 000 vaikų nuo 0 iki 14 metų amžiaus patiria traumas, susijusias su dviaukštimis lovomis, dėl kurių prireikia skubios medikų pagalbos.
- Kanadoje nuo 1990 iki 2007 m. buvo užregistruoti 5403 traumų atvejai, susiję su dviaukštimis lovomis. Vaikai, kurie patyrė traumas būdami viršutiniame gulte, dvigubai dažniau buvo atgabunami į ligoninę¹⁷.
- Dauguma traumų, susijusių su dviaukštimis lovomis, yra nežymios ir įvyksta, kai vaikai iškrenta iš lovų. Dažniausia tokių traumų priežastis – imtynės ir kitokie žaidimai. Taip pat yra ir kitų mažiau aiškių ir žinomų rizikos veiksnių, susijusių su lovos struktūra, dėl kurių vaikas gali įstrigti ir pasismaugti ar uždusti.

Kodėl dviaukštės lovos gali būti pavojingos?

- Vyraujanti traumų priežastis yra kritimai nuo viršutinio gulto miego metu ar žaidžiant. Taip pat dažnai nukrentama nuslydus nuo kopėtelių. Nuslydimas gali turėti keletą baigčių: nuo paprastų nusibrozdinimų iki mirties uždusęs. Tai ypač aktualu mažesniems vaikams. Vaikai pasismaugia, kai krisdami nuo lovos įstringa tarp apsauginių turėklų. Apsauginiai turėklai tvirtinami prie lovos pagrindo kabliais ir laikosi tik ant savo svorio, todėl gali atsikabinti ir vaikas gali iškristi arba įstrigti.
- Mirtis taip pat gali ištikti, kai vaikas vartydamasis lovoje įstringa tarp sienos ir lovos krašto, kur nėra apsauginio turėklo, ir uždūsta. Šis pavojus yra būdingas ne tik dviaukštimis lovoms. Tokių nelaimingų atsitikimų pasitaiko ir naudojantis įprastinėmis lovomis. Yra užfiksuota ir tokių uždusimo atvejų, kai ant vaiko iš viršutinio gulto nukrenta čiužinys, kol šis žaidžia ant grindų ar apatinio gulto.
- Vaikai taip pat gali pasikarti žaisdami dviaukštimis lovose su virvėmis.

SAUGOS PATARIMAS:

užtikrinkite, kad dviaukštėje lovoje būtų turėklai, taip pat pasirūpinkite, kad vaikas, naktį norėdamas išlipti iš lovos, turėtų kuo pasišviesti.

Į ką atkreipti dėmesį perkant dviaukštę lovą?

- Patikrinkite, ar dviaukštė lova atitinka ES standartą EN 747-1:2012 „Baldai. Dviaukštės ir aukštos lovos. 1 dalis. Saugos, stiprumo ir ilgalaikiškumo reikalavimai“.
- Turėklai. Įsitinkite, kad turėklai yra iš abiejų dviaukštės lovos pusių. Dažniausiai tokios lovos yra parduodamos tik su vienu turėklu, kadangi kitą lovos pusę tikimasi pastatyti prie sienos.
- Čiužinio medžiaga. Dauguma čiužinių yra slidūs ir prastai sukimba su lovos pagrindu, todėl gali slidinėti ir yra nestabilūs, ypač kai vaikas, gulėdamas ant apatinio gulto, spiriasi į viršutinio gulto čiužinį ar stumia jį. Patikrinkite, ar čiužinys yra saugiai pritvirtintas prie lovos rėmo.
- Tinkamas čiužinio dydis. Įsitinkite, kad nėra laisvo tarpo tarp kojūgalio ir galvūgalio. Vaikai dažniausiai uždūsta į tarpus, kai čiužinys yra per mažas lovai.

Rinkdamiesi dviaukštę lovą atkreipkite dėmesį į šiuos dalykus:

- Apsauginiai turėklai turi būti tvirtai prisukti ar kitaip pritvirtinti prie lovos konstrukcijos iš visų pusių, kad apsaugotų nuo kritimų.
- Tarpas tarp lovos konstrukcijos ir apsauginio turėklo apačios turi būti ne didesnis nei 7,5 cm, o tarpas tarp turėklo skersinių ne didesnis kaip 7 cm.
- Gerai, kai yra apsauginiai turėklai, kurie yra iškilę bent 16 cm virš čiužinio paviršiaus, kad apsaugotų vaiką nuo išsiridavimo iš lovos.
- Saugos diržai po čiužiniu turi būti saugiai pritvirtinti.
- Kopėtėles turi būti pritvirtintos prie ilgojo šoninio lovos rėmo ir neatsikabinti vaikui lipant.
- Jei vaikas yra per mažas gulėti viršutiniame gulte, gerai, kai dviaukštę lovą galima išardyti ir pasidaryti 2 atskiras lovas.

Kaip saugiai naudoti dviaukštę lovą?

- Visada reikia iš abiejų viršutinio gulto pusių pritvirtinti apsauginius turėklus, nepriklausomai nuo vaiko amžiaus. Vaikai miegodami juda, muistosi, todėl gali bet kada iškristi iš lovos.
- Neleiskite vaikams iki 6 metų miegoti viršutiniame gulte. Dviaukštės lovos yra pritaikytos tam tikro ūgio ir svorio vaikams. Įvairiais testais ir bandymais buvo nustatyta, kad vidutinio svorio ir ūgio 6 metų vaikas jau nebegali įstrigti tarp lovos rėmo ir čiužinio.
- Įsitinkite, kad čiužiniai pritvirtinti saugos diržais prie kiekvieno gulto net ir tada, kai dviaukštė lova naudojama kaip dvigulė vienaaukštė lova.
- Pamokykite vaikus naudotis kopėtėlėmis lipant ant viršutinio gulto, o ne kėdėmis ar kitais baldais.
- Mokykite vaikus, kad yra nesaugu žaisti šalia lovos ar lovoje bei ant kitų baldų. Dėl dažno mažų vaikų kritimo nuo dviaukščių lovų kopėtelių rekomenduojama jiems neleisti žaisti kambaryje, kuriame yra dviaukštė lova.
- Apsvarstykite, ar nereiktų palikti naktinio apšvietimo, kad naktį nubudęs vaikas matytų, kas yra aplinkui.
- Statykite dviaukštes lovas tik ant kiliminės dangos.
- Įsitinkite, kad plotas aplink dviaukštę lovą yra neapstatytas kitais nereikalingais daiktais, kurie galėtų padidinti traumų riziką.

- Būkite atidūs ir nestatykite šviestuvų arti dviaukščių lovų. Jei reikia, šviestuvus pakabinkite taip aukštai, kad vaikas iš viršutinio gulto su didele pagalve negalėtų jų pasiekti, ir taip išvengsite galimo gaisro pavojaus. Kaip alternatyvą naudokite LED lemputes, kurios taip neįkaista. Šviestuvų laidai taip pat gali kelti pavojų, todėl geriau juos tvirtinti prie sienų.
- Pritvirtinami šviestuvai (stalinės lempos) netinkami naudoti dviaukštėse lovose dėl gaisro pavojaus, nes vaikai žaisdami gali juos numesti. Kartais tokios lempos naudojamos po antklode, nes vaikai nori imituoti palapinę. Šios lempos turi laidus ir yra pavojingos, nes vaikas gali jį apsvynioti aplink kaklą ir uždusti.
- Virvės, laidai, dekoratyvinės juostelės kelia didžiulį pavojų dviaukštėse lovose. Niekada nepriirkite tokių priemonių žaidimo tikslais.

Priežiūra ir laikymas

- Prižiūrėkite, kad apsauginiai turėklai būtų nesulūžę ir pritvirtinti taip, kaip reikia.
- Pakeiskite sulūžusias ar iškritusias kopėtelių pakopas.
- Nedelsdami sutaisykite ar pakeiskite sulūžusias ar sugedusias lovos dalis.

SAUGOS PATARIMAS: užtikrinkite, kad dviaukštėje lovoje būtų turėklai, taip pat pasirūpinkite, kad vaikas, naktį norėdamas išlipti iš lovos, turėtų kuo pasišviesti.

¹⁷ Public Health Agency of Canada. Child and Youth Injury Review, 2009 Edition – Spotlight on Consumer Product Safety. 2009.

¹⁸ RMayr J., Seebacher U., Lawrenz K. et al. Bunk beds – a still underestimated risk for accidents in childhood. Eur J Pediatr 2000; 159:440-443.

Vystymo staliukai

2011 m. 10 mėnesių berniukas sunkiai susižeidė nukritęs nuo vystymo staliuko. Mama keisdama sauskelnes pastebėjo, kad ant vystymo lentutės nebėra sauskelnių, todėl pasisuko jų paimti iš šalia esančios spintelės, laikydama vieną ranką ant kūdikio, kad šis nenukristų. Tačiau vaikas staigiai sujudėjo ir nukrito, nors mama jį prilaikė.

Kodėl vystymo staliukai laikomi problema?

- Įvertinus ES sužalojimų duomenų bazės duomenis nustatyta, kad 28 ES šalyse kasmet maždaug 5500 vaikų nuo 0 iki 4 metų amžiaus patiria traumas, susijusias su vystymo staliukais, dėl kurių prireikia skubios medikų pagalbos.
- 2009 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo gydyta 4500 vaikų nuo 0 iki 5 metų amžiaus, kurie patyrė traumas, susijusias su vystymo staliukais.

Kodėl vystymo staliukai gali būti pavojingi vaikams?

- Dauguma traumų, susijusių su vystymo staliukais, įvyksta, kai vaikas nukrenta nuo staliuko ant grindų. Tai nutinka, nes vaikas nėra pritvirtintas prie staliuko ir yra paliekamas be priežiūros, kai jį prižiūrintis asmuo trumpam nosisuka, atsako į telefono skambutį ar atidaro duris. Dauguma traumų įvyksta per pirmuosius vaiko gyvenimo metus.

Į ką atkreipti dėmesį perkant vystymo staliuką?

- Įsitikinkite, ar vystymo staliukas atitinka ES saugos standartą EN 12221-1:2008 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Buitinės vystyklės“.
- Pirkite vystymo staliuką, turintį stabilų pagrindą, paaukštintus šonus ir priekį bei lengvai naudojamus tvirtinimo diržus.
- Įsitikinkite, ar vystymo staliuke yra papildomų lentynėlių, kuriose būtų galima susidėti visas vystymui reikalingas priemonės.

Kaip saugiai naudoti vystymo staliuką?

- Visada naudokite tvirtinimo diržus. Atminkite, kad nors vaikas ir pritvirtintas saugos diržais, tačiau besirangydamas gali išsivaduoti, todėl visas vystymui reikalingas priemonės turėkite po ranka.
- Vystydami neatitolkite nuo vaiko daugiau nei per ištiestos rankos atstumą.
- Pasiimkite vaiką kartu, jei reikia eiti į kitą kambarį net ir labai trumpam.
- Alternatyva: pervystykite vaiką ant grindų, kad apsaugotumėte jį nuo kritimo galimybės.

SAUGOS PATARIMAS: saugiausia vaiką vystyti ant vystymo lentos, padėtos ant grindų. Visus reikmenis turėkite padėtus ištiestos rankos atstumu ir nepalikite vaiko vieno ant staliuko.

SAUGOS PATARIMAS: saugiausia vaiką vystyti ant vystymo lentos, padėtos ant grindų. Visus reikmenis turėkite padėtus ištiestos rankos atstumu ir nepalikite vaiko vieno ant staliuko.

¹⁹U.S. Consumer Product Safety Commission. Nursery Product-Related Injuries and Deaths Among Children under Age Five. 2010.

Vaikų prisegimo sistemos transporto priemonėse

2013 m. 2 metų berniukas patyrė rimtą galvos traumą per avariją, įvykusią Vilniaus mieste, Lietuvoje. Vaikas sėdėjo kėdutėje, tačiau, kaip buvo nustatyta, nebuvo tinkamai pritvirtintas saugos diržais.

Šaltinis: Alfa.lt. Vilniuje susidūrus dviem automobiliams nukentėjo vaikas. 2013 m. sausio 1 d. Prieinama internete: http://www.alfa.lt/straipsnis/15074896/Vilniuje.susidurus.dviem.automobiliams.nukentejo.vaikas=2013-01-12_14-44.

SAUGOS PATARIMAS: Nurenkite šiltus drabužius prieš prisegdami vaiką prisegimo sistemoje. Patikrinkite, ar diržas tinkamai prisegtas, užkišę vieną pirštą už jo. Tinkamai pritvirtinus, už diržo neturėtų tilpti daugiau nei vienas pirštas.

Kodėl vaikų prisegimo sistemos transporto priemonėse laikomos problema?

- Per pastarąjį dešimtmetį padidėjęs vaikų prisegimo sistemų naudojimas daugelyje Europos šalių prisidėjo prie vaikų mirtingumo keliuose sumažinimo. Deja, vaikų prisegimo sistemos dažnai naudojamos netinkamai. Pasitaiko atvejų, kai naudojamos netinkamos rūšies sistemos ar jos netinka tam tikrai transporto priemonei. Keletas tyrimų parodė, kad tik nuo 33 proc. iki 56 proc. vaikų yra tinkamai prisegami transporto priemonėse.
- Rizika vaikų saugai kyla tada, kai naudojamos netinkamo dydžio prisegimo sistemos, jos netaisyklingai įtvirtinamos transporto priemonėse ir vaikas netinkamai prisegamas. Vienas iš naujų ES gairių ir direktyvų 2003/20/EU ir UN-ECE R129 tikslų yra padaryti vaikų prisegimo sistemų pasirinkimą ir naudojimą paprastesnį²¹. Į reikalavimus yra įtraukta prievolė naudoti prisegimo sistemas, skirtas galinėms transporto priemonių sėdynėms, kurios yra daug saugesnės jaunesniems vaikams. Daugelyje ES šalių narių vairuotojai yra teisiškai įpareigoti užtikrinti, kad visi keleiviai iki 17 metų būtų tinkamai prisegti transporto priemonėje.
- Teisingai naudojamos vaikų prisegimo sistemos gali sumažinti vaikų sužalojimų skaičių 71–82 proc. Palyginti su atvejais, kai prisegimo sistemos nenaudojamos visai, priekinės prisegimo sistemos mažina traumų riziką iki 60 proc. Galinės prisegimo sistemos yra saugesnės ir mažina sužalojimų skaičių net iki 90 proc.²².
- Avarijoje, kuri įvyksta važiuojant 30 km/h greičiu, tinkamai nepritvirtinti vaikai išmetami į priekį 30–60 kartų didesne jėga nei jie patys sveria. Tai pavojinga ne tik vaikams, bet ir visiems kitiems kartu važiuojantiems keleiviams, kurie gali būti rimtai sužaloti, jei neprisegtas vaikas atsitrenktų į juos. Netinkamai prisegtas vaikas turi didesnę tikimybę išlėkti pro transporto priemonės langą²³.
- Europos kelių policijos pranešimai apie eismo įvykius rodo, kad 32 proc. vaikų, žuvusių susidūrus transporto priemonėms, buvo visiškai neprisegti, 23 proc. buvo prisegti netinkamai arba prisegti naudojant netinkamas prisegimo sistemas. 55 proc. šių vaikų žūčių buvo galima išvengti naudojant tinkamas prisegimo sistemas ir jomis teisingai prisegant vaikus²⁴.
- Vaikų prisegimo sistemos ženkliai sumažina vaiko išmetimo iš automobilio avarijos metu tikimybę. Neprisegtas vaikas turi 49 proc. tikimybę iškristi, neteisingas prisegtas, bet pagal amžių pritaikyta prisegimo sistema – 35 proc. tikimybę, o teisingai prisegtas, tačiau pagal amžių netinkama sistema – 10 proc. tikimybę. Vaikas, kuris teisingai prisegtas pagal amžių pritaikyta prisegimo sistema, turi vos 3 proc. tikimybę iškristi iš automobilio avarijos metu²⁵.

SAUGOS PATARIMAS: Nurenkite šiltus drabužius prieš prisegdami vaiką prisegimo sistemoje. Patikrinkite, ar diržas tinkamai prisegtas, užkišę vieną pirštą už jo. Tinkamai pritvirtinus, už diržo neturėtų tilpti daugiau nei vienas pirštas.

Kodėl vaikų prisegimo sistemos gali būti pavojingos vaikams?

Pagrindinės ir dažniausios problemos, susijusios su vaikų prisegimo sistemomis, yra netinkamai parinktas dydis pagal vaiko amžių ir ūgį, netinkamas įtvirtinimas automobilyje ar netinkamas vaiko prisegimas.

Dažniausi atvejai:

- Vaikai sodinami veidu į priekį per anksti. Naujos taisyklės numato, kad vaikas iki 15 mėnesių būtų sodinamas tik veidu atgal. Ekspertai diskutuoja, ar nereikėtų vaikų sodinti veidu atgal iki 4 metų amžiaus.
- Vaikai per anksti prisegami tik saugos diržais be pakeliamosios kėdutės. Vaikai, kurių ūgis mažesnis nei 150 cm (kai kuriose šalyse 135 cm), privalo būti prisegami saugos diržais naudojant pakeliamąsias kėdutes, kad saugos diržai tinkamai saugotų.
- Neteisingai įtvirtinamos vaikų prisegimo sistemos arba vaikai jomis netinkamai prisegami.
- Naudojamos prisegimo sistemos nėra pritaikytos prei automobilio dizaino ir automobilio saugos diržų.
- Vaikų prisegimo sistemos „perdirbamos“ savomis rankomis, kad būtų patogesnės vaikams su specialiaisiais poreikiais.
- Į ką reikia atkreipti dėmesį perkant ar naudojant vaikų prisegimo sistemą?

Vaikų prisegimo sistemų tipai

Nuo gimimo iki maždaug 12 metų amžiaus vaikui reikia 4 automobilių kėdučių tipų. Priklausomai nuo pasirinktų modelių, greičiausiai reikės naudoti 2 ar 3 skirtingas automobilines kėdutes. Tam tikri modeliai gali būti modifikuojami ir atitikti kelis skirtingus tipus.

1 tipas: kūdikių automobilinės kėdutės, kuriose vaikas nukreiptas veidu į galinį automobilio stiklą (prieš važiavimo kryptį)

Atgal atsuktos kėdutės yra nešiojamos vaikų prisegimo sistemos dažniausiai su 3 tvirtinimo taškais. Taip pat yra didesnių kėdučių, kurios tvirtinamos 5 taškų diržais. Kai kurie modeliai tvirtinami prie automobilio konstrukcijos, kiti – naudojant saugos diržus. Veidu į galinį stiklą atsuktos prisegimo sistemos turėtų būti naudojamos iki vaikai sukaks 15 mėnesių. Į galinį stiklą nukreiptos prisegimo sistemos negalima naudoti ant priekinės sėdynės, kai yra įmontuota oro pagalvė. Kai kurie modeliai gali būti naudojami iki 4 metų amžiaus – tokiu atveju nereikia pirkti antros tipo prisegimo sistemos.

2 tipas: automobilinės kėdutės, nukreiptos į priekinę arba galinį stiklą

Tokios sėdynės turi 5 tvirtinimo taškus ir yra skirtos vaikams nuo 15 mėnesių iki 4 metų amžiaus. Nors šiai amžiaus grupei tinka ir į galą, ir į priekį nukreiptos sėdynės, tačiau daugiau nei 5 kartus saugesnės yra į galą nukreiptos automobilinės kėdutės²². Jos padeda išvengti kaklo, stuburo ir pilvo sužalojimų, kurie dažniau įvyksta, kai vaikas sėdi į priekį nukreiptoje automobilinėje kėdutėje. Primygtinai rekomenduojame vaikams iki 4 metų naudoti į galinį stiklą nukreiptas automobilines kėdutes.

²⁰ Lesire et al. CASPER – improvement of child safety in cars. *Procedia, Social and Behavioural Sciences* 48 (2012) 2654–2663.

²¹ United Nations Economic Commission for Europe. UN Regulation 129: Uniform provisions concerning the approval or enhanced Child Restraint Systems used on board of motor vehicles (ECRS). Prieinama internete: <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/trans/main/wp29/wp29regs/2013/R129e.pdf>.

²² ANEC, ECSA and EuroNCAP. Public Statement: Child Safety in Cars. ANEC, ECSA and EuroNCAP Joint Statement, June 2012. Prieinama internete: <http://www.childsafetyeurope.org/archives/news/2012/info/anec-ecsa-euroncap-child-safety-in-cars.pdf>.

²³ World Health Organization. *World Report on Road Traffic Injury Prevention*. World Health Organization. Geneva, 2004.

²⁴ International Technical Conference on the Enhanced Safety of Vehicles (ESV). Safety Benefits of the new ECE Regulation for the Homologation of CRS – an estimation by the EC Casper project consortium. Prieinama internete: <http://www.nhtsa.gov/pdf/esv/esv23/23ESV-000431.pdf>.

²⁵ Lesire P., Johannsen H. Priorities for the protection of children in cars: available data from the field. GRSP-49:25. 49th GRSP, 16-20 May 2011. Prieinama internete: <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/trans/doc/2011/wp29/grsp/GRSP-49-25e.pdf>.

SAUGOS PATARIMAS: vaikai iki 15 mėnesių amžiaus turi būti sodinami į prieš važavimo kryptį nukreiptas automobilines kėdutes. Taip sodinti vaikus rekomenduojama iki 4 metų amžiaus.

3 tipas: į priekį nukreiptos paaugštintos sėdynės su aukštais kraštais (atlošais)

Kai vaikas išauga automobilinę kėdutę, tuomet rekomenduojama naudoti paaugštintą sėdynę su nugaros atlošu ir paaugštiniais kraštais. Ši kėdutė rekomenduojama vaikams iki 150 cm ūgio vežti. Kai kurie tokių sėdynių modeliai tvirtinami specialiais saugos diržais, kurie įsegami į automobilio saugos diržo vietą, o kai kurie skirti prisegti vaikus saugos diržais įprastai.

4 tipas: pasostė arba pakelianti pagalvėlė

Pasostė (paaugštinta sėdynė be atlošo ir paaugštintų kraštų) gali būti naudojama kartu su saugos diržu, tačiau vis tiek rekomenduojama naudoti nugaros atlošą ir šoninius sparnus, kadangi jie apsaugo nuo šoninių smūgių ir saugos diržo sukeliamų traumų. Daugumoje ES šalių tokios sėdynės ar kėdutės rekomenduojamos vaikams, kol jų ūgis pasiekia 150 cm, tačiau yra ir tokių šalių, kuriose leidžiama nebenaudoti pasostės, jei vaiko ūgis yra bent 135 cm. Užaugus iki minėto ūgio, galima sėdėti automobilio sėdynėse be papildomų saugos priemonių.

Atitiktis naujausiems reikalavimams

Rinkdamiesi vaikų prisegimo sistemą įsitikinkite, kad ji atitinka saugos reikalavimus. Šiuo metu galioja 2 saugos standartai: UN ECE R44 ir naujesnis R129. Dauguma parduodamų automobilių kėdučių skirstomos pagal R44 į kategorijas atsižvelgiant į vaiko svorį. Šiais modeliais vis dar galima prekiauti. Naujasis automobilių kėdučių standartas R129, įsigaliojęs 2013 metais, papildytas 4 naujomis nuostatomis²¹:

- **Pagrindinė nuostata, kad vaikai nuo gimimo iki 15 mėnesių automobilyje turi būti sodinami prieš važavimo kryptį.**
- Naujas automobilių kėdučių klasifikavimas remiasi vaiko ūgiu, o ne svoriu ir amžiumi, nes nustatyta, tai šie rodikliai sukelia vartotojams neaiškumą.
- Vaikų prisegimo sistemoms turi būti nustatytas ir šoninis poveikis, nes ankstesni standartai reikalavo, kad būtų ištirtas tik priekinis poveikis įvykus eismo įvykiui.
- Naujos vaikų prisegimo sistemos turi 2 žemiau esančius tvirtinimo taškus ir papildomą pasaitą ar tvirtinimo koją, kurią lengva pritvirtinti prie automobilio ir taip užtikrinti dar didesnę stabilumą. Ši tvirtinimo sistema vadinama ISOFIX. Ne visi senesni nei 2011 metų gamybos automobiliai turi ISOFIX sistemą (žr. toliau).

Pastaba dėl ISOFIX prisegimo sistemos

Prisegimo sistemos su ISOFIX tvirtinimo taškais skiriasi nuo įprastinių, kurių tvirtinimas priklauso nuo automobilio saugos diržo. Prisegimo sistemos su ISOFIX tvirtinamos tiesiogiai prie automobilio 3 tvirtinimo taškuose, kurie yra įmontuoti automobilyje. Du taškai jungia automobilį ir vaikų prisegimo sistemą tiesiogiai. Trečiasis taškas gali būti dviejų tipų: viršutinis pasaitas, kuris tvirtinamas prie sėdynės viršaus ir palaiko stabilumą, ar tvirtinamoji kojėlė apačioje, kuri taip pat palaiko stabilumą. Patikrinkite, ar automobilyje yra tokie tvirtinimo taškai, senesniuose modeliuose jų gali nebūti. Vienas iš ISOFIX sistemos privalumų yra tas, kad ji padeda sumažinti netinkamą vaikų prisegimo sistemos naudojimą. Ji taip pat sumažina vaiką veikiančias jėgas susidūrimo metu.

Automobilio ir vaikų prisegimo sistemos suderinamumas

Automobilis:

- Patikrinkite automobilio gamintojo nuorodas, kokio tipo vaikų prisegimo sistemos labiausiai tinkamos naudoti automobilyje.
- Nustatykite, kiek reikės įtaisyti sėdėjimo vietų ir kiek tam prireiks vietos ant galinės sėdynės.
- Jei mašinoje yra ISOFIX tvirtinimo jungtys, pažiūrėkite, kur jos yra išdėstytos.
- Jei būtina vaikų prisegimo sistemą tvirtinti prie priekinės sėdynės, tai turi būti daroma tik įsitikinus, kad oro pagalvė yra išjungta ir sistema vairuotojui neapriboja matymo ir judesių. Naudoti į galinį automobilio stiklą nukreiptą automobilinę kėdutę su įjungta oro pagalve gali būti mirtinai pavojinga ir griežtai draudžiama. Įsitinkite, kad oro pagalvė yra išjungta.

Vaikų prisegimo sistema:

- Svarbu, kad pardavėjas padėtų įtvirtinti vaikų prisegimo sistemą automobilyje prieš ją perkant. Naujus standartus R44 ir R129 atitinkančius modelius įtvirtinti automobilyje gali būti sudėtinga, nes kartais instrukcijos būna painios dėl skirtingų savokų ir skirtingų kategorijų pagal amžių, svorį, ūgį.

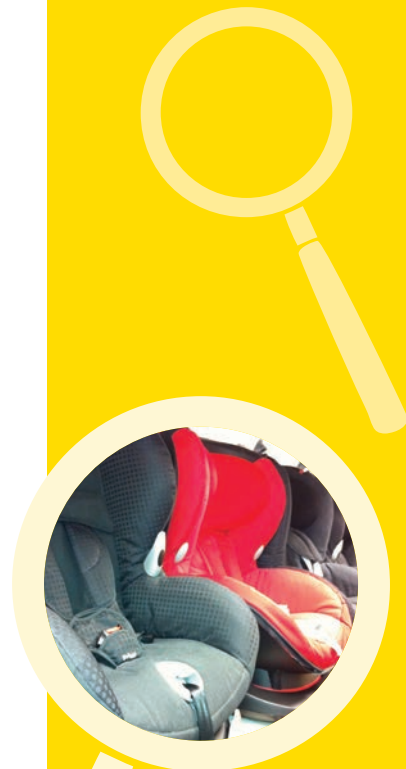
Kai kurių terminų, kuriuos galima rasti ant vaikų prisegimo sistemų etikečių gairės:

- R44 standartą atitinkančios vaikų prisegimo sistemos remiasi vaikų skirstymu pagal svorį iki 36 kg. Ši klasifikacija laikoma painesne nei R129, kuri remiasi skirstymu pagal ūgį.
- R129 atitinkančios vaikų prisegimo sistemos remiasi skirstymu pagal ūgį ir turi „i-size“ simbolį, nurodantį, kad jos tvirtinamos automobiliuose su ISOFIX tvirtinimo sistema.
- Tiek R44, tiek R129 atitinkančios prisegimo sistemos su „S“ simboliu reiškia, kad jos pritaikytos vaikams su specialiais poreikiais. Šioms prisegimo sistemoms neturėtų būti daromos jokios adaptacijos, kad nebūtų sumažinta vaiko sauga smūgio metu.
- „R44 Universal“ modelio vaikų prisegimo sistemos tinka visiems automobiliams, kurių saugos diržai turi 3 tvirtinimo taškus.
- Pusiau universali, apribota ar transporto priemonei specifinė (angl. *semi-universal, restricted or vehicle specific*) prisegimo sistema gali tikti ne visiems automobiliams, todėl prieš perkant reikėtų įsitikinti, ar ji tinka jūsiškiam.
- „ISOFIX Universal“ į priekinį stiklą nukreiptą vaikų prisegimo sistemą galima pritvirtinti tik tuose automobiliuose, kuriuose yra ISOFIX tvirtinimo taškai ir viršutiniai pasaitai.
- „ISOFIX Semi-universal“ pusiau universali, tiek į priekinį, tiek galinį stiklą nukreipta prisegimo sistema turi ir viršutinius pasaitus ir atramą kojoms, bet ją galima pritvirtinti ne visuose automobiliuose.
- „ISOFIX Semi-universal“ pusiau universalią prisegimo sistemą galima pritvirtinti ir prie priekinės sėdynės. Šios prisegimo sistemos tvirtinamos tik tose transporto priemonėse, kurios turi ISOFIX tvirtinimo taškus keleivio pusėje. Šios prisegimo sistemos negali būti naudojamos su veikiančiomis priekinėmis oro pagalvėmis. Kai tik yra įmanoma, rekomenduojama vaikų prisegimo sistemą montuoti prie galinės sėdynės, nes ji yra saugesnė.

Padėvėtos vaikų prisegimo sistemos

Jei nusprendėte įsigyti dėvėtą vaikų prisegimo sistemą, įsitinkite, ar ji:

- atitinka ES standartus / reglamentus UN ECE 44.04 arba R129;
- turi originalią naudojimo instrukciją;
- neturi matomų defektų, netrūksta dalių;
- niekada nebuvo patekusi į avariją (jei to nežinote, venkite pirkti ar naudoti tokią vaikų prisegimo sistemą).

Kaip saugiai naudoti vaikų prisegimo sistemas?

Vaiko prisegimas:

- Prieš važiavimo kryptį nukreiptos prisegimo sistemos turi būti tvirtinamos taip, kad diržas būtų apjuostas aplink vaiko kūną, o naujagimiai tvirtinami pečių aukštyje arba truputį žemiau. Važiavimo kryptimi nukreiptose prisegimo sistemose diržai tvirtinami pečių aukštyje arba truputį aukščiau. Taip pat turi būti galimybė juos reguliuoti, kadangi vaikui augant kinta jo pečių aukštis.
- Patikrinkite, ar vaiką prisegėte pakankamai tvirtai. Ties pečiais ar kojomis už diržo neturėtų užlįsti daugiau nei vienas pirštas. Taip pat galite pabandyti sugnybti diržą per pusę: jei jis susilenkia ir susispaudžia tarp pirštų – prisegta per daug laisvai.
- Nuvilkite nuo vaiko storas žiemesnes striukes ar kitus nepatogius drabužius prieš jį prisegdami. Jei to nepadarysite, avarijos metu vaikas gali iš jų išslysti ir rimtai susižeisti. Užkloti vaiką galėsite jį prisegę.
- R44 atitinkančios vaikų prisegimo sistemos, kurios gali būti tvirtinamos prieš važiavimo kryptį arba važiavimo kryptimi, turi spalvotas instrukcijas, kurios parodo, kur turi būti tvirtinamas saugos diržas. Prieš važiavimo kryptį nukreiptų vaikų prisegimo sistemų diržai ženklina mėlyna spalva, o važiavimo kryptimi – raudona.
- Jei vaikų prisegimo sistema tvirtinama saugos diržu, įsitikinkite, kad jis ne per laisvas ir sistema neatsilaisvins ją pakračius.
- Jei įmanoma, pritvirtinkite prisegimo sistemą prie galinės vidurinės sėdynės, kadangi tai saugiausia vieta automobilyje. Tačiau prieš tai įsitikinkite, ar automobilyje yra ISOFIX tvirtinimo sistema, tinkama vaikų prisegimo sistemai, nes senesnių automobilių vidurinės sėdynės turi tik juosmens diržą.
- Jei automobilyje yra ISOFIX tvirtinimo sistema, visada tvirtinkite visas 3 jungtis: dvi jungtis, kurios jungia vaikų prisegimo sistemą ir automobilį, taip pat viršutinį pasaitą ar atramą kojoms. Patikrinkite automobilio instrukciją, ar atrama kojoms yra suderinama su automobilio grindimis.
- Kai naudojate pasostę ar pagalvėlę, įsitikinkite, kad diržas juosia šlaunų sritį, o ne pilvą.

Oro pagalvės:

- Niekada nesodinkite vaiko į priekinę sėdynę, jei jį jungta oro pagalvė. Jei naudojate vaikų prisegimo sistemą ant priekinės sėdynės, įsitikinkite, kad oro pagalvė yra išjungta. Patikrinkite transporto priemonės instrukciją ir išimkite pagalvę pagal gamintojo nurodymus.

Automobilių kėdučių naudojimas ne automobilyuose:

- Naudodami 1 tipo automobilinę kėdutę ne automobilyje, visada ją statykite ant žemės, kad išvengtumėte kritimo pavojaus. Kėdutėje esantį vaiką visada laikykite prisegtą ir išimkite vaiką iš kėdutės, kai nėra būtinybės jo ten laikyti.

SAUGOS PATARIMAS: vaikai iki 15 mėnesių amžiaus turi būti sodinami į prieš važiavimo kryptį nukreiptas automobilines kėdutes. Taip sodinti vaikus rekomenduojama iki 4 metų amžiaus.

Apsaugos varteliai ir barjerai

Kodėl apsaugos varteliai laikomi problema?

- Apsaugos varteliai sukurti naudoti laiptų viršuje ir apačioje ar prie atvirų durų ir apsaugoti vaikus nuo kritimų nuo laiptų ar kad jie nepatektų į nesaugias namų vietas. Deja, dėl netinkamo dizaino ar nesaugaus naudojimo kai kurie apsaugos varteliai gali būti pavojingi.
- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse 0–4 metų vaikams dėl apsaugos vartelių ir barjerų įvyksta apie 75 sužalojimai ir šie sužalojimai yra pakankamai rimti, kad prireiktų medikų pagalbos.

Kodėl apsaugos varteliai gali būti pavojingi vaikams?

- Akordeono stiliaus varteliai (su didelėmis V raidės formos angomis palei viršutinį kraštą ir rombo formos angomis tarp virbų) kelia riziką įstrigti ar pasismaugti. Nors šio dizaino varteliai yra išimti iš rinkos, jie gali būti perleisti kitų tėvų arba jų galima rasti padėvėtų prekių parduotuvėse. Vaikas gali mirti, jo galvai įstrigus V raidės ar rombo formos angoje.

Į ką atkreipti dėmesį perkant apsaugos vartelius?

- Patikrinkite, ar apsaugos varteliai ir barjerai atitinka Europos standartą EN 1930:2011. Šie varteliai yra sukurti užtikrinti vaikų saugą iki 24 mėn. amžiaus.
- Nenaudokite spaudžiamųjų vartelių laiptų viršuje. Šio tipo vartelių veikimo principas paremtas slėgiu, jie nėra pritvirtinami varžtais prie sienos, todėl yra didesnė rizika, kad varteliai išvirs vaikui juos pastūmėjus ir vaikas nusiris nuo laiptų.
- Montavimui laiptų viršuje pirktie vartelius, kurie tvirtai tvirtinami prie sienų, visiškai atsidaro ir apačioje neturi apsauginių juostų.
- Laikykitės montavimo instrukcijų, kad užtikrintumėte tinkamą vartelių funkcionavimą. Jei varteliai bus įmontuoti per aukštai nuo grindų, vaikas gali įstrigti tarp vartelių ir grindų. Didžioji dalis siūlomų vartelių turi standartą, kokiame aukštyje teisingiausia juos montuoti.
- Tarp nelanksčių vertikalių skersinių arba strypų turėtų būti su ne didesni nei 6,5 cm tarpai.
- Patikrinkite, ar nėra pavojingų vietų, aštrių paviršių ar išsikišimų, kai varteliai yra atviri.

Kaip saugiai naudoti apsaugos vartelius?

- Spaudžiamieji varteliai gali būti naudojami laiptų apačioje ir tarp durų. Laiptų viršuje turėtų būti naudojami varteliai, kurie prie sienos tvirtinami varžtais.
- Visada patikrinkite, ar varteliai yra užverti, kai vaikas yra namuose.
- Įpraskite kiekvieną kartą uždarę vartelius patikrinti užrakinimo mechanizmą ir vartelių stabilumą, įskaitant tai, ar jie saugiai pritvirtinti prie durų ar laiptų, kuriuos jie saugo. Vaikai gali pastumti vartelius ir nukristi nuo laiptų.
- Patys netaisykite sugedusių vartelių. Nuneškite juos taisyti profesionalui arba nusipirkite naujus.
- Nebenaudokite vartelių, kai vaikas yra vyresnis nei 24 mėn. amžiaus. Vyresni vaikai gali perlipti per vartelius arba išstumti juos ir susižaloti.

Miego drabužiai

Kodėl vaikų drabužiai, skirti miegojimui, laikomi problema?

- Apskaičiuota, kad Jungtinėje Karalystėje kasmet nutinka apie 750 sužalojimų dėl užsidegusių drabužių; 11 proc. jų yra mirtini, 30 proc. reikalauja stacionarinio gydymo²⁶. Mergaitės yra didesnės rizikos grupėje dėl drabužių užsidegimo nuo kontakto su liepsna. Jungtinėje Karalystėje yra nustatytas vaikų miego drabužių degumo standartas, kuris buvo sukurtas apsaugoti vaikus nuo nudegimų, sukeltų kontaktuojant su atviros liepsnos šaltiniais, tokiais kaip degtukai ar viryklės degiklis. Ugniai atsparūs drabužiai nustoja degti, kai yra atitraukiami nuo liepsnos.
- Olandijoje egzistuoja savanoriškas drabužių ženklavimas, susijęs su drabužių degumu. Tačiau net esant šiems perspėjimams, apie 10 0–9 metų amžiaus vaikų per metus yra nugabenama į ligoninę dėl užsidegusių drabužių sukeltų pasekmių. Maždaug tokiam pat skaičiui vaikų yra suteikiama pagalba įvykio vietoje ar ligoninės priimamajame (30 0–24 metų amžiaus asmenų). Deja, koks tiksliai skaičius vaikų sužalojimo metu dėvėjo miego drabužius, nežinoma²⁷.

Kodėl drabužiai, skirti miegojimui, gali būti pavojingi vaikams?

- Didžiausia rizika vaikams nukentėti nuo nudegimų, kurie nutinka žaidžiant su ugnimi (degtukais, žiebtuvėliais, žvakėmis, viryklės degikliais), yra tuo metu, kai vaikai dėvi miego drabužius prieš eidami miegoti ir tik atsibudę ryte. Vaikai yra linkę panikuoti, jei drabužiai užsidega, ir negali taip greitai kaip suaugusieji sureaguoti, kad užgesintų liepsną. Nudegimo atveju svarbi kiekviena sekundė, o vaikų nudegimai yra sunkesni, palyginti su suaugusiųjų.
- Kai kurie vaikų drabužiai turi ilgas virveles ar raištelių, kurie sukelia potencialią pasismaugimo riziką, o sagos, nutrūkusios nuo drabužio, kelia užspringimo riziką.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant miego drabužius?

- Patikrinkite, ar miego drabužiai atitinka Europos standartus EN 1103:2005 ir EN 14878:2007 – abu standartai susiję su tekstilės degumo reikalavimais.
- Pirkite drabužius, kurie yra arba prigludę prie kūno, arba atsparūs ugniai.
- Ugniai atsparūs gaminiai yra pagaminti iš ugniai atsparių medžiagų arba sudėtyje turi antipireną, todėl nustoja degti atitraukus nuo liepsnos. Deja, kai kurios ugniai atsparios medžiagos kelia grėsmę sveikatai ir aplinkai, todėl reikia rinktis miego drabužius su netoksiškais ugniai atspariomis medžiagomis.
- Prigludantys prie kūno miego drabužiai yra pagaminti iš tamprios medvilnės ar medvilnės mišinių. Prigludę drabužiai rečiau kontaktuoja su liepsna negu laisvi ir ne taip greit įsidega, nes po jais yra mažai degimui reikalingo deguonies.
- Nepirkite miego drabužių su sagomis ar ilgais raišteliais – taip sumažinsite užspringimo ar pasismaugimo riziką.

Kaip saugiai naudoti vaikų miego drabužius?

- Laisvai krintantys drabužiai, pagaminti iš medvilnės ar jos mišinių, neturėtų būti naudojami kaip miego drabužiai dėl jų didelio degumo. Naudokite tik ugniai atsparius ar priglundančius prie kūno miego drabužius.
- Atidžiai prižiūrėkite vaikus prieš miegą ir atsibudusius ryte, nes tai rizikingiausias laikas, kada vaikai nukentia nuo nudegimų žaisdami su žvakėmis, žiebtuvėliais ir kt., vilkėdami miego drabužius.

²⁶ United Kingdom Department of Trade and Industry, 1994, Clothing flammability accidents study. URN 94/549. London: Department of Trade and Industry.

²⁷ Consumer Safety Institute. The Netherlands EHLASS Data. Amsterdam: Consumer Safety Institute, 2003.

Vaikiškos lovelės

2009 m. Škotijoje vienerių metų berniukas buvo paguldytas į savo naują lovelę apie pusę aštuonių vakare. Mama atėjo patikrinti vaiko pusę dešimtos ir rado jį nebekvėpuojantį. Berniukas atstūmė lovelės kraštą, taip sudarydamas tarpą tarp čiužinio ir lovelės konstrukcijos, ir įkrito į jį. Jis įstrigo tarp lovelės sienelės ir dugno veidu į čiužinį. Berniukas mirė dėl asfiksijos ir mechaninės viršutinių kvėpavimo takų obstrukcijos. Teismo medicinos ekspertas konstatavo, kad mirties buvo galima išvengti. Po šio nutikimo lovelių gamintojas pašalina pavojingą defektą, kuris sukėlė vaiko mirtį. Vaikiškų lovelių konstrukcijoje atsirado metalinis dirželis, jungiantis lovos galus.

Šaltinis: Gount A. Trading Standarts. Fife, Scotland. CUPAR, 11 April 2013. Prieinama internete: <http://www.scotcourts.gov.uk/opinions/2013FA19.html>.

Kodėl vaikiškos lovelės laikomos problema?

- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse apie 3500 0–4 metų vaikų patiria sužalojimus, susijusius su vaikiškomis lovelėmis. Dėl šių sužalojimų vaikai atsiduria ligoninių priėmimo skyriuose.
- Jungtinėse Amerikos Valstijose 2012 metais dėl lovelių su sienelėmis susižalojo 110 vaikų. Vaikai įstrigo ar nukrito dėl sulūžusių nuleidžiamos lovelės sienelės plastikinių bėgelių, neįmontuotų ar deformuotų jungčių, netinkamų sienelės padėties fiksavimo mechanizmų, dingusių ar neįmontuotų metalinių spyruoklinių sąvaržų, varžtų ir / arba atvirkščiai įmontuotų bortelių. Vien dėl šios priežasties 2,1 mln. vaikiškų lovelių su borteliais buvo išimta iš rinkos²⁸.
- Jungtinėse Amerikos Valstijose sužalojimus dėl vaikiškų lovelių patiria daugiau vaikų negu dėl kitų vaikų kambario įrengimų. Tūkstančiai vaikų patiria tokius rimtus sužalojimus, kad atsiduria ligoninės priėmimojame. Nuo 2011 m. Jungtinėse Valstijose įteisintas naujas vaikiškų lovelių saugos standartas. Jis draudžia tradicinį bortinio krašto dizainą, reikalaujama, kad lovos skersiniai ir čiužinio karkasas būtų tvirtesni nei anksčiau, techninė įranga kokybiškesnė, ir iškelti griežti reikalavimai lovelių testavimui²⁹.

Kodėl vaikiškos lovelės gali būti pavojingos vaikams?

- Lovelės dizainas gali kelti pasismaugimo ar uždusimo riziką, taip pat dėl netinkamo lovelės dizaino gali atsirasti tarpai, kuriuose vaikas gali įstrigti. Jei tarp lovelės krašto ir čiužinio yra platesnis nei 2 pirštų storio tarpas, kūdikio galvutė gali įstrigti jame ir kūdikis gali uždusti.
- Lovelės žaislai kelia pasismaugimo riziką. Nuimkite visus žaislus, kurie yra įtempti virš lovelės ar žaidimo maniežo, kai tik vaikutis pradeda kilnoti rankytes ar kelius arba jam sueina 5 mėnesiai, nesvarbu, kas nutinka pirmiau.
- Niekada nekabinkite žaislų ant ilgų juostelių, virvelių ar kilpų lovelėje ar žaidimo manieže. Žindukai neturėtų būti prisegti prie virvelių ar juostelių, apjuostų aplink vaiko kaklą.
- 2010 m. Europos Komisija, atsižvelgdama į lovelių keliamą pavojų, priėmė nutarimą, nustatantį saugos reikalavimus vaikiškų lovelių čiužiniams ir atramoms, vaikiškiems miegmaišiams, kabančioms kūdikių lovelėms ir antklodėms³⁰.

SAUGOS PATARIMAS: prieš guldydami vaiką į lovelę patikrinkite, ar lovelėje yra visos dalys, tokios kaip varžtai ir čiužinį laikantys kabliai, ir įsitikinkite, kad visi lovelės varžtai yra tinkamai priveržti.

²⁸ European Transport Safety Council (ETSC). Bike Pal project. Pedaling toward safety. Brussels, ETSC 2012.

²⁹ U.S. Consumer Product Safety Commission, 2013, Crib information Center. Washington, DC: U.S. Consumer Product Safety Commission. Prieinama internete: <http://www.cpsc.gov/Safety-Education/Safety-Education-Centers/cribs>.

³⁰ Official Journal of the European Union. 6/7/2010. 2010/376/EU. Prieinama internete: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:170:0039:0048:EN:PDF>.

SAUGOS PATARIMAS: reguliariai patikrinkite, ar lovelės tvirtinimo jungtys yra pakankamai tvirtos ir veikia teisingai.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant vaikiškas loveles?

- Patikrinkite, ar lovelė atitinka Europos standartą EN 716-1:2008 „Baldai. Buitinės vaikiškos lovelės ir sulankstomos vaikiškos lovelės“.
- Saugi vaikiška lovelė yra sukurta taip, kad užtikrintų, jog vaikas lengvai neiškris, negalės išlipti ar kad jo galva neįstrigs tarp skersinių. Tarpai tarp lovelės skersinių turėtų būti ne didesni nei 6 cm pločio.
- Pirkdami padėvėtą lovelę ar gavę ją iš draugų ar šeimos narių, patikrinkite šiuos matmenis: lovelė turėtų būti bent 50 cm gylio (tiek turi būti tarp skersinių viršaus ir čiužinio), lovelės gylis be čiužinio turėtų būti bent 60 cm. Norint užtikrinti, kad vaikas negalės išlipti, skersiniai turėtų būti vertikalūs su 6,0 cm tarpu tarp jų.
- Nepirkite ir nenaudokite lovelės, kuri yra senesnė nei 10 metų, sulūžusi ar perdaryta. Kūdikiams gali mirtinai pasismaugti, jei galva įstrigtų tarpuose tarp trūkstančių dalių ar išlūžusių skersinių.
- Lovelė turi turėti stabilų pagrindą ir visi supimosi mechanizmai turi būti užblokuoti.
- Patikrinkite, ar čiužinys yra tinkamas, stabilus ir telpa lovelėje – tarpas tarp čiužinio krašto ir lovelės krašto neturėtų būti didesnis nei 2 pirštai. Jei tarpas yra didesnis, vaiko galva gali įstrigti ir dėl to jis gali uždusti. Patikrinkite, ar čiužinys atitinka degumo saugos standartus.
- Nepirkite ir nenaudokite panaudotų lovelių su išskleidimo mechanizmu, nes tai yra nesaugu.
- Venkite senesnio modelio lovelių su paaugštintu galvūgaliu ar kojūgaliu. Vaiko galvutė gali įstrigti tarp kampinių bėgių ar kitų mechanizmų ir vaikas gali uždusti.
- Nenaudokite lovelių su dekoratyvinėmis rankenėlėmis kampuose – tai kelia užsismaugimo riziką. Jei lovelė turi rankenėles, jos turi būti nuleistos ar užrakintos. Pašalinkite atplaišas ir aštirus kampus.

Kaip saugiai naudoti kūdikių loveles³¹?

- Įsitikinkite, kad tarpas tarp lovelės kraštų ir čiužinio ne didesnis nei per du pirštus.
- Nestatykite lovelės prie potencialiai pavojingų daiktų, kuriais vaikas gali pasismaugti. Pavyzdžiui, užuolaidų, žaliuzių virvelių ar laidų.
- 89 cm ūgio vaikas jau yra per didelis miegoti vaikiškoje lovelėje ir gali pradėti miegoti lovoje.
- Iš lovelės išimkite visus paminkštinius, pagalvėles, antklodes, kraštų apsaugas, avikailio užtiesalus ir kt., nes dėl jų vaikas gali uždusti. Kraštų apsaugos kelia papildomą riziką ne tik dėl uždusimo rizikos, bet taip pat ir dėl to, jog pasiremdamas į jas vaikas gali išlipti iš lovytės ir iškristi.
- Siūloma naudoti tik vieną čiužinį, be papildomų patiesalų.
- Visada pakelkite ir užfiksokite slankųjį lovelės kraštą, kai tik paguldote vaiką į lovelę.
- Kai tik vaikas išmoksta sėdėti, nuleiskite lovelės apačią į žemesnę poziciją. Kai vaikas išmoksta stovėti ar atsistoti, nuleiskite lovelės apačią iki žemiausios galimos pozicijos. Kai vaikas didesnis nei 90 cm arba kai lovelės kraštas yra kiek aukščiau nei vaiko speneliai, leiskite vaikui miegoti kitoje lovelėje.

Vaikiškų lovelių priežiūra:

- Prieš guldydami vaiką patikrinkite lovelę, sutaisykite ar pakeiskite sulūžusias ar trūkstamas detales, tokias kaip varžtai, sklendės ar čiužinio pagrindas.
- Jei lovelėje čiužiniai yra prikabinami kabliukais, nuolat patikrinkite, ar jie neatsilaisvino ar neatsikabino. Atsikabinus kabliukams čiužinys gali nukristi. Niekada nenaudokite lovelės su sulūžusiomis ar dingusiomis dalimis.
- Nuolat tikrinkite čiužinio pagrindą, kad jis nebūtų atsikabinęs nuo plokščių.
- Kai keičiate lovelės vietą ar judinate lovelę, įsitikinkite, ar čiužinio pagrindas yra saugiai pritvirtintas.
- Nenaudokite lovelės su sulūžusiais skersiniais. Įsitikinkite, kad visi skersiniai yra pritvirtinti savo vietoje ir kad tarpas tarp skersinių nėra didesnis nei 4,5–6 cm, kad išvengtumėte vaiko galvos įstrigimo ir pasismaugimo.
- Jei ketinate perdažyti ar renovuoti lovelę, naudokite tik aukštos kokybės emalinius dažus be švino ir leiskite jiems gerai išdžiūti, kad neliktų garų. Patikrinkite dažų etiketę ir įsitikinkite, ar gamintojas rekomenduoja naudoti dažus tokios paskirties daiktams kaip vaikiškos lovelės.

SAUGOS PATARIMAS: prieš guldydami vaiką į lovelę patikrinkite, ar lovelėje yra visos dalys, tokios kaip varžtai ir čiužinį laikantys kabliai, ir įsitikinkite, kad visi lovelės varžtai yra tinkamai priveržti.

SAUGOS PATARIMAS: reguliariai patikrinkite, ar lovelės tvirtinimo jungtys yra pakankamai tvirtos ir veikia teisingai.

³¹ U.S. Consumer Product Safety Commission, The U.S. Consumer Product Safety Commission Warns Parents About Infant Strangulations Caused by Failure of Crib Hardware. Washington, DC: U.S. Consumer Product Safety Commission. Prienama internete: <http://www.cpsc.gov/cpscpub/pubs/5025.html>.

Fejerverkai

2011 m. Olandijoje 13 metų berniuką stipriai sužalojo savadarbis fejerverkas „bomba“, kurį kažkas uždegė per Naujuosius metus. „Bomba“ buvo pagaminta sujungus keletą nelegalių fejerverkų dalis. Berniukas buvo nuvežtas į ligoninę dėl sunkių sužalojimų ir po keleto valandų mirė. Tą pačią naktį kitas 17 metų vaikinys taip pat mirė gamindamas nelegalų fejerverką. Fejerverkas netikėtai sprogo ir sužalojo jo galvą ir veidą. Vaikinas buvo nugabentas į ligoninę ir tą pačią naktį mirė.

Šaltinis: NOS. Twee jongeren dood door vuurwerk. 1 January 2011. Prieinama internete: <http://nos.nl/artikel/208770-twee-jongeren-dood-door-vuurwerk.html>.

Kodėl fejerverkai laikomi problema?

- Jungtinėje Karalystėje per pastaruosius penkerius metus daugiau nei 350 ikimokyklinio amžiaus vaikų, tarp kurių buvo netgi vaikų iki 1 metų amžiaus, buvo gydyti ligoninėje dėl fejerverkų sukeltų sužalojimų. Kiekvienais metais daugiau nei pusę fejerverkų sukeltų sužalojimų patiria vaikai³².
- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse apie 2 900 0–14 metų vaikų patiria sužalojimus, susijusius su fejerverkais, dėl kurių atsiduria ligoninių priėmimo skyriuose.
- Visose ES šalyse yra įstatymai, kontroliuojantys fejerverkų pardavimą vaikams, tačiau įstatymai labai skirtingi ir nėra pakankamai gerai įgyvendinami kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Bulgarijoje, Graikijoje ir Portugalijoje³³.

Kodėl fejerverkai gali būti pavojingi vaikams?

- Danijoje atliktoje studijoje apie sužalojimus, susijusius su fejerverkais per Naujuosius metus 2006–2007 metais, nustatyta, kad dažniausiai sužalojamos akys, galva, kaklas ir rankos³⁴.
- Norvegijoje neleidžiama šauti fejerverkų centrinėje sostinės Oslo dalyje, nuo 2008 m. tam tikros fejerverkų rūšys yra uždraustos. Siri Hagenhaugen, Norvegijos Vyriausybės Pavojingų medžiagų ir pavojingų medžiagų gabenimo (angl. *Hazardous Substances & Transportation of Dangerous Goods*) padalinio vadovas, teigia, kad įvedus šiuos draudimus vaikų iki 18 metų amžiaus sužalojimų per Naujųjų metų šventę 2012–2013 m. sumažėjo nuo 50 proc. iki 16 proc.³⁵.
- 2013 m. Europos Komisija nustatė naują fejerverkų klasifikavimo sistemą, kad iš gamintojų būtų pareikalauta tikslesnių etikečių ir instrukcijų³⁶:
 - F1 kategorija: amžiaus apribojimas 12 metų** – fejerverkai, kurie kelia itin mažą grėsmę ir yra žemo garso lygio bei kuriuos galima naudoti uždaroje patalpose ir gyvenamosios paskirties pastatuose;
 - F2 kategorija: amžiaus apribojimas 16 metų** – fejerverkai, kurie kelia mažą grėsmę ir yra žemo garso lygio bei kuriuos galima naudoti atvirose izoliuotose teritorijose;
 - F3 kategorija: amžiaus apribojimas 18 metų** – fejerverkai, kurie kelia vidutinę riziką, skirti tik naudojimui lauke didelėse atvirose teritorijose ir kurių garso lygis nėra pavojingas žmonių sveikatai;
 - F4 kategorija: amžiaus apribojimas 18 metų** – fejerverkai, kurie kelia didelę riziką, kurie skirti naudoti tik asmenims, turintiems specialių žinių ir kurių keliamo garso lygis nėra žalingas žmonių sveikatai.

SAUGOS PATARIMAS: kai esate netoli fejerverkų, stebėkite vaikus ir būkite arti jų, nedėvėkite degių drabužių.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant fejerverkus?

- Europos vaikų saugos aljansas nerekomenduoja asmeninio fejerverkų naudojimo dėl sužalojimų rizikos ir taršos. Pirkite tik legalius fejerverkus ir tik iš parduotuvių, kurios atitinka EN 15947 standartą, apibrėžiantį fejerverkų pardavimo reikalavimus.
- Neleistinai pagaminti fejerverkai (įskaitant pagamintus pagal instrukcijas, rastas internete) gali būti neteisingai sukonstruoti ir gali ne laiku sprogti, dėl to kelia didesnę sužalojimų riziką.
- Įsigiję fejerverkus laikykite juos metalinėje dėžėje vaikams nepasiekiamoje vietoje.

Kaip saugiai naudoti fejerverkus?

Laikykitės šių svarbių saugumo nurodymų:

- Neleiskite vaikams žaisti su fejerverkais ar juos uždegti.
- Pažymėkite saugaus atstumo vietą (pavyzdžiui, virve) nuo uždegimo vietos ir liepkite vaikams stovėti už jos.
- Bengališkųjų ugnelių nereikėtų duoti vaikams, jaunesniems nei 5 metų amžiaus. Kai mažas vaikas liečiasi prie degančios bengališkosios ugnelės, jos karštis yra tolygus suvirinimo degiklio karščiui³⁷.
- Stebėkite ir būkite arti vaikų tuo metu, kai netoliese yra šaunami fejerverkai.
- Prieš uždegdami fejerverkus perskaitykite instrukcijas ir laikykitės jų.
- Prieš uždegdami fejerverką įsitinkite, kad stebėtojai yra atsitraukę pakankamu atstumu.
- Fejerverkus uždekte tik ant lygių, plokščių paviršių atokiau nuo namų, sausų lapų ar kitų degių medžiagų.
- Jei kuriate laužą, kuriame gali būti fejerverkų, įsitinkite, kad jis mažiausiai 18 metrų nutolęs nuo namų, medžių, gyvatvorių, tvorų ar ūkinių pastatų.
- Niekada nemeskite panaudotų fejerverkų į laužą.
- Degdami fejerverką laikykite jį per ištiestos rankos atstumą. Venkite leisti fejerverkus vėjuotu oru.
- Niekada nebandykite iš naujo uždegti nesprogusių fejerverkų.
- Turėkite kibirą vandens arba smėlio netoliese, jei kiltų gaisras.
- Nelaikykite rankoje uždegto fejerverko, nebent instrukcija tai leidžia.
- Dėvėkite drabužius be gobtuvų ir virvelių.
- Nesinešiokite fejerverkų kišenėse, nes dėl trinties jie gali sprogti.
- Po fejerverkų demonstracijos įsitinkite, kad visi, padedantys tvarkyti liekanas, naudoja žnyples ar pirštines, kad išvengtų nudegimų.

SAUGOS PATARIMAS: kai esate netoli fejerverkų, stebėkite vaikus ir būkite arti jų, nedėvėkite degių drabužių.

³² UK Fire Service Resources. Firework Safety. <http://www.fireservice.co.uk/safety/fireworks>.

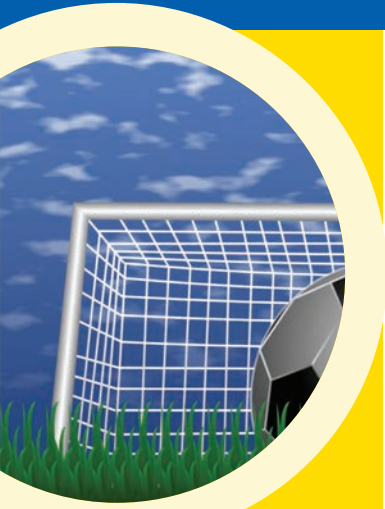
³³ Child Safety Report Card 2012. Europe Summary for 31 countries, page 36. <http://www.childsafetyeurope.org/reportcards/index.html>.

³⁴ Foged T, Lauritsen J, Ipsen T. Firework injuries in Denmark in the period 1995/1996 to 2006/2007. Ugeskr Laeger. 2007 Dec 3; 169(49):4271-5.

³⁵ Hafenhagen, S. Section on Hazardous Substances & Transportation of Dangerous Goods, Directorate for Civil Protection and Emergency Planning. www.dsb.no.

³⁶ European Commission. Making fireworks in the EU safer. Reference: IP/13/448 Event Date 22/05/2013. Prieinama internete: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-448_en.htm?locale=en.

³⁷ RoSPA. Firework Safety Advice. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/homesafety/adviceandinformation/fireworks/advice.aspx>.

SAUGOS PATARIMAS: visada saugiai įtvirtinkite kilnojamosius vartus ir informuokite žaidėjus apie galimą pavojų, susijusį su jais.

Futbolo ir rankinio vartai

2012 m. Portugalijoje 12 metų berniukas mirė, kai žaidžiant su draugu parke ant jo užkrito futbolo vartai. Vartai buvo pritvirtinti prie žemės, tačiau berniukas ir jo draugas išėmė įtvirtinimus ir pernešė vartus į aikštės vidurį. Berniukas patyrė sunkius smegenų ir veido sužeidimus, po kurių ištiko koma, o po 3 dienų – mirtis.

Šaltinis: Diário de Notícias. 26.01.2012 and 27.01.2012. Prieinama internete: www.dn.pt/arquivo.

Kodėl vartai gali kelti problemų?

- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse 7 tūkst. 5–14 metų vaikų patiria sužalojimus, susijusius su vartais, ir jie yra tokie rimti, kad prireikia skubios medikų pagalbos.
- Portugalijos vaikų saugos stiprinimo asociacijos (angl. *Portuguese Association for Child Safety Promotion* (APSI) atlikto tyrimo metu patikrinta 310 atsitiktinai atrinktų visos šalies vartų sauga. Tyrimo metu paaiškėjo, kad 15 proc. vartų nebuvo pritvirtinta prie žemės žaidimo metu ir nebuvo pritvirtinta 82 proc. ne žaidimo vietoje buvusių vartų. 12 proc. vartų neišlaikė stabilumo testo³⁸. Atlikta studija buvo pagrindas 2003 m. Portugalijoje priimti įstatymą, numatantį, kad visi vartai bet kuriuo atveju turi būti įtvirtinti.
- Yra nustatyti Europos standartai futbolo vartams (EN 748:2013) ir rankinio vartams (EN 749:2004), bet šie standartai taikomi tik organizuotoms treniruotėms ir rungtynėms, o ne mokykloms ar laisvalaikiui. Nepaisant to, APSI tyrimo rezultatas atkreipė ANEC dėmesį ir šiuo metu yra kuriami nauji standartai kilnojamosiems ir stacionariems vartams, naudojamiems poilsiavietėse, uždaroje ir atvirose patalpose, įskaitant mokymo įstaigas ir visuomenines pramogų zonas. Vienas iš naujų standartų bus skirtas lengvo svorio vartams (lengvesniems nei 10 kg).

Kodėl vartai gali būti pavojingi vaikams?

- Daugeliu atvejų rimtų traumų ir mirčių priežastis yra smūgis į galvą, kaklą, krūtinę ir galūnes, kai vartai krinta ir sužaloja arba užgriūna auką. Vienu atveju 8 metų vaikas buvo mirtinai sužalotas, kai kopė ant kilnojamųjų vartų ir jie griūdami prispaudė jam galvą. Žinomas atvejis, kai vaikas žuvo nuo sunkios galvos traumos, užsivertęs vartus ant savęs, bandydamas daryti prisitraukimus. Kitas atvejis – 3 metų berniukui buvo mirtinai sužalota galva, kai jo tėvas, norėdamas įtempti tinklą, pakėlė vartų apačią ir jie apsivertė.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant vartus?

- Patikrinkite, ar vartai atitinka Europos standartą specifinio tipo vartams (pavyzdžiui, EN 748 futbolo vartams, EN 749 rankinio vartams treniruotėms ir rungtynėms; EN 15 312 laisvai prieinamai sporto įrangai).
- Kai kurios šalys, tokios kaip Jungtinė Karalystė, Airija, Prancūzija, turi nacionalinį standartą kitokio tipo vartams, skirtiems ne treniruotėms ir rungtynėms, kurie gali būti naudojami tol, kol nauji standartai yra svarstomi Europos standartizavimo komitete.

Pirkite stabilius vartus:

- Efektyvaus dizaino esmė yra subalansuotas vartų gylis, kurio tikslas – perkelti svorį nuo vartų priekio į galą ir suteikti kuo daugiau atramos į žemę (kad daugiau svorio tektų vartų galui).
- Kita dizaino strategija yra naudoti lengvo svorio medžiagas vartų priekinėms atramoms ir skersiniui ir daug sunkesnes medžiagas atramoms į žemę ir rėmui. Tokius vartus apversti reikia daug daugiau jėgos, todėl jie tampa saugesni.
- Dar viena dizaino strategija siūlo naudoti sunkią galinės atramos sistemą, kuri visiškai priglundą prie žemės net tuomet, kai yra nenaudojama – taip sumažėja tikimybė, kad vartai apsivers.

Kaip saugiai naudoti vartus?

- Laikykitės gamintojų instrukcijų vartus surinkdami, montuodami, laikydami ir prižiūradami. Jei neįmanoma vartų surinkti pagal gamintojų instrukcijas, nenaudokite jų.
- Visada saugiai įtvirtinkite kilnojamosius vartus.
- Niekada nekopkite tinklu ar vartų rėmu.
- Visada instruktukite žaidėjus apie saugų elgesį ir potencialius pavojus, susijusius su kilnojamaisiais futbolo vartais.
- Prieš kiekvieną naudojimą įsitinkinkite, kad vartai yra gerai pritvirtinti ir kad nėra jokių vartų rėmų įtvirtinimų ar tinklo pritvirtinimo nusidėvėjimo ženklų. Patikrinkite visą bendrą techninę įrangą ir tuoj pat pakeiskite visas pažeistas ar trūkstamas tvirtinimo detales.
- Įsitinkinkite, kad saugos etiketės yra aiškiai matomos.
- Perkeldami pastatytus vartus, pasikvieskite į pagalbą mažiausiai 4 suaugusiuosius, kad padėtų pakelti vartų pagrindą nuo žemės. Jei yra rateliai, stebėkite, kad vartai nenuvirstų.

Kai nenaudojate kilnojamųjų vartų:

- Laikykite vartus vaikams nepasiekiamoje vietoje, saugioje patalpoje. Dauguma sužalojimų įvyksta ne rungtynių metu, o tuo metu, kai vartai yra neprižiūrimi. Todėl būtina, kad visi nenaudojami vartai būtų laikomi saugiai.
- Laikykite visus vartus suglaustus priekiu ir prirakintus grandine. Patikrinkite, kad spygnos nebūtų lengvai nuimamos ir kad saugojimo patalpa būtų neprieinama vaikams ir paaugliams.
- Jei nėra saugojimo patalpos, spygna ir grandinė taip pat yra tinkama saugos priemonė.
- Išardykite vartus sezoniniam saugojimui arba, jei yra galimybė, paguldyskite vartus priekiu į žemę ir prirakinkite prie pagrindo.

SAUGOS PATARIMAS: visada saugiai įtvirtinkite kilnojamosius vartus ir informuokite žaidėjus apie galimą pavojų, susijusį su jais.

³⁸ Menezes H. Goalposts Crushing Children – How Effective Are Goalposts Anchorages? Proceedings of the 7th World Conference on Injury Prevention and Safety Promotion; 2004 June 6-9; Vienna, Austria.

Maitinimo kėdutės

2009 m. Izraelyje 15 mėnesių mergaitė sugebėjo atsistoti maitinimo kėdutėje, nes nebuvo tinkamai prisegta. Ji prarado pusiausvyrą, nukrito ant grindų ir susitrenkė galvą.

Šaltinis: The National Center for Children Safety and Health. BETEREM. Data from the Israel National Pediatric Injury and Safety Surveillance (NAPIS). 2013.

Kodėl maitinimo kėdutės laikomos problema?

- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse apie 7 700 0–4 metų vaikų patiria sužalojimus dėl maitinimo kėdučių ir šie sužalojimai pakankamai rimti, kad prireiktų skubios medikų pagalbos.
- 2008–2013 m. iš 13 ES valstybių narių buvo gauti 43 RAPEX pranešimai, susiję su maitinimo kėdutėmis. Nustatytos rizikos: kenksmingos cheminės medžiagos ant paviršiaus, kurį vaikas gali pasiekti burna; užspringimo rizika dėl nuimamų ar lengvai lūžtančių vaikams pasiekiamų detalių; kritimo rizika dėl prasto stabilumo arba netinkamų statymo bei tvirtinimo mechanizmų, neefektyvi prisegimo sistema ar apsauga nuo pirštų įstrigimo³⁹.

Kodėl maitinimo kėdutės gali būti pavojingos vaikams?

- Maitinimo kėdutės kelia nukritimo riziką. Didžioji dalis nukritimų nuo maitinimo kėdutės nutinka dėl nenaudojamų ar netinkamai naudojamų prisegimo diržų arba dėl nepakankamos vaikų priežiūros. Vaikas gali staiga išslysti iš kėdutės, jei nėra tinkamai prisegtas arba jei nėra dirželio tarp kojų.
- Nors ir retai, pasitaiko atvejų, kurie baigiasi mirtimi, kai vaikas išslysta iš kėdutės ir pasismaugia. Dažniausiai tokie vaikai buvo prisegti tik su juosmens dirželiu (dirželis tarp kojų nebuvo naudojamas).
- Nestabili maitinimo kėdutė gali apsiversti ir vaikas gali susižaloti galvą. Tai gali nutikti aktyviam vaikui atsistūmus nuo stalo ar sienos kojomis, jam atsistojus maitinimo kėdutėje arba kai jis siūbuoja joje pirmyn atgal. Kėdutė gali nuvirsti ir kai vaikas mėgina ją kopti.
- Kėdutės su stumdomu padėklų gali sužaloti pirštus.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant maitinimo kėdutes?

- Patikrinkite, ar maitinimo kėdutė atitinka Europos saugos standartą EN 14988-1:2006+A1:2012 „Aukštos vaikų kėdės“.
- Maitinimo kėdutė privalo turėti juosmens diržą ir diržą tarp kojų. Jei kėdutė neturi integruoto penkių taškų diržų įrenginio, įtaisykite jį. Pirkdami šį įrenginį atskirai patikrinkite, ar jis atitinka EN 13210.
- Kadangi diržai turi būti naudojami kiekvieną kartą sodinant vaiką į maitinimo kėdutę, prieš pirkdami patikrinkite, ar diržai patogūs naudoti ir ar yra įmontuoti atskirai nuo padėklo. Jei saugos diržus sunku naudoti, juos prisegti atima daug laiko, maža tikimybė, kad juos naudosite. Penkių taškų integruota diržų sistema yra saugiausia išėitis.
- Įsitikinkite, jog saugos diržas turi tokią sagtį, kuri negali būti užsegta, jei kartu neprisegamas tarpkojo diržas.

- Įsitinkite, kad saktis, juosmens ir tarpkojo diržai užtikrins vaiko saugumą ir tvirtai prilaukys jį kėdutėje ir kad kėdutė neapsivers, net jei vaikas pradės joje siūbuoti ar mėgins iš jos išlipti.
- Rinkitės kėdutę, kuri turi platų stabilų pagrindą ir yra pakankamai sunki. Pačios stabiliausios kėdutės turi platų metalinį ar medinį rėmą; tik iš plastiko pagamintos kėdutės yra nerekomenduojamos.
- Patikrinkite, kad padėklas saugiai užsirakina ir kad dangteliai ar kištukai yra tvirtai pritvirtinti ir vaikas negali jų ištraukti.
- Jei perkate sulankstomą maitinimo kėdutę, patikrinkite, ar jos užraktų sistemos yra efektyvios.
- Ieškokite kėdučių su atrama kojoms. Tai neleis vaikui išslysti iš kėdutės ar išslydus įstrigti po padėklu. Net ir esant atramai kojoms, visada naudokite saugos diržus.
- Nenaudokite kėdučių su ratukais.

Kaip saugiai naudoti maitinimo kėdutes?

- Laikykite maitinimo kėdutę atokiau nuo sienų, durų, langų, užuolaidų ir įvairių įrengimų. Nepalikite vaiko maitinimo kėdutėje be priežiūros, net jei ir esate jį prisegę saugos diržais.
- Vien tik tarpkojo diržas nėra efektyvus siekiant užtikrinti vaiko saugą. Nesant dviejų diržų (liemens ir tarpkojo), vaikas galės atsistoti ir nuvirsti nuo kėdutės ar nuslysti po padėklu ir uždusti galvai užsikabinus už liemens diržo arba jai įstrigus tarp padėklo ir kėdutės.
- Įsitinkite, kad visi saugos diržai yra pritaikyti vaiko dydžiui ir saugiai prisisega. Taip pat patikrinkite, ar padėklas yra tinkamai apsaugotas. Padėklas neturėtų būti naudojamas kaip sulaukymo prietaisas vietoje diržų.
- Dažnai tikrinkite diržų ir jų dalių būklę, kad užtikrintumėte, jog jie yra saugiai sujungti ir veikia teisingai. Tik saugos diržai gali apsaugoti vaiką, kad jis neišliptų ir neiškristų iš kėdutės ar nenuslystų žemyn ir neuždustų.
- Įsitinkite, kad padėklo galuose nėra aštrių vietų, ir nuolat patikrinkite, ar nenukrito ar nedingo smulkios detalės. Nenaudokite kėdutės, jei lūžo ar kitaip buvo paveiktas plastikas.
- Jei kėdutė yra sulankstoma, laikykite vaikus atokiau, kol ją lankstote, kad vaikai neprispaustų pirštų.
- Patikrinkite, ar sulankstomųjų kėdučių sklendės tinkamai užsirakina kiekvieną kartą išlankstant kėdutę.
- Niekada neleiskite vaikui stovėti kėdutėje, nes ji gali apsiversti.
- Jei naudojate prie stalo tvirtinamą kėdutę, netvirtinkite jos prie stiklinio stalo ar stalo su viena atrama į žemę, taip pat netvirtinkite jos prie staltiesės.
- Neleiskite vaikui lipti į kėdutę be priežiūros.
- Neleiskite vaikui lipti į kėdutę ar kabėti ant jos, kai ji yra tuščia, nes ji gali apsiversti.

³⁹ Prosafe. Joint Follow-up Market Surveillance on GPSD Products. Meeting No. 2. Child care articles – High Chairs. 26 June 2013.

Žiebtuvėliai (be apsaugos nuo vaikų)

2010 m. Izraelyje penkerių metų mergaitė patyrė antrojo ir trečiojo laipsnio viso kūno nudegimus žaisdama su žiebtuvėliu. Nelaimė įvyko šeštadienio rytą, kai šeima miegojo. Mergaitė anksti nubudo, rado žiebtuvėlį ir jai bežaidžiant su juo užsidegė jos drabužiai.

Šaltinis: The National Center for Children's Safety and Health. BETEREM. Data from the Israel National Pediatric Injury and Safety Surveillance (NAPIS). 2013.

Kodėl žiebtuvėliai be apsaugos nuo vaikų laikomi problema?

- Pasak Europos Komisijos, kiekvienais metais ES daugiau nei 40 mirčių ir 1 900 sužalojimų įvyksta dėl žiebtuvėlių. Dažniausiai aukomis tampa vaikai⁴⁰.
- 1999–2003 m. Jungtinės Karalystės statistika rodo, kad vidutiniškai 5 mirtys per metus yra sukeltos vaikų žaidimo su žiebtuvėliais⁴¹.
- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse apie 340 5–14 metų vaikų patiria sužalojimus dėl žiebtuvėlių. Šie sužalojimai yra pakankamai rimti, kad reikėtų nugabenti nukentėjusįjį į ligoninės pirmosios pagalbos skyrių.

Kodėl žiebtuvėliai be apsaugos nuo vaikų gali būti pavojingi?

- Europos Komisija atkreipė dėmesį į cigarečių žiebtuvėlių pavojų vaikams ir nuo 2008 m. iškėlė reikalavimą, kad visi cigarečių žiebtuvėliai, parduodami ES rinkoje, būtų su apsauga nuo vaikų. Taip pat uždrausti žiebtuvėliai, kurie yra patrauklūs vaikams (pavyzdžiui, žiebtuvėliai-žaisliukai)⁴².
- 2011 m. „ProSafe“ atliktos studijos metu paaiškėjo, kad 76 proc. žiebtuvėlių neatitiko EN ISO 9994 reikalavimų⁴³.
- Dvejų metų vaikai jau sugeba uždegti žiebtuvėlį, bet didžioji dalis vaikų, kurie sukelia gaisrus žaisdami su žiebtuvėliais, yra trejų ar ketverių metų. Bet kokio amžiaus vaikams ugnis kelia smalsumą, tačiau jie nesupranta pavojaus. Kartais sukėlę gaisrą vaikai pasislepia kambaryje (po lova ar spintelėje) ir uždūsta arba išeina iš kambario niekam nepasakę apie ugnį.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant žiebtuvėlius?

- Pirkite žiebtuvėlius, ant kurių yra užrašas, kad jie turi apsaugą nuo vaikų (atitinka Europos standartą ISO 9994). Šis standartas draudžia prekiauti ar supirkti žiebtuvėlius, kurie neturi apsaugos nuo vaikų, ir draudžia vaikams patrauklius žiebtuvėlius-žaisliukus.
- Atminkite, kad žiebtuvėlis su apsauga nuo vaikų negarantuoja, kad vaikas jo neuždegs.

Kaip saugiai naudoti žiebtuvėlius su apsauga nuo vaikų?

- Laikykite degtukus ir žiebtuvėlius vaikams nepasiekiamoje vietoje.
- Niekada nenaudokite žiebtuvėlio kaip priemonės vaikų pramogoms – tai gali paskatinti vaikus manyti, jog žiebtuvėlis yra žaislas, ir pabandyti panaudoti žiebtuvėlį patiems.
- Namuose įrenkite dūmų detektorius. Ypač rekomenduojamos optinės (fotoelektrinės) įspėjimo sistemos, kurios yra sujungtos tarpusavyje. Jei naudojami galvaniniai elementais maitinami dūmų detektoriai, rinkitės su ilgo veikimo elementais, kad nereikėtų jų dažnai keisti.

SAUGOS PATARIMAS: žiebtuvėlius ir degtukus laikykite vaikams nepasiekiamoje vietoje ir pirkite žiebtuvėlius su apsauga nuo vaikų.

⁴⁰ European Association for the Co-ordination of Consumer Representation in Standardisation (ANEC). Three years on from the European Decision, millions of lighter are STILL potentially dangerous. Press Release. 11 March 2011. ANEC-PR-2011-PRL-006.

⁴¹ RoSPA. Victim's Mother Backs RoSPA Plea to EU on „killer“ lighters. 06 February 2006. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/news/releases/detail/default.aspx?id=494>.

⁴² European Commission. Decision on lighters. Prieinama internete: http://ec.europa.eu/consumers/safety/prod_legis/prod_legislation_lighters_en.htm.

⁴³ PROSAFE. Technical Background Report – Facts and Figures. Significant Improvement in Cigarette Lighter Safety in the EU PROSAFE 2012.

SAUGOS PATARIMAS: žiebtuvėlius ir degtukus laikykite vaikams nepasiekiamoje vietoje ir pirkite žiebtuvėlius su apsauga nuo vaikų.

Žindukai ir barškučiai

2013 m. Rumunijoje vienerių metų mergaitė pasismaugė su žinduko virvele ir mirė. Kai mergaitė bandė pasiekti žaislą, virvelė apsvyniojo jai aplink kaklą ir užspaudė kvėpavimo takus. Motina pašaukė artimiausią kaimynę, kuri yra medicinos seselė, kad gaivintų mergaitę, kol atvažiuos greitoji pagalba ir nugabens ją į ligoninę. Gaivinimas buvo atliekamas beveik valandą, bet mergaitės širdis ir kvėpavimas buvo sustoję dar prieš atgabenant ją į ligoninę.

Šaltinis: Mediafax.ro.Suceava: O fetiță de un an a turit strangulată cu șnurul de la suzetă. 25 February 2013. Prieinama internete: <http://www.mediafax.ro/social/suceava-o-fetita-de-un-an-a-murit-strangulata-cu-snurul-de-la-suzeta-10598035>.

Kodėl žindukai ir barškučiai laikomi problema?

- Žindukų naudojimas turi naudos, tačiau gali kelti ir riziką. Nustatyta, kad žindukus žindantys neišnešioti naujagimiai trumpiau būna ligoninėse, taip pat žindukai mažina staigios kūdikių mirties sindromo riziką. Žindukų naudojimas, ypač ilgalaikis, daro neigiamą poveikį maitinimui krūtimi ir dantų sveikatai. Žindukai taip pat kelia sužalojimų, tokių kaip užspringimas ar uždusimas, riziką⁴⁴.
- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse maždaug 44 0–4 metų vaikai patiria sužalojimus dėl žindukų ir 850 dėl barškučių, o šie sužalojimai yra pakankamai rimti, kad prireiktų skubios medikų pagalbos.

Kodėl žindukai ir barškučiai gali būti pavojingi vaikams?

- Žindukai kelia uždusimo ir pasismaugimo riziką. Yra pranešimų, kad kūdikiai pasismaugia žindukų virvelėmis, juostelėmis ir grandinėmis, užveržiančiomis kaklą. Vaikai žindukų virvelėmis užkliūna už lovelės kampų, žaislų ir virš lovelės kabančių žaislų, baldų ar netgi durų rankenų.
- Barškučiai taip pat gali kelti užspringimo ir pasismaugimo riziką. Yra duomenų, kad didžiausias kūdikio kvėpavimo takuose rastas įstrigęs barškutis buvo golfo kamuoliuko dydžio. Suspaudžiami žaislai ir čiulptukai taip pat yra nulėmę vaikų uždusimą. Barškučiai, muzikiniai barškučiai, suspaudžiami žaislai ir čiulptukai, dėl kurių nutiko nelaimės, buvo be rankenų arba pakankamai maži, kad tilptų į vaikučio burnytę ir įstrigtų gerklėje bei užblokuotų kvėpavimo takus.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant čiulptukus ir barškučius?

- Įsitikinkite, kad žindukas atitinka Europos standartą EN 1400:2002 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Kūdikių ir mažų vaikų čiulptukai“ ir kad žinduko laikiklis atitinka standartą EN 12586:2011 „Vaiko priežiūros gaminiai. Čiulptuko laikiklis. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“.
- Žindukas turi būti pakankamai stiprus, kad nesuskiltų į atskirus gabalėlius, kuriais kūdikis galėtų užspringti.
- Žinduko atrama turi būti pakankamai plati, kad vaikas negalėtų jo įtraukti į burną.
- Žinduko atrama turi būti su ventiliacijos angomis.
- Nepirkite žinduko su pritvirtinta juoste, raišteliu, virvele ar siūlu, nes vaikas gali pasismaugti.
- Patikrinkite, ar barškučiai yra pagaminti pagal Europos standartą EN 71-1:2011 „Žaislų sauga“.
- Nepirkite barškučių, suspaudžiamų žaislų, kramtukų ir kitų žaislų su kamuoliuko formos galais ar mažomis detalėmis, kurios gali nukristi. Rinkitės žaislus, kurių rankenos yra per didelės, kad galėtų įstrigti vaiko gerklėje.

SAUGOS PATARIMAS: nepirkite žinduko su pritvirtinta juoste, raišteliu, virvele ar siūlu, nes tai kelia pasismaugimo riziką.

⁴⁴ Sexton S M, Natale R, Risks and Benefits of Pacifiers, American Academy of Family Physicians, 2009 Apr 15; 79(8):681-5.

- Patikrinkite, kokį garsą skleidžia barškutis, kad jis nebūtų per stiprus jautrioms mažo vaiko ausims.
- Reguliariai tikrinkite, ar barškutis yra tinkamas naudoti (pavyzdžiui, ar smulkios dalys, kurias galima įkvėpti ar praryti, laikosi tvirtai).

Kaip saugiai naudoti žindukus ir barškučius?

- Atsiminkite, NIEKADA NEKABINKITE žinduko ANT vaiko KAKLO. Naudokite žindukus, kurie turi trumpą juostelę, prisegamą prie vaiko drabužių. Bet koku atveju būkite atsargūs, nes segtukai taip pat gali atsisegti nuo vaiko drabužių ir sukelti užspringimo riziką.
- Žindukai gali susidėvėti dėl maisto, saulės šviesos ir pan. poveikio. Nuolat juos tikrinkite ir nustokite naudoti, jei pastebėjote tekstūros pokyčių, skylių ar iškilusias detales.
- Nenaudokite žinduko, jei vaikas turi sužalojimų ant lūpų.
- Jei vaikas pradėjo kramtyti žinduką, naudokite kramtuką.
- Patikrinkite, ar barškutis yra pakankamai didelis ir netelpa į vaiko burną, kad neįstrigtų gerklėje.
- Patikrinkite visus barškučius, suspaudžiamus žaislus ir kramtukus, ar nėra smulkių dalių, kurios gali įstrigti vaiko burnoje ir būti įkvėptos ar nurytos.
- Patraukite barškučius, suspaudžiamus žaislus, kramtukus ir kitus smulkius objektus toliau nuo lovelės ar maniežo tuo metu, kai kūdikis miega.

SAUGOS PATARIMAS: nepirkite žinduko su pritvirtinta juostele, raišteliu, virvele ar siūlu, nes tai kelia pasismaugimo riziką.

Plastikiniai maišeliai

2013 m. kovo mėnesį Jungtinėje Karalystėje buvo rastas negyvas septynių mėnesių kūdikis, uždusęs sauskelnių maiše. Sauskelnių maišas buvo laikomas vaikui pasiekiamoje vietoje, netoli kūdikio lovelės. Sauskelnių maišas buvo prilipęs prie vaiko burnos, todėl daroma prielaida, kad jis sutrikdė vaiko kvėpavimą ir sukėlė skysčių susikaupimą plaučiuose.

Šaltinis: Daily Mail Online. News. Baby pulled nappy sack through his cot's railings then suffocated on the bag after putting it on his face. 5 July 2013. Prieinama internete: <http://www.dailymail.com.uk/news/article-2356874/Baby-pulled-nappy-sack-cots-railings-suffocated-bag-putting-face.html#ixzz2fu9uEA17>.

Kodėl plastikiniai maišeliai laikomi problema?

- Sauskelnių maišai yra vienkartiniai, dažnai parfumuoti plastikiniai maišai, kuriuose laikomos nešvarios sauskelnės ar vystyklai iki juos išmetant. Sauskelnių maišai pagaminti iš plono plastiko, kuris gali prilipti prie vaiko veido. Kūdikiai negali jo nusiimti, nes instinktyviai sustingsta. Jungtinėje Karalystėje per pastaruosius dešimt metų nustatyta 14 mirčių, susijusių su sauskelnių maišais. Kiekvienu atveju buvo manoma, kad tai vienetinis, nebesisikartojantis atvejis⁴⁵.
- Jungtinėse Valstijose kasmet pranešama apie maždaug 25 vaikų mirtį uždusęs dėl plastikinių maišų.
- Maždaug 90 proc. tokių mirčių ištinka vaikus iki vienerių metų amžiaus⁴⁶.

Kodėl plastikiniai maišai gali būti pavojingi vaikams?

Plastikiniai maišai kelia uždusimo riziką. Vaikai uždūsta, kai plastikinis maišas (drabužių, šiukšlių maišai, žaislų pakuotės ar pirkinų krepšiai) užblokuoja jų nosį ir burną ir sutrikdo kvėpavimą.

Atvejų pranešimuose nurodyta:

- Ant suaugusiųjų lovos gulėjęs vaikas pagriebė ir užsimetė ant veido plastikinį drabužių maišą.
- Plastikinis atliekų maišas, pilnas drabužių, užkrito ant vaiko veido ir burnos, kol jis gulėjo ant suaugusiųjų lovos.
- Vaikas įšliaužė į plastikinį atliekų maišą.
- Vaikas užduso dėl sauskelnių maišo, padėto jam pasiekiamoje vietoje⁴⁷.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ir naudojant plastikinius maišus?

Naudokite maišus, atitinkančius Europos standartą EN 17-1:2011 „Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizinės savybės“, kuriame nurodyti reikalavimai lankstiems plastikui lakštams, žaislų krepšiams ir įpakavimams.

Kaip saugiai naudoti plastikinius maišus?

- Laikykite plastikinius maišus vaikams nepasiekiamoje vietoje arba iš karto juos išmeskite. Naudokite medžiaginius arba popierinius maišus, nes jie saugesni vaikams ir mažiau kenkia aplinkai.
- Neleiskite vaikams žaisti su plastikiniais maišais.
- Nenaudokite plastikinio čiužinio uždangalo.
- Neguldyskite vaiko miegoti ant ar šalia plastikinių maišų, pavyzdžiui, sauskelnių maišo.

SAUGOS PATARIMAS: laikykite plastikinius maišus vaikams nepasiekiamoje, saugioje vietoje.

⁴⁵ ANEC. Deaths associated with nappy sacks. Discussion paper. ANEC-CHILD-2012-4-002rev1. 2 February 2012.

⁴⁶ U.S. Consumer Product Safety Commission, 2001, Children Still Suffocating with Plastic Bags. Washington, DC: U.S. Consumer Product Safety Commission. Prieinama internete: <http://www.cpsc.gov/cpscpub/pubs/5064.pdf>.

⁴⁷ Royal Society for the Prevention of Accidents. Choking and suffocation risk from nappy sacks. Prieinama internete: <http://www.rosipa.com/homesafety/currentcampaigns/nappysacks>.

SAUGOS PATARIMAS: laikykite plastikinius maišus vaikams nepasiekiamoje, saugioje vietoje.

Žaidimo aikštelės įranga

2009 m. gruodį Rumunijoje šešerių metų vaikas mirė žaidimo aikštelėje dėl sunkių galvos sužalojimų. Berniukas su kitais vaikais žaidė ant nepakankamai įtvirtintų sūpynių, kurios apsivertė ir prispaudė berniuką. Gelbėtojų komanda bandė gaivinti vaiką, bet galvos sužeidimai buvo per daug rimti. Gydytojas vietoje paskelbė: „Radome berniuką sustojusią širdimi ir kvėpavimu, bandėme jį gaivinti mažiausiai 30 minučių, tačiau nepavyko pastebėti jokių širdies veiklos požymių.“

Šaltinis: Mediafax.ro. Un copil de șase ani a murit după ce un leagăn s-a prăbușit pește el. 2 December 2009. Priinama internete: <http://www.mediafax.ro/social/un-copil-de-sase-ani-a-murit-dupa-ce-un-leagan-s-a-prabusit-pester-el-5148995>.

Kodėl žaidimo aikštelių įranga laikoma problema?

- Pastaruoju metu rimtų žaidimo aikštelėse įvykusių galvos traumų skaičius sumažėjo, nes dažniau naudojamos smūgį absorbuojančios minkštos žaidimo aikštelių dangos, bet rankų lūžiai išliko dažni ir sudaro apie 30 proc. visų žaidimo aikštelėse įvykusių sužalojimų⁴⁸.
- 2004 m. Olandijoje atliktas tyrimas parodė, kad iš 149 vaikų darželių 41 proc. žaidimo aikštelių įranga ar žaislai neatitiko reikalavimų. Dažniausia taip nutikdavo dėl nepakankamos aikštelių priežiūros⁴⁹.
- Apskaičiuota, kad Jungtinėje Karalystėje žaidimo aikštelėse per metus įvyksta apie 40 000 sužalojimų, kurie baigiasi vizitu į ligoninę. Su maždaug 40 proc. šių sužalojimų yra susijusi žaidimo aikštelių įranga. Vienas iš pavojingiausių daiktų žaidimo aikštelėje yra besisukantys virš galvos ratai su rankenomis įsikibti⁵⁰.
- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse maždaug 137 000 0–14 metų vaikų patiria sužalojimus dėl žaidimo aikštelių įrangos, kurie yra pakankamai rimti, kad prireiktų skubios medikų pagalbos.

Kodėl žaidimo aikštelių įranga gali būti pavojinga vaikams?

- Vaikai miršta galvai įstrigus žaidimo aikštelės įrangos angose arba tinkle. Tai nutinka dėl netinkamo dizaino, neteisingo sumontavimo, nepakankamos priežiūros ar dėl to, kad vaikas segėjo šalmą arba dėvėjo drabužius su raišteliais (pavyzdžiui, kapišone).
- Maždaug 50 proc. žaidimo aikštelėse įvykusių sužalojimų yra tiesiogiai susiję su įranga⁵¹.
- Nuolat netikrinama ir neprižiūrima įranga krenta ir mirtinai ar sunkiai sužaloja vaikus; įranga su vienu įtvirtinimu turi didesnę tikimybę nugriūti.
- Maždaug 50 proc. sužalojimų žaidimo aikštelėje įvyksta dėl to, kad vaikas krenta nuo įrangos ant aikštelės pagrindo.
- Minkštas pagrindas su laiku gali prarasti smūgio absorbcines savybes, ypač jei yra blogai sumontuotas arba neprižiūrimas⁵².
- Karšto oro sąlygomis užregistruota atvejų, kai vaikai patyrė antrojo laipsnio pėdų nudegimą dėl karšto aikštelės pagrindo ar šlaunų nudegimą dėl saulėje įkaitusių metalinių čiuožyklų paviršių.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant žaidimo aikštelės įrangą?

- Viešųjų žaidimo aikštelių įranga turi atitikti Europos standartą EN 1176:2008 „Žaidimo aikštelių įranga. 1 dalis. Bendrieji saugumo reikalavimai ir bandymų metodai“; taip pat šio standarto 2–6 dalis bei 11 dalį, kuriose numatomi papildomi reikalavimai specifinio pobūdžio įrangai, ir 7 dalį „Įrengimo, kontrolės, techninės priežiūros ir naudojimo vadovas“.

SAUGOS PATARIMAS: kad įranga nenugriūtų, įsitikinkite, kad ji tinkamai įtvirtinta ir kad savininkai ar montuotojai periodiškai tikrina ir prižiūri įrangą, kad užtikrintų vaikų saugumą.

- Namų sode įrengtos žaidimo aikštelės įranga turi atitikti žaislų saugos standartą EN 71-8:2011 „Žaislų sauga. 8 dalis. Buitiniai judrumo žaislai“.
- Patikrinkite, ar aikštelės įranga yra tinkama vaiko amžiui.
- Įsitikinkite, kad yra pakankamai vietos sumontuoti žaidimo aikštelės įrangą, atsižvelgdami į papildomą plotą, į kurį yra tikimybė nukristi. Prieš pirkdami perskaitykite montavimo instrukciją.
- Po aukštai montuojamomis įrangos dalimis turi būti pakankamai vietos kristi be jokių kliūčių (bent jau 1,5 metro aplink visą įrangą); įrangai, kurios aukštis didesnis nei 1,5 metro, ši erdvė padidėja atitinkamai mažiausiai iki 2,5 metro.
- Rinkdamiesi žaidimo aikštelės pagrindo medžiagą (pavyzdžiui, guminę, medžio drožlių, smėlio) patikrinkite, ar medžiaga atitinka įrangos laisvo kritimo aukščio absorbcijos reikalavimus. Jei įranga yra iki 1 metro aukščio, po ja gali būti žolė su sąlyga, kad ji gerai prižiūrima. Kaip saugiai naudoti žaidimo aikštelės įrangą?

Ekspluatuotojų ar savininkų atsakomybė:

- Viešųjų aikštelių dizainą turi kurti specialistai, įranga turi būti montuojama specialistų pagal EN 1176:2008 standartą. Šios aikštelės turi turėti kasmetinę tobulinimo ir priežiūros programą. Kasmet šių aikštelių patikrinimą turi atlikti specialiai tam parengti nepriklausomi specialistai. Žaidimo aikštelių tikrinimo ir priežiūros mokymo kursai, tokie kaip siūlo RoSPA Jungtinėje Karalystėje, turi būti prieinami žaidimo aikšteles tikrinantiems asmenims.
- Rinkitės įrangą, kuri atitinka Europos standartą EN 1176:2008.
- Įrenkite ir nuolat prižiūrėkite smūgius absorbuojantį pagrindą, tokį kaip guma, smėlis ar medžio drožlės, kad būtų išvengta galvos sužalojimų. Guminiai smūgius sugeriantys paviršiai yra kur kas efektyvesni nei žieviniai. Po žaidimo įranga turi būti mažiausiai 30 cm medžio drožlių, smėlio ar mulčio sluoksnis.
- Sumontavę įrangą atlikite jos patikrinimą.
- Žaidimo aikštelės turi būti periodiškai tikrinamos pagal galiojančius teisės aktus – kas savaitę, kas ketvirtį ar kas metus.
- Sudarykite efektyvią priežiūros programą, kad galėtumėte greitai pašalinti gedimus.
- Užtikrinkite, kad sūpuoklės ir kita judanti įranga būtų sumontuota toliau nuo įėjimų ar pagrindinių kelių.
- Pašalinkite užkliuvimo grėsmę keliančius objektus, tokius kaip pamatai, kelmiai ir akmenys įrangos vietoje ar šalia jos.

Patarimai leidžiant vaiką žaisti aikštelėje:

- Prieš vaikui einant į aikštelę išverkite visas drabužių virveles, vėrinius, auskarus, išimkite daiktus iš kišenių. Laisvai kabantys raišteliai ir papuošalai gali įsipainioti į aikštelės įrangą.
- Nuimkite dviračio ar kitokį šalną prieš lipant ant tinklų ar kitos žaidimo aikštelės įrangos.
- Patikrinkite, ar vaikas su tinkamais lakstymui ir laipiojimui batais.
- Karštomis dienomis patikrinkite žaidimo aikštelės paviršius ir metalinę įrangą, ar nėra įkaitę. Įsitinkinkite, kad vaikas yra šešėlyje ir geria daug vandens karščiausiomis valandomis nuo 11:00 iki 15:00 val.
- Jei žaidimo aikštelėje pastebėjote aštrių, sulūžusių įrangos dalių ar kitų pažeidimų, informuokite aikštelės eksploatatorių ar savininką.
- Neriškite ir vaikams neleiskite rišti virvių, lynų, drabužių džiovinimo virvių arba gyvūnų pavadėlių prie žaidimo aikštelės įrangos, nes tai kelia pasismaugimo grėsmę.
- Prižiūrėkite vaiką, žaidžiantį žaidimo aikštelėje, kad jis netikėtai neatsidurtų prie judančių įrangos dalių.
- Vaikų plastikinė kopimo įranga neturėtų būti naudojama namuose, ant medinių ar betoninių grindų, net jei jos uždengtos kilimu. Kilimas nesuteikia tinkamos apsaugos, kad būtų išvengta tokių sužalojimų kaip lūžiai.
- Nuolat tikrinkite žaidimo aikštelių įrangą, dangą ir įtvirtinimus, kad įsitikintumėte, jog visos dalys yra geros būklės ir saugios naudoti.

Daugiau informacijos rasite leidiniuose anglų kalba RoSPA puslapyje

<http://www.rospa.com/leisuresafety/adviceandinformation/playsafely/accidents-childrens-playgrounds.aspx>:

- Assessing Risk on Children's Playgrounds (3rd Edition), RoSPA.
- Guide to the European Playground Equipment and Surfacing Standards, 4th Edition/5th Edition coming soon, RoSPA.
- Routine Inspection of Playgrounds, RoSPA.
- Developing the Children's Playground – A Basic Management Guide, RoSPA.

SAUGOS PATARIMAS: kad įranga nenugriūtų, įsitinkinkite, kad ji tinkamai įtvirtinta ir kad savininkai ar montuotojai periodiškai tikrina ir prižiūri įrangą, kad užtikrintų vaikų saugumą.

⁴⁸Sibert, JR. Welsh Paed J 2010; 33:14-15.

⁴⁹van Leent J, Wind R. Safety of Playground Equipment: Developments in the Netherlands between 1993 and 2007. Food and Consumer Product Safety Authority. October 2007. Prieinama internete: http://www.playgrounds.uokik.gov.pl/download.en_playgrounds_in_the_netherlands.pdf.

⁵⁰RoSPA. Accidents on Children's Playgrounds. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/leisuresafety/adviceandinformation/playsafely/accidents-childrens-playgrounds.aspx>.

⁵¹Ball, D. Playgrounds – rinks, benefits and choices. HSE Contract Research Report 426/2002.

⁵²Russold, A. Children falls – last European injury investigations – Revision of European playground standards. International Conference Playground Fall impacts: Are our standards providing adequate safety? Vienna, 22 October 2013.

Žaidimo maniežai

Vokietijoje 2011 m. vienerių metų berniukas žaidė savo žaidimo manieže ir išsuko 3 cm varžtą iš jo. Vaikas įsidėjo varžtą į burną, o šis įslydo giliai į gerklą ir užblokavo kvėpavimo takus. Atvykęs pirmosios pagalbos gydytojas atgaivino vaiką, tačiau po to kūdikis praleido aštuonis mėnesius ligoninėje. Šeima žaidimo maniežą gavo jau naudotą ir šalia jo nebuvo gamintojo informacijos.

Šaltinis: Personal testimony from the victim's mother. BAG Mehr Sicherheit für Kinder e.V. Bonn, Germany.

SAUGOS PATARIMAS: Patikrinkite žaidimo maniežą prieš kiekvieną naudojimą, kad įsitikintumėte, ar nėra tarpų arba netrūksta dalių.

Kodėl žaidimo maniežai laikomi problema?

- ES sužalojimų duomenų bazės duomenimis, kasmet 28 ES šalyse narėse maždaug 760 0–4 metų vaikų patiria sužalojimus dėl maniežių ir šie sužalojimai yra pakankamai rimti, kad prireiktų skubios medikų pagalbos.
- Nuo 2013 m. Jungtinėse Valstijose maniežams taikomi nauji saugos standartai:
 - 1) šoniniai maniežo skersiniai, nesusilenkiantys V forma, sumažina uždusimo pavojų;
 - 2) stipresni tvirtinimo kampai neleidžia susidaryti aštriems kampams ir atsiskirti šoniniams skersiniams;
 - 3) tvirtesnės maniežių jungtys apsaugo vaikus nuo susižalojimų ar įstrigimų⁵³.

Kodėl žaidimo maniežai gali būti pavojingi vaikams?

- Sulankstomi tinkliniai maniežai kelia pasismaugimo riziką. Maniežui nugriuvus gali įstrigti vaiko galva.
- Kai kurie maniežai turi lankstą viršutinio skersinio viršuje su užsiblokuojančiu mechanizmu, kuris užsirakina automatiškai, kai skersiniai yra pakeliami į normalią naudojimo poziciją. Sulankstyti tokiems maniežams naudojamas mygtukas, paleidžiantis atlaisvinimo mechanizmą, kuris taip pat gali tapti mirtino įstrigimo priežastimi.
- Maniežui netikėtai sugriuvus dėl netinkamo naudojimo ar dėl to, kad vaikas paleido sulankstymo mechanizmą, vaikas gali uždusti ar kitaip susižaloti.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant maniežą⁵⁴?

- Patikrinkite, ar maniežas atitinka Europos standartą EN 12227:2010 „Buitiniai vaiko aptvarėliai. Saugos reikalavimai ir bandymų metodai“.
- Ieškokite maniežo ar kelioninės lovytės, kuri turi viršutinius skersinius, užsiblokuojančius automatiškai, kai yra pakeliami į normalią naudojimo poziciją.
- Ieškokite maniežo su kuo smulkesnio audimo tinklu (su mažesnėmis nei 7 mm akutėmis), kad vaiko drabužių sagutės ar kitos smulkios dalys neįstrigtų į tinklo akutes.
- Tarpai tarp skersinių mediniuose maniežuose turi būti ne didesni negu 6 cm pločio.
- Venkite naudoti maniežus su viršutinių skersinių centre įmontuotais lankstais, kurie turi būti paspaudžiami į vidų ir į apačią užfiksuojant maniežą, nes tokie maniežai gali susilankstyti ir suspausti vaiką.

SAUGOS PATARIMAS: Patikrinkite žaidimo maniežą prieš kiekvieną naudojimą, kad įsitikintumėte, ar nėra tarpų arba netrūksta dalių.

Kaip saugiai naudoti maniežą?

- Patikrinkite maniežą prieš kiekvieną naudojimą, kad įsitikintumėte, jog nėra dingusių dalių ar skylių.
- Niekada nenaudokite pagrindo, kuris tiksliai neįsistato į maniežo dugną ir niekada nedėkite antro pagrindo, čiužinio ar pagalvės. Vaikai uždūsta įstrigę tarp maniežo šono ir pagrindo, jei jis per mažas, arba tarp dviejų čiužinių. Maniežai yra pritaikyti trumpiems žaidimams ir nėra sukurti miegui.
- Visada parodykite auklei ar kitam vaiką prižiūrinčiam asmeniui, kaip teisingai išlankstyti maniežą pagal gamintojo nustatytas taisykles. Neteisingai išlankščius maniežą, jis gali sugriūti ir tai gali baigtis vaiko mirtimi. Prieš naudodami maniežą patikrinkite, ar jis tinkamai užfiksuotas ir nesugrius.
- Niekad nepalikite kūdikio manieže su nuleistu tinklo kraštu. Kūdikis gali nusiristi į tarpą tarp čiužinio ir nuleistos tinklo dalies ir uždusti. Net jei vaikas yra ne manieže, laikykite jį uždarą. Vaikas gali mėginti lipti atgal į maniežą ir prispausti ar kitaip susižeisti pirštus į užrakavimo mechanizmą.
- Išimkite didelius žaislus, pagalvėles ir dėžes iš maniežo. Jais pasinaudojęs vaikas gali bandyti išlipti.
- Neriškite jokių daiktų ar žaislų virvelėmis ar juostelėmis virš maniežo, nes jos kelia pasismaugimo riziką.
- Vaikai gali bandyti naudoti viršutinį maniežo kraštą besikalantiems dantims masažuoti. Nuolat tikrinkite, ar jame nėra skylių ar įbrėžimų. Vaikas, kuriam dygsta dantys, gali atkąsti gabalėlį medžiagos ir užspringti.
- Jei tinkleliui tvirtinti naudojamos kabės, įsitikinkite, ar nė viena nedingo.
- Nuolat tikrinkite tinklą ir pagrindą, ar jie nėra iširę. Yra buvę pranešimų, kad vaikai įstrigo tinkle ir pasismaugė.
- Niekad nenaudokite maniežo su skylėmis tinkle. Vaiko galva jose gali įstrigti ir jis gali pasismaugti.
- Nepalikite tokių daiktų kaip virvės ar lempų arba vaikiškų monitorių laidai vaikui iš maniežo pasiekiamoje vietoje. Vaikas gali įsipainioti į juos ir uždusti.

⁵³U.S. Consumer Product Safety Commission. CPSC Blogger Plays Yards: New Safety Rule to Take Effect. By on February 19, 2013.

⁵⁴U.S. Consumer Product Safety Commission. Deaths Associated with Playpens. 2001. Prieinama internete: www.cpsc.gov/PageFiles/108029/playpen.pdf.

Smulkios detalės (balionai, maitinimo elementai, magnetai, stiklo rutuliukai)

2010 m. Rumunijoje 2 metų vaikas mirė dėl to, kai užspringo balionu. Vaikas keletą minučių buvo paliktas be priežiūros ir per tą laiką spėjo praryti balioną ir juo užspringti. Berniukas buvo nuvežtas į ligoninę ir gaivinamas 40 minučių, bet jam jau buvo sustojusi širdis ir kvėpavimas.

Šaltinis: Gazeta de Sud. Copil de doi ani, mort dupa ce a inghitit un balon. 23 July 2010. Priinama internete: <http://www.gds.ro/Eveniment/2010-07-23/Copil+de+doi+ani.+mort+dupa+ce+a+inghitit+un+balon>.

Kodėl smulkios detalės gali sukelti problemų?

- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenys rodo, kad vien tik dėl stiklo rutuliukų kasmet 28 ES šalyse apie 7 tūkst. 0–14 metų amžiaus vaikų patiria sužalojimus, kurie yra tokio sunkumo, kad prireikia medikų pagalbos.
- 2011 m. rengdamos kasmetinę Bendrijos skubaus apsikaitimo informacija apie pavojingus vartotojų sveikatai ir saugai gaminius sistemos ataskaitą 13 ES šalių dalyvavo bendrame projekte, kuriame analizavo žaislų saugą. Apie 35 proc. laboratoriniams bandymams atrinktų žaislų neatitiko mechaninių saugos reikalavimų, susijusių su smulkiomis dalimis ir magnetais⁵⁵.

Kodėl smulkios detalės gali būti pavojingos vaikams?

- Smulkios detalės kelia uždusimo, užspringimo pavojų. Lygaus paviršiaus apvalūs objektai kelia didesnę užstrigimo skrandyje, plaučiuose ar ausyse riziką.
- 4–36 mėnesių amžiaus vaikai turi didesnę riziką užspringti tuščiaaviduriai, cilindro formos objektais. Juos įsidėjus į burną ir įtraukus oro pro juos, kai kurios jų dalys ar kiti pašaliniai daiktai gali patekti į burną ir įvykti kvėpavimo takų obstrukcija. Tuščiaaviduriai daiktai, kurių matmenys siekia 6–11 mm, įvardijami kaip itin pavojingi dėl uždusimo užspringus pavojaus⁵⁶.
- Balionai yra pats pavojingiausias produktas iš visų vaikų naudojamų produktų JAV. Vaikas gali įtraukti nepripūstą balioną į burną bandydamas jį pripūsti. Taip gali nutikti, kai pūsdamas balioną vaikas iškvepia ar įkvepia oro kitam pūtimui ir įsiurbia balioną į burną ar gerklę. Taip pat vaikas gali praryti nepripūstą balioną ar susprogusio baliono dalis, kai jas pradeda kramtyti ar čiulpti⁵⁷.
- Praryti maži žaisliniai magnetai sukelia sunkius mažų vaikų sužalojimus ar net mirtį. Šiuose žaisluose yra naudojami stiprūs magnetai. Prarijus daugiau nei vieną tokią detalę, jos sulimpa vaiko organizme ir tai nulemia žarnų apsisukimą, perforaciją (prakiurimą) ar nepraeinamumą, kas galiausiai baigiasi mirtimi.
- Visuomet patikrinkite maisto pakuotėse vaikams pridedamų žaisliukų dydį, nes patekę į kvėpavimo takus šie žaislai gali lemti kvėpavimo takų obstrukciją ir uždusimą.
- Pirkdami produktus, visuomet patikrinkite etiketę, kokio amžiaus vaikams gaminyje yra skirtas.

SAUGOS PATARIMAS: prižiūrėkite vaikus, žaidžiančius su balionais. Nedelsdami surinkite sprogusio baliono dalis ir padėkite jas taip, kad nepasiektų vaikai.

Kaip saugiai naudoti smulkias detales?

- Surinkite smulkias detales, tokias kaip maitinimo elementai ir glotnūs apvalūs objektai, pavyzdžiui, žaislai, stiklo rutuliukai, magnetai, maži kamuoliukai ir monetos, nuo grindų ir laikykite juos toliau nuo vaikų, jaunesnių nei 3 metų amžiaus, nes tokio amžiaus vaikai turi įprotį dėti įvairius daiktus į burną.
- Žaislus, skirtus vaikams iki 3 metų ir vyresnio amžiaus vaikams, laikykite atskirai.
- Patikrinkite, ar pliušinių žaislų akys, nosys, automobilių modeliukų ratai ir padangos tvirtai pritvirtinti.
- Nuolat patikrinkite žaislus ir vaikų žaidimo vietas, ar nėra išjudintų ar dingusių magnetų.
- Prižiūrėkite vaikus, žaidžiančius su balionais. Nedelsdami surinkite sprogsio baliono dalis ir padėkite jas mažiems vaikams nepasiekiamoje vietoje.

SAUGOS PATARIMAS: prižiūrėkite vaikus, žaidžiančius su balionais. Nedelsdami surinkite sprogsio baliono dalis ir padėkite jas taip, kad nepasiektų vaikai.

⁵⁵European Commission. Keeping European Consumers Safe. 2011 Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food dangerous products RAPEX.

⁵⁶Nakamura S., Pollack-Nelson C., Chidekel A. Suction-type suffocation incidents in infants and toddlers. Pediatrics 2003;111(1):e12-e16.

⁵⁷U.S. Consumer Product Safety Commission. CPSC Warns Consumers of Suffocation Danger Associated with Children's Balloons Pub. 5087 012012.

Dūmų ir anglies monoksido detektoriai

2012 m. viena Jungtinėje Karalystėje gyvenanti šeima kreipėsi į RoSPA pagal „Be Gas Safe“ programą, kad gautų anglies monoksido detektorių ir vietinis specialistas išmokytų saugos. Po kurio laiko vienas detektorių suveikė ir buvo iškvietos dujų priežiūros tarnybos. Buvo užfiksuotas dujų nuotėkis iš kaitinimo katilo. Anot inžinieriaus, šeima galėjo žūti, jei nebūtų įrengti anglies monoksido detektoriai.

Šaltinis: Karališkoji sužalojimų prevencijos draugija (RoSPA), „Be Gas Safe“ programa, 2011–2013.

SAUGOS PATARIMAS: kiekviename namų aukšte įrenkite anglies monoksido detektorius.

Kodėl dūmai ir anglies monoksidas gali sukelti problemų?

- Dūmų ir anglies monoksido detektoriai yra svarbus saugos įrenginys – apie du trečdalius mirčių per gaisrą namuose įvyksta ten, kur šių įrenginių nėra arba jie neveikia.
- Tinkamai įrengti ir prižiūrimi dūmų detektoriai yra viena geriausių ir viena pigiausių priemonių, galinčių anksti įspėti apie potencialiai mirtiną ugnį ir sumažinti mirties dėl gaisro namuose tikimybę per pusę⁵⁸.
- Anglies monoksidas (smalkės) žinomas kaip tylusis žudikas, nes tai – bespalvės, bekvapės, beskonės nematomos dujos. Tipiniai apsinuodijimo smalkėmis simptomai yra galvos skausmas, pykinimas, vėmimas, galvos svaigimas, krūtinės skausmas. Kasmet Jungtinėje Karalystėje anglies monoksidu mirtinai apsinuodija apie 50 žmonių, daugiau nei 1 100 atsiduria ligoninėse. Vaikai iki 14 metų amžiaus – didžiausia rizikos grupė⁵⁹.
- Jungtinėse Amerikos Valstijose kasmet apie 10 0–14 metų amžiaus vaikų miršta dėl netyčinių, su gaisrais nesusijusių apsinuodijimų anglies monoksidu, iš jų 80 proc. įvyksta namuose⁶⁰.

Kodėl dūmų ir anglies monoksido detektoriai gali būti pavojingi?

- Dūmų ir anglies monoksido detektoriai gali būti pavojingi, jei jie neteisingai įrengti ir eksploatuojami.

Į ką atkreipti dėmesį prieš įsigyjant ar naudojant detektorius?

- Patikrinkite, ar dūmų detektoriai atitinka standartus EN 54-12:2002 „Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos – 12 dalis: Dūmų detektoriai ir anglies monoksido detektoriai“ ir EN 50291 „Elektriniai aparatai anglies monoksidui buities patalpose aptikti“.
- Detektorius sujunkite tarpusavyje, kad vienam pradėjus signalizuoti signalas būtų perduodamas visuose namuose. Tai įmanoma padaryti naudojant belaidį ryšį.
- Pirkite detektorius, maitinamus namų elektros tinklų energija ir kartu turinčius atsargines baterijas, jei nutrūktų elektros tiekimas.
- Pirmenybę teikite dūmų detektoriams, turintiems jonizuojančiuosius ir fotoelektrinius / optinius jutiklius. Jonizuojantieji detektoriai gali kiek anksčiau reaguoti į liepsnas ir todėl geriausiai tinka patalpoms, kuriose yra labai degių medžiagų, galinčių degti atvira liepsna, pavyzdžiui, degių skysčių, dažų skiediklių, laikraščių. Fotoelektriniai / optiniai detektoriai greičiau reaguoja į rusenimą ir labiau tinka svetainėms, miegamiesiems ir virtuvėms, nes šiose patalpose yra baldų (sofų, kėdžių, čiužinių ir kt.), kurie lėtai dega ir labiau rusena nei dega atvira liepsna.

SAUGOS PATARIMAS: kiekviename namų aukšte įrenkite anglies monoksido detektorius.

- Pirkite detektorius, kurie įspėja, kai turi būti pakeisti. Dauguma nebeveikiančių detektorių neįspėja apie tai, todėl kyla klaidingas saugumo jausmas. Šiuo metu platinami anglies monoksido detektoriai veikia 5–7 metus.

Kaip saugiai naudoti dūmų ir anglies monoksido detektorius⁶¹?

- Dūmų ar anglies monoksido detektorius montuokite prie lubų kuo arčiau kambario centro, ne arčiau kaip 30 cm iki sienos ar šviestuvo.
- Detektoriai gali būti įrengiami elektros lizduose arba aukštai ant sienos. Nestatykite jų netoli šildymo sistemų ar ten, kur jie gali būti uždengti – už baldų ar užuolaidų.
- Įrenkite garsinius detektorius prie kiekvienos miegamosios srities namuose, pavyzdžiui, koridoriuje prie miegamojo. Tai padvigubins šansus išsigelbėti nakties metu kilus gaisrui.
- Neįrenginėkite detektorių virtuvėje ar virš kuro deginimo įrenginių.
- Vadovaudamiesi gamintojo instrukcija periodiškai patikrinkite detektorius. Jie neveikia, jei baterija išsekusi.
- Niekada neišimkite maitinimo elementų iš detektorių.

Priežiūra:

- Baterijomis maitinami detektoriai turi būti tikrinami kas mėnesį, ar veikia. Geriausia paskirti vieną asmenį, kuris patikrintų juos kiekvieną mėnesį. Patikrinkite maitinimo elementą paspaudę testavimo mygtuką. Jei tokio nėra, spustelkite dangtelio centrą.
- Pakeiskite baterijomis maitinamų detektorių maitinimo elementus pagal gamintojo instrukciją: kartą per metus, kartą per 5 metus ir kai detektoriai pradeda „čirkšti“, įspėdami apie išsekusią bateriją.
- Pakeiskite detektorius kartą per 5 metus.

⁵⁸U.S. Consumer Product Safety Commission. Consumer Product Safety Commission Smoke Alarms – Why, Where, and Which. CPSC Pub. 559. Prieinama internete: www.cpsc.gov/PageFiles/119009/559.pdf.

⁵⁹Royal Society for the Prevention of Accidents. Carbon monoxide - the silent killer. Prieinama internete: <http://www.rosipa.com/homesafety/adviceandinformation/carbonmonoxide>.

⁶⁰U.S. Consumer Product Safety Commission. Non-fire carbon monoxide deaths associated with the use of consumer products. 2008 Annual

⁶¹Estimates. Dec. 2011. Prieinama internete: <http://www.cpsc.gov/PageFiles/108308/co11.pdf>.

Juostelės, virvelės ir vaikų bižuterija

Europos Sąjungoje yra buvę sužalojimų dėl virvelių ar juostelių, kai:

- vaikas leidžiasi čiuožykla ir drabužio virvelės mazgas ar galas įstringa į čiuožyklos viršuje esantį mažą tarpelį. Kadangi vaikas toliau slysta, virvelė užsiveržia ir smaugia vaiką;
- vaikui išlipant iš autobuso ant juosmens esantis raištelis prispaudžiamas durų ir vairuotojui nepastebėjus autobusas tempia vaiką keliu ir šis gali pakliūti po ratais;
- vaikas važinėjasi dviračiu ir jo kelnių raištelis įspainioja tarp dviračio stipinų, vaikas griūva ant žemės ir patiria galvos traumą.

Šaltinis: EUROPA Press Release. Ref. MEMO/10/98. Questions and Answers on Cords and Drawstrings. Brussels, 23 March 2010.

Kodėl įvairios juostelės, virvelės, vėriniai gali sukelti problemų?

- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenimis, kasmet 28 ES šalyse apie 700 0–14 metų amžiaus vaikų patiria tokio sunkumo sužalojimus dėl juostelių, virvelių ar vėrinų, kad prireikia skubios medikų pagalbos.
- 2009 m. sausio–rugpjūčio mėnesiais Europos Komisija gavo daugiau nei 250 RAPEX pranešimų dėl nesaugių vaikiškų drabužių, o tai yra beveik penkis kartus daugiau nei ankstesniais metais per tą patį laikotarpį⁶².
- 2010 m. 11 ES valstybių ėmėsi bendrų priežiūros veiksmų siekdamos sumažinti riziką keliančių juostelių ir raištelių turinčių vaikiškų drabužių pardavimą – išimti juos iš prekybos. 10–20 proc. tirtų vaikiškų drabužių neatitiko saugos standartų ir iki šiol yra imtasi priemonių dėl 1400 nesaugių drabužių. Dažniausias neatitikimas, pasitaikęs beveik 60 proc. atvejų, buvo susijęs su raišteliais ir juostelėmis, įvertais gobtuve ar kaklo srityje. Raišteliai ar juostelės krūtinės ar liemens srityje rastos 20 proc. atvejų⁶³.

Kodėl įvairios juostelės, virvelės, vėriniai gali būti pavojingi vaikams⁶⁴?

- Juostelės, virvelės, vėriniai kelia pasismaugimo riziką. Įstringę į vaikiškas loveles ar maniežus jie sukelia daug sužalojimų. Būna atvejų, kai juostelės ar virvelės apsiveja aplink vaiko kaklą ir stipriai užsiveržia jam žaidžiant žaidimo aikštelėje (viena pagrindinių mirties priežasčių), leidžiantis čiuožykla ar karstantis medžiais.
- Elastinės juostelės, esančios prie vaiko veido, kelia akių sužalojimo riziką, jei juostelė užstringa, įsitempia ir spriegia atgal. Dėl šios priežasties juostelės, esančios prie gaubtuvų ar vaiko kaklo neturi būti elastinės (išskyrus petnešas ir ant kaklo užrišamus drabužius)⁶⁴.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant drabužius, žaislus ar kitus daiktus su virvelėmis?

- Nepirkite 0–7 metų amžiaus vaikams (arba žemesniems nei 1,34 cm) drabužių su juostelėmis ar raišteliais gaubtuvuose ar kaklo srityje. Geriau rinkitės kitus užsegimo būdus: spaudes, kibias juosteles (*velcro*).
- Vyresniems vaikams stenkitės pirkti drabužius, kurių gobtuvų ar prie kaklo esančios virvelės būtų trumpesnės nei 7,5 cm. Ilgos virvelės gali lengvai įstrigti tarp transporto priemonių durų.
- Venkite juosti vaikus ilgesniais nei 36 cm diržais ar juostomis. Jei jie per ilgi, vaikas žaisdamas gali užsikabinti ar diržo galas kur nors įstrigti.

SAUGOS PATARIMAS: nepirkite vaikams drabužių, kurių gobtuvuose ar kaklo srityje yra virvelių, taip pat nepirkite žaislų su virvelėmis ar grandinėlėmis, ilgesnėmis nei 22 cm.

- Ilgos virvelės vaikiškų drabužių nugaroje taip pat kelia sužalojimų riziką, nes gali būti prispaustos tarp transporto priemonių durų. Stenkitės, kad juostelės ar virvelės nekyšotų iš rankovių ar kitų drabužių dalių. Įvairūs raišteliai turėtų ne kaboti, o būti sukišti į drabužius.
- Nepirkite žaislų su ilgesnėmis nei 22 cm virvelėmis ar grandinėlemis. Toks ilgis, kaip keliantis pasismaugimo pavojų, nustatytas žaislų saugos standarte EN 71-1:2001.
- Nepirkite ilgesnius nei 30 cm ilgio laidus turinčių žaislų.
- Vėriniai, naudojami jaunesnių nei 14 metų vaikų, turi būti traktuojami kaip žaislai ir atitikti standartą EN 71 „Žaislų sauga“ bei būti pažymėti raidėmis CE.
- Įsitikinkite, ar žinduko laikiklis atitinka standartą EN 1400:2002 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Kūdikių ir mažų vaikų čiulptukai. 2 dalis – Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“.
- Patikrinkite, ar vaikų drabužiai su virvelėmis atitinka standartą EN 14682:2007 „Vaikų drabužių sauga. Virvelės ir įveriamos virvelės vaikiškuose drabužiuose. Techniniai reikalavimai“. Šiame standarte numatyti reikalavimai ir karnavaliniams kostiumams bei slidinėjimo aprangai, skirtai vaikams iki 14 metų amžiaus.
- Pirkite vaikams drabužius su kitais užsegimo būdais: spaudėmis, kibiomis juostelėmis (*velcro*).

Kaip saugiai naudoti virveles, juosteles, vėrinius?

- Nekabinkite žinduko vaikui ant kaklo. Geriau naudokite žindukus, prisegamus prie vaiko drabužių trumpa virvele.
- Nepalikite jokių virvelių šalia kūdikio. Jei drabužiai turi virvelių, pašalinkite jas prieš aprenpdami jais vaiką. Nuimkite seilinius, kaklo vėrinius ar aplink kaklą aprištus drabužius prieš jį palikdami lovytėje ar manieže.
- Kaklo vėriniai nerekomenduojami mažiems vaikams, ypač jaunesniems nei 2 metų, dėl pasismaugimo rizikos.
- Laikykite mobiliosios auklės laidus ir virveles toliau nuo lovelės ar maniežo. Vaikai gali pasismaugti įsiraizgę į juos. Patartina naudoti bevielės mobiliąsias aukles, kad būtų išvengta tokių pasismaugimų.
- Patikrinkite, kad vaiko miego aplinkoje nebūtų jokių virvių ar laidų (lempų, radijo imtuvų ar žaliuzių).

SAUGOS PATARIMAS: nepirkite vaikams drabužių, kurių gobtuvuose ar kaklo srityje yra virvelių, taip pat nepirkite žaislų su virvelėmis ar grandinėlemis, ilgesnėmis nei 22 cm.

⁶² European Commission. Keeping European Consumers Safe. 2009 Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food consumer products RAPEX.

⁶³ European Commission. Questions and Answers on Cords and drawstrings. Reference: MEMO/10/98. Event Date: 23/03/2010. Prieinama internete: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-98_en.htm?locale=en.

⁶⁴ RoSPA. Blind Cord Safety Campaign. Case Studies. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/about/currentcampaigns/blindcords/default.aspx>.

Vežimėliai

3 metų berniukas buvo savo vežimėlyje, kai jo tėvai apsipirkinėjo prekybos centre Austrijoje. Kai tėvai vaikštinėjo tarp skyrių, jis persisvėrė per vežimėlio kraštą, stengdamasis pasiekti jį sudominusį produktą, neišlaikė pusiausvyros, iškrito ant kietų grindų ir susilaužė kaukolę. Vaiko tėvas sakė: „Deja, nenaudojome užsegimo mechanizmo vežimėlyje – daugiau to niekada nepamiršime.“

Šaltinis: Graz University Clinic for Pediatric and Adolescent Surgery. Data from the Department for Injury Research and Prevention. 2013.

Kodėl vežimėliai laikomi problema?

- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenimis, kasmet 28 ES šalyse apie 5 900 vaikų iki 4 metų amžiaus sužalojami naudojant vežimėlius taip sunkiai, kad prireikia medikų pagalbos.
- JAV nuo 2008 iki 2012 m. balandžio mėnesio 23 vaikams iki 5 metų amžiaus buvo amputuoti pirštai dėl sužalojimų, susijusių su vežimėliais. Yra daug atvejų, kai jaunesniems nei 3 metų amžiaus vaikams buvo amputuoti pirštai po to, kai jie prisivėrė buomelių vyrių tvirtinimo mechanizmu. „Maclaren“ kompanija 2010 m. atšaukė iš prekybos 1 milijoną vežimėlių, nes suskleidžiant ar išskleidžiant vežimėlių vyrių mechanizmas sužalojo vaikų pirštus, kuriuos net teko amputuoti. Kompanija „Graco Children’s Products“ tais pačiais metais iš prekybos atšaukė 1,5 milijono vežimėlių dėl amputacijos ar plėštinių žaizdų rizikos atidarant ar uždarant vežimėlio stogelį⁶⁵.
- 2011 m. RAPEX pranešime nurodyta, kad vežimėlio skėtis sukėlė vaikui paviršinius nutrynimus⁶⁶.

Kodėl vežimėliai gali būti pavojingi vaikams?

- Vežimėliai gali kelti pasismaugimo ir uždusimo riziką. Kūdikiai gali mirti, jei yra paliekami miegoti vežimėliuose pusiau sėdimose pozose. Vaikui judant jis gali nuslysti iki vežimėlio krašto ir, jei jo kūnas pralenda pro tarp buomelio ir sėdynės esantį tarpą, galva gali įstrigti ir vaikas pasismaugs. Vaikai taip pat gali įsipainioti ir pasismaugti laisvuose ar prastai užsegtuose diržuose, taip pat žinomas vienas atvejis, kai vaikas užduso įsivyniojęs į lietaus gaubtą.
- Vežimėliai kelia nukritimo riziką – vežimėlis gali apvirsti, jei vaikas jame stovi arba jei ant rankenos pritvirtintas krepšys yra perkrautas.
- Vaiko pirštus gali sužeisti vežimėlio sulankstymo mechanizmo dalys.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant vežimėlį ar jį naudojant?

- Patikrinkite, ar vežimėlis atitinka Europos saugos standartą EN 1888:2012 „Vaikų priežiūros gaminiai. Vaikų vežimėliai. Saugos reikalavimai ir bandymo metodai“.
- Visi nauji vežimėliai gaminami su penkių padėčių saugos diržais. Įsitikinkite, ar saugos diržai yra tvirti ir patvarūs, gerai apjuosia vaiką ir yra lengvai užsegami ir atsegami.
- Jei perkate ar naudojate jau dėvėtą vežimėlį, saugos diržą gali reikėti įsigyti atskirai. Jei taip, jis turi atitikti standartą EN 13210:2004 „Vaiko naudojami ir jo priežiūros gaminiai. Vaikų saugos diržai, pavadėliai ir kiti panašūs gaminiai. Saugos reikalavimai ir bandymų metodai“.
- Įsitikinkite, kad vežimėlis turi stabdžius, kad jie patogūs naudoti bei tikrai sustabdo vežimėlį. Būtini abiejų ratų stabdžiai.

**SAUGOS
PATARIMAS:**
vežimėlyje esantį
vaiką visada
prisekite diržais.

- Patikrinkite, ar vežimėlis negali susilankstyti, kai vaikas yra jame – turėtų būti įrengtas saugus blokavimo įtaisas.
- Vaiko pėdos negali siekti žemės. Apsauga ar pirkinių krepšys po pakojuku padės to išvengti.
- Jei vežimėlis turi pirkinių krepšį, jis turi būti vežimėlio nugarinės pusės apačioje arba ant priekinių ratų, kad būtų užtikrintas stabilumas.
- Jei naudojate dėvėtą vežimėlį, įsitikinkite, kad ant medžiaginio paviršiaus nėra aštrių metalinių ar plastikinių detalių ir kad stabdžiai veikia tinkamai.

Kaip saugiai naudoti vežimėlius?

- Kas kelis mėnesius patikrinkite bendrą vežimėlio būklę.
- Neperkraukite vežimėlio. Visų pirma venkite kabinti pirkinių maišus ant vežimėlio rankenų, kad šis neprarastų stabilumo ir neapsiverstų.
- Visada prisiekite vežimėlyje sėdintį vaiką.
- Nepalikite vežimėlyje miegančio vaiko be priežiūros. Jei vaikas užmiega, grįžę namo perneškite jį į lovę.
- Kas kurį laiką patikrinkite vežimėlio stabdžius nuokalnėje, kad įsitikintumėte, jog jie tinkamai veikia vaikui esant jame.
- Kad išvengtumėte įstrigimo, užtikrinkite, kad vaiko rankos ir kojos netrukdo jums reguliuoti vežimėlio pagal poreikius, ir niekada nepalikite vaiko vežimėlyje be priežiūros. Tai ypač svarbu, jei vežimėlio sėdynės atlošas pakeltas, nes netgi kelių savaičių kūdikiai gali šliaužti ar judėti miego metu. Jauniausia užregistruota įstrigimo auka – vos septynių savaičių kūdikis.
- Kai sulankstote ar išlankstote vežimėlį, laikykite vaiką atokiau. Sulenkimo mechanizmas gali rimtai sužeisti vaikų pirštus. Šiuo metu gamintojai montuoja vyrių apsaugas.
- Vežimėlis – ne žaislas. Neleiskite vaikui žaisti su vežimėliu, taip pat stovėti jame, nes vaikas gali išvirsti ir sunkiai susižeisti.
- Nenaudokite pagalvių ar antklodžių kaip čiužinukų vežimėlyje, nes jie kelia uždusimo riziką.
- Jei naudojate platformą – prie vežimėlio pridedamą priedą vyresniam vaikui, ant kurio atsistojus galima važiuoti, įsitikinkite, ar ji saugiai pritvirtinta prie vežimėlio ir išlaikys vaiko svorį. Reikalinga suaugusiojo priežiūra, kad vaikas, važiuodamas ant platformos, nuolat būtų įsikibęs į vežimėlio rėmą.

SAUGOS PATARIMAS: vežimėlyje esantį vaiką visada prisiekite diržais.

⁶⁵ U.S. Consumer Products Safety Commission. 2011 CPSC Annual Report. Washington, DC: U.S. Consumer Product Safety Commission.

⁶⁶ European Commission. Keeping European Consumers Safe. 2010 Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food consumer products RAPEX.

Žaislų dėžės

Kodėl žaislų dėžės yra laikomos problema?

- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenimis, 28 ES šalyse 500 0–14 metų vaikų kasmet dėl žaislų dėžių patiria sužalojimus, dėl kurių prireikia medikų pagalbos.
- Manoma, kad Jungtinėje Karalystėje dėl žaislų dėžių kasmet įvyksta beveik 4 000 sužalojimų. Daugiau nei 70 proc. šių sužalojimų metu nukenčia 1–4 metų vaikai⁶⁷.
- JAV Produktų saugos komisija pranešė apie 45 vaikų mirtis, įvykusias žaislų dėžės dangčiui užkritis ant vaiko galvos ar kaklo, ir mažiausiai 3 atvejus, pasibaigusius ilgalaikiu smegenų pažeidimu. Į šių dėžių kategoriją patenka ne tik specialiai žaislams gaminamos dėžės, bet ir lagaminai, medinės skrynios ir kiti panašūs gaminiai, prieinami Europoje⁶⁸.

Kodėl žaislų dėžės yra pavojingos vaikams?

- Žaislų dėžės gali sukelti uždusimo ar pasismaugimo pavojų, jei vaiko galva ar kita kūno dalis įstringa dėžėje. Mirtini uždusimai gali įvykti ir tuomet, kai vaikai įlipa į dėžes pažaisti, miegoti ar pasislėpti ir užsidaro jose. Kadangi žaislų dėžės nėra pakankamai ventiliuojamos, vaikas gali uždusti uždaroje erdvėje.
- Žaislų dėžės gali tapti ir galvos bei kaklo sužalojimo priežastimi. Paprastai šie sužalojimai įvyksta, kai vaikai užsiverčia ant savęs dėžės dangtį arba kai patys bando atidaryti dėžę. Bandydami pasiimti žaislus iš dėžės vaikai užsiverčia dangtį ant galvos ir prispaudžia kaklą.
- Vaikai gali susižaloti pirštus, jei sunkus dangtis priveria juos atidarant ar uždarant dėžę.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant žaislų dėžes?

- Įsitinkite, ar žaislų dėžė atitinka standartą EN 71-1:2011 „Žaislų sauga. 1 dalis. Mechaninės ir fizikinės savybės“.
- Rinkitės tas žaislų dėžes, kurios turi užsifiksuojančius lankstus, nes laisvai užsidarantis dangtis nėra rekomenduojamas.
- Pirmenybę teikite toms dėžėms, kurios turi atramas, laikančias dangtį bet kokioje padėtyje, arba su nuimamais dangčiais ar durelėmis.
- Žaislų dėžes rinkitės su ventiliacijos angomis, kurios nebūtų uždengiamos pastačiais dėžę prie sienos arba kurias uždarius liktų tarpas tarp dangčio ir dėžės viršaus. Daugelis žaislų dėžių ventiliuojasi per tarpus dangtyje ar šonuose, kad būtų išvengta uždusimo atvejų.
- Įsitinkite, kad žaislų dėžės dangtis neturi fiksatorių.
- Rinkitės dėžes su lengvais dangčiais, kad vaikams būtų lengva jas atidaryti.

Kaip saugiai naudoti žaislų dėžes?

- Jei žaislų dėžės ar lagamino dangtis lengvai užsidaro, rekomenduojama iš viso jį nuimti, kad būtų išvengta sužalojimų.
- Galima įtaisyti atramas, kad jos laikytų dangtį bet kokioje pozicijoje. Rinkitės spyruoklinius vyrius, kurių nereikia periodiškai reguliuoti. Spyruoklinis vyris gali išlaikyti dangtį, kad šis nenukristų ant vaiko ar neuždarytų dėžėje žaidžiančio vaiko. Jei toks vyris yra, reikėtų jį nuolat patikrinti, ar veikia, kaip turėtų. Kai kurias atramas reikėtų periodiškai sureguliuoti ar priveržti, kad išlaikytų žaislų dėžės dangtį.

⁶⁷ Child Accident Prevention Trust, 2002, Factsheet: Toys and Accidents. London: Child Accident Prevention Trust. Prieinama internete: <http://www.capt.org.uh/FAQ/default.htm>.

⁶⁸ U.S. Consumer Product Safety Commission, 2004, The U.S. Consumer Product Safety Commission Warns Consumers of Dangers with Toy Chest Lids. Washington, DC: U.S. Consumer Product Safety Commission.

Žaislai

2 metų berniukas Austrijoje įsidėjo žaislinę kaladėlę į burną ir pradėjo lakstyti po kambarį. Vaikas prarado pusiausvyrą, nukrito ir atsitrenkė į durų staktą. Žaislas giliai supjaustė gomurį, dėl to reikėjo siūti žaizdas ir leisti nuskausminamuosius vaistus.

Šaltinis: Graz University Clinic for Pediatric and Adolescent Surgery. Data from the Department for Injury Research and Prevention, 2013.

Kodėl žaislai laikomi problema?

- ES skubaus įspėjimo tinklo RAPEX duomenimis, antra gaminių kategorija pagal rimto pavojaus pranešimus 2011 m. buvo vaikams skirti įrenginiai ir produktai. Didžiausia nesaugių gaminių grėsmė – užspringimas (dažniausiai dėl smulkių detalių) ir reakcija į chemines medžiagas (dėl didelių kiekių cheminių junginių, tokių kaip ftalatai, švinas ir kiti sunkieji metalai)⁶⁹.
- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenimis, kasmet 28 ES šalyse apie 52 000 0–14 metų amžiaus vaikų dėl žaizdų patiria sužalojimus ir jiems prireikia medikų pagalbos.

Pavyzdžiui, šie žaislai yra susiję su ne vienu sužalojimu Jungtinėje Karalystėje:

- Kiekvienais metais daugiau nei 5 500 sužalojimų įvyksta vaikams važinėjantis mašinėlėmis ar jojant supamaisiais arkliukais. Šie žaislai gali sukelti įpjovimus, mėlynės ar kaulų lūžius, jei vaikas nuo jų nukrenta.
- Žaislų dėžės sukelia beveik 4 000 netyčinių sužalojimų kiekvienais metais. Daugiau nei 70 proc. šių sužalojimų patiria 1–4 metų amžiaus vaikai.
- Dėl automobilių, lėktuvų ir traukinių modeliukų sukeltų sužalojimų greitosios medicinos pagalbos kasmet prireikia beveik 4 000 vaikų. Daugiausia nukenčia vaikai iki 3 metų amžiaus. Dažniausiai vaikai užspringsta smulkiomis detalėmis.
- Minkšti žaislai, tokie kaip meškiukai, lėlės ar interaktyvūs žaislai, sukelia daugiau nei 1 500 sužalojimų kasmet. Kaip ir dėl kitų žaislų, dėl jų dažniausiai nukenčia vaikai iki 3 metų. Dažniausiai sužalojimus sukelia mažos detalės, tokios kaip iškritusi akis, saga ar kamšalas.
- Žaislai, skirti šaudymui, tokie kaip žaisliniai ginklai ar lankai ir strėlės, vandens šautuvai ar katapultos, sukelia daugiau nei 1 000 sužalojimų kasmet⁷⁰.

⁶⁹ European Commission, 2012, Keeping Consumers Safe – Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food consumer products (RAPEX) 2011. Luxembourg: European Commission.

⁷⁰ Royal Society for the Prevention of Accidents. Toy Safety. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/homesafety/adviceandinformation/product/toy-safety.aspx>.

**SAUGOS
PATARIMAS:**
neleiskite vaikams vaikščioti ar bėgioti su žaislais burnoje.

Kodėl žaislai gali būti pavojingi vaikams?

- Nors ir patys žaislai gali sukelti sužalojimus, tačiau jie gali įvykti ir kai vaikas (ar suaugusysis) užlipa ant jų. Sunkiausi sužalojimai įvyksta, kai žaislai paliekami ant laiptų.
- Svarbu paminėti, kad daugelis sužalojimų yra susiję su žaislais, bet nebūtinai yra jų sukelti.
- Dažnai vaiko tėvai ar globėjai nesilaiko žaislų naudojimo amžiaus apribojimo, nurodyto ant žaislų.
- Vaikai gali praryti nepritvirtintus magnetus, cilindrinės ar diskines baterijas, kurias dedamos į kai kuriuos žaislus.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ir naudojant žaislus?

- Žaislai turi būti pažymėti „CE“ ženklu ir atitikti Žaislų saugos direktyvą 2009/48/EB. Ši direktyva sugriežtino saugos reikalavimų įgyvendinimą ir pridėjo naujų saugos reikalavimų, o tai pagerino esamas ES gaminamų ar importuojamų į ES žaislų platinimo taisykles. Direktyvos tikslas – sumažinti su žaislais susijusių traumų riziką. Direktyvos objektas apima gaminius, suprojektuotus ir skirtus vien tik arba ne vien tik žaisti vaikams iki 14 metų.
- Labai svarbu pasirinkti tinkamą žaislą pagal vaiko amžių. Ant daugelio žaislų pakuočių yra nurodytas rekomenduojamas amžius. Įspėjamasis ženklas, kad žaislas nerekomenduojamas vaikams iki 36 mėnesių amžiaus, yra itin svarbus, nes nurodo, kad žaislas turi tokių detalių, kuriomis vaikas gali užspringti.
- Bet kuris žaislas vaikui iki 3 metų amžiaus gali kelti užspringimo riziką, jei sulūžta ar yra sugadinamas. Būkite atidūs dėl smulkių detalių, tokių kaip sagos ar karoliukai, kurie nėra tinkami mažiems vaikams.
- Žaislai, skirti vaikams iki 8 metų amžiaus, negali turėti aštrių metalinių ar stiklinių kampų.

Be pagrindinių reikalavimų, būtina atminti:

- Jei žaislai turi judančių dalių, įsitikinkite, kad jos neprispaus vaiko pirštų.
- Jei žaislas yra medinis, įsitikinkite, kad jo paviršius yra lygus ir vaikas neįsivarys rakšties.
- Žaislas turi atitikti vaiko svorį.
- Jei žaislas yra dažytas, lakuotas ar kitaip padengtas, įsitikinkite, kad šios medžiagos yra netoksiškos, neturi švino, ftalatų ir yra tinkamos vaikui.
- Jei žaislas turi virvelių ar dirželių, įsitikinkite, kad jie nėra tokio ilgio, jog apjuostų vaiko kaklą ir keltų uždusimo pavojų.

Žaislų naudojimas:

- Nuolat patikrinkite žaislus. Sulūžę žaislai gali turėti smailių ar kitaip pavojingų vietų. Kimšti žaislai gali turėti vielučių, kurios gali įpjauti ar įdurti vaikui.
- Reikėtų nuolat priveržti varžtą, kuris fiksuoja baterijos dangtelį žaisluose su maitinimo elementais, ypač su diskinėmis baterijomis, nes vaikas gali jomis užspringti.
- Mokykite vaikus pažaidus tvarkingai sudėti žaislus lentynoje ar į žaislų dėžes, kad išvengtumėte suklupimų ar nukritimų, ir mokykite vyresnius vaikus, kad laikytų savo žaislus toliau nuo jaunesnių brolių ar sesučių.
- Tokie žaislai kaip žaisliniai šoviniai šaudantys ar kiti triukšmą keliantys ginklai gali neigiamai veikti vaikų klausą. Šie žaislai neturėtų būti naudojami arti ausų, taip pat dalis jų turėtų būti naudojami tik lauke.
- Laikykite degius žaislus toliau nuo viryklių, židinių, šildytuvų ir kitų šilumos šaltinių.
- Įsitikinkite, kad baterijos žaisluose įdėtos tinkamai ir nėra pasiekiamos vaikams.
- Atminkite, kad vaikai dažnai naudoja žaislus ne pagal paskirtį. Stebėkite, kaip žaidžia vaikai ir naudoja žaislus.

Specifiškai pavojingi žaislai:

- Svaidomi žaislai, tokie kaip raketos ir panašūs skrendantys žaislai, gali būti naudojami kaip ginklai ir sužaloti akis. Vaikams neturi būti leidžiama žaisti kartu su suaugusiais tokių žaidimų kaip smiginis ar naudotis sporto įranga su aštriais kampais. Strėlės ir smiginio strėlytės, kurias naudoja vaikai, turi turėti minkštus guminius ar kitokius nuo sužalojimų saugančius antgalius. Patikrinkite, ar galai yra saugūs. Neleiskite, kad vaikai, žaisdami su šaudančiais žaislais, naudotų ne tam skirtus šovinius ar strėles, nes vaikai gali pradėti šaudyti pieštukus ar vinis.
- Tam tikri žaislai, tokie kaip balionai, stiklo rutuliukai ir kiti smulkūs daiktai, gali sukelti uždusimą. Balionai, jei jie nepripūsti ar susprogę, gali sukelti užspringimą ir uždusimą, jei mažas vaikas bandys juos nuryti. Kūdikių žaislai, tokie kaip barškučiai, cypiantys žaislai ir kramtukai turi būti pakankamai dideli, kad vaikas negalėtų jų apžioti ir šie neįstrigtų gerklėje.
- Elektriniai žaislai, jei jie netinkamai surinkti, prijungti prie elektros tinklo ar netinkamai naudojami, gali nutrenkti ar nudeginti vaiką. Elektriniai žaislai su šylančiomis dalimis rekomenduojami tik vaikams, vyresniems nei 8 metų amžiaus. Vaikai turi būti mokomi tinkamai ir atsargiai žaisti elektriniais žaislais, prižiūrint suaugusiesiems.

SAUGOS PATARIMAS: neleiskite vaikams vaikščioti ar bėgioti su žaislais burnoje.

SAUGOS PATARIMAS: naudokite batutus tik su apsauginiu tinklu ir juos statykite ant lygaus, minkšto, smūgį sugeriančio pagrindo. Vienu metu leiskite šokinėti tik vienam vaikui.

Batutai

Du 6 ir 11 metų amžiaus vaikai (sesuo ir brolis) Austrijoje žaidė ant batuto. Bandydami naujus triukus jie susidūrė. Jaunesnis vaikas – mergaitė – nukrito nuo batuto ant kieto akmeninio grindinio. Ji susilaužė alkūnę, o tai pareikalavo dviejų operacijų ir kelių savaičių su gipsu.

Šaltinis: Graz University Clinic for Pediatric and Adolescent Surgery. Data from the Department for Injury Research and Prevention. 2013.

Kodėl batutai laikomi problema?

- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenimis, kasmet 28 ES šalyse apie 51 000 vaikų iki 14 metų susižaloja šokinėdami ant batuto taip sunkiai, kad prireikia medikų pagalbos.
- Jungtinėje Karalystėje 2005 m. apie 4 200 vaikų iki 15 metų amžiaus atvyko į ligoninę dėl sužalojimų, patirtų naudojantis batutais⁷¹.

Kodėl batutai yra pavojingi vaikams?

- Sužalojimai ir mirtys dėl batutų įvyksta šokinėjant susidūrus su kitu žmogumi, netinkamai nusileidus šuolio metu, darant įvairius triukus ar nukritus bei nušokus nuo batuto, užšokus ant spyruoklės ar rėmo.
- Daugelis dėl batuto įvykusių sužalojimų įvyksta namuose.
- Apie 75 proc. sužalojimų įvyksta, kai ant batuto šokinėja daugiau nei vienas asmuo. Kuo mažiau sveria žmogus, tuo didesnė tikimybė susižeisti.
- Vaikai iki 6 metų amžiaus yra itin pažeidžiama grupė.
- Sužalojamos įvairios kūno dalys: kaklas, rankos, kojos, veidas ir galva. Pavojingiausi su batutais susiję sužalojimai yra galvos ir kaklo traumos.
- Suaugusiųjų priežiūra neužtikrina saugos. Daugiau nei pusė sužalojimų įvyksta prižiūrint suaugusiesiems. Tačiau turintis žinių „prižiūrėtojas“ gali sumažinti riziką.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ir naudojant batutus⁷²?

- Patikrinkite, ar batutas atitinka Europos standartus EN 913:2008 ir EN 13219:2008 „Gimnastikos įranga. Batutai. Funkciniai ir saugos reikalavimai, bandymo metodai“. Deja, nėra specialaus standarto vidaus, namų ir sodo batutams.
- Ieškokite batutų su apsauginiais tinklais, nes jie gali apsaugoti nuo kritimų, arba įsigykite juos atskirai, kad sumažintumėte vaiko nukritimo ant žemės riziką.
- Patikrinkite, ar metalo rėmas ir stulpai yra su paminkštiniu ir kad nėra ertmių ar tarpų batute, kur galėtų įstrigti pirštai.
- Įsigykite apsauginius paminkštinius ar įsitikinkite, kad paminkštinimai uždengia visą batuto rėmą, spyruokles, kilpas. Apsaugos turi būti kitokios spalvos nei matracas.

Kaip saugiai naudoti batutus?

Batuto pastatymas:

- Statykite batutą toliau nuo tvorų ar sodo baldų, medžių, betoninių paviršių, žaidimo aikštelių.
- Batutas turi būti pastatytas ant lygaus, minkšto, smūgį sugeriančio paviršiaus (pavyzdžiui, minkštos pievelės ar medžio žievės drožlių, smėlio, porolono ar kitų panašių medžiagų).

- Niekada nestatykite batutų ant kietų dangų (pavyzdžiui, betono, kietai suplūktos žemės) be kokio nors kritimą sušvelninančio kilimėlio ar saugos tinklo.
- Spyruoklės ir tarpai turi būti uždengti, kad neprignybtų kojų ar rankų pirštų, odos.
- Užlipti ant batuto galima tik per uždaromus vartelius, kurie turi būti užrakinti, kai šalia nėra suaugusiojo, kad vaikai nešokinėtų be priežiūros.
- Neleiskite vaikams naudotis kopėtėlėmis, kad užliptų ant batuto, nes taip maži vaikai turi galimybę be priežiūros juo naudotis.

Prieš naudodami batutą:

- Susėskite ir su vaiku aptarkite taisykles, kaip galima naudotis batutu. Paaiškinkite, kas gali nutikti, jei jis batutu naudosis netinkamai.
- Nuimkite nuo vaikų kaklo papuošalus ir drabužius, kurie gali įstrigti į batuto ar apsauginio tinklo dalis.
- Prieš naudojimą patikrinkite, ar batute nėra skylių ir ar rėmai nėra pažeisti. Taip pat patikrinkite, ar paminkštinimai uždėti teisingai ir saugiai, ar batuto kojos yra užfiksuotos.

Batuto naudojimas:

- Kad sumažintumėte sužalojimų riziką, niekada neleiskite ant batuto šokinėti daugiau nei vienam vaikui. Geriau leiskite jiems šokinėti pamainomis.
- Neleiskite vaikams bandyti atlikti salto, nes nusileidimas ant galvos ar kaklo gali lemti paralyžių, paraplegiją (abiejų rankų ar kojų paralyžių) ir stuburo lūžius.
- Nenaudokite batuto be amortizuojančių paminkštinių, kurie visiškai uždengia spyruokles, kilpas ir rėmą.
- Vaikai iki 6 metų amžiaus turėtų naudotis batutais, pritaikytais jų amžiui ir dydžiui; batutai nėra tinkami labai mažiems vaikams ir kūdikiams.
- Neleiskite vaikui nušokti nuo batuto.
- Prižiūrėkite vaikus, šokinėjančius ant batuto, stovėdami prie jo krašto.

SAUGOS PATARIMAS: naudokite batutus tik su apsauginiu tinklu ir juos statykite ant lygaus, minkšto, smūgį sugeriančio pagrindo. Vienu metu leiskite šokinėti tik vienam vaikui.

⁷¹ The Royal Society for the Prevention of Accidents, 2005, Trampoline Safety Factsheet. Priinama internete: http://www.rospa.com/waterandleisuresafety/info/trampoline_safety.pdf.

⁷² RoSPA. Trampoline Safety. Priinama internete: <http://www.rospa.com/leisuresafety/adviceandinformation/leisuresafety/trampoline-safety.aspx>.

Užuolaidų ir žaliuzių virvelės

2008 m. 2 metų mergaitė mirė savo namuose Jungtinėje Karalystėje, kai įsipainiojo kilpinėje žaliuzių virvelėje. Manoma, kad vaikas užlipo į žaliuzių virvelės lygį, užsikabino už kilpos, krito ir prarado sąmonę. Ji yra viena iš 26 vaikų, Jungtinėje Karalystėje mirusių panašiomis aplinkybėmis nuo 1999 m. (13 mirčių įvyko nuo 2010 m.). Įtariama, kad daug tokių įvykių yra tiesiog neužregistruota.

Vaiko tėvas sakė: „Nors niekas nebesugrąžins mano gražiosios dukrelės, mes bent jau galime bandyti apsaugoti kitas šeimas nuo tokio siaubo, skleisdami žinią apie šį paslėptą pavojų.“

Šaltinis: RoSPA. Blind Cord Safety Campaign. Case Studies. Prieinama internete: <http://www.rospa.com/about/currentcampaigns/blindcords/default.aspx>.

Kodėl žaliuzių ir užuolaidų virvelės laikomos problema?

- ES sužalojimų duomenų bazės (IDB) duomenimis, kasmet 28 ES šalyse apie 100 vaikų iki 14 metų amžiaus susižaloja dėl žaliuzių ir užuolaidų taip, kad jiems prireikia medikų pagalbos.
- JAV Produktų saugos komisija (CPSC) nurodė, kad langų apdangalai su virvelėmis yra vienas iš penkių grėsmingiausių namuose paslėptų pavojų. JAV per mėnesį namuose uždūsta arba beveik pasismaugia po vieną vaiką nuo 7 mėnesių iki 10 metų amžiaus. Pastaraisiais metais CPSC atšaukė daugiau nei 5 milijonus langų apdangalų dėl nepakankamo saugumo⁷³.
- Jungtinėje Karalystėje kasmet du vaikai miršta įsipainioję į žaliuzių virveles ir užfiksuojama dar daugiau tokių įvykių, kai pavyksta išvengti mirties. Tyrimai rodo, kad vaikai nuo 16 iki 36 mėnesių amžiaus yra labiausiai pažeidžiama grupė, o daugiausia tokių įvykių įvyksta maždaug 23 vaiko gyvenimo mėnesių⁷⁴.
- Dabartinis Europos standartas EN 13120:2008 „Vidinės žaliuzės. Eksploataciniai ir saugos reikalavimai“ yra griežtinamas ir plečiamas jo taikymo ribos. Patikslintas standartas įsigaliojo 2014 metais.

Kodėl žaliuzių ir užuolaidų virvelės yra pavojingos vaikams?

- Langų žaliuzių ir užuolaidų virvelės kelia pasismaugimo riziką.
- Vaikai įsipainioja į virveles, kurios naudojamos pakelti žaliuzes. Taip nutinka, kai vaikas traukia už virvelės ir susidaro kilpa, kurioje jis pakimba. Mirčių įvyksta ir kai vaikai būna lovelėse ar maniežuose netoli langų. Dažniausiai išorinės žaliuzių virvelės būna nepasiekiamos vaikui, tačiau vaikai pasismaugia, kai ištraukia vidines žaliuzių virveles.

Į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ir naudojant žaliuzes?

- Apsvarstykite langų apdengimo variantus – ar žaliuzės arba užuolaidos tikrai reikalingos? Jei taip, pirkite apdangalus be virvelių ar grandinėlių.
- Nepirkite apdangalų su kilpinėmis virvelėmis. Tikimasi, kad dėl savanoriško gamintojų ir mažmenininkų susitarimo nebus gaminami apdangalai su kilpinėmis virvelėmis.

SAUGOS PATARIMAS: pirkite žaliuzes ar užuolaidas be virvelių arba sutrumpinkite jas taip, kad vaikas nepasiektų.

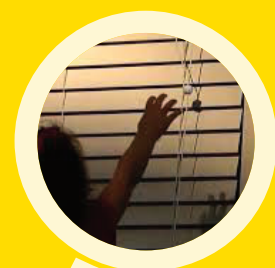
Kaip saugiai naudoti žaliuzes ir užuolaidas?

- Patikrinkite kiekvieną lango apdangalą namuose. Išmeskite apdangalus su kilpinėmis virvelėmis ar grandinėlėmis ir įsigykite tokius, kurie jų neturi, ypač vaiko kambaryje.
- Pasirūpinkite, kad visos virvelės būtų vaikams nepasiekiamos.
- Nestatykite vaikų lovelių, maniežų ar kėdučių prie lango, nes vaikai gali ant jų užsilipti, atidaryti langą ar pasiekti virveles.
- Nukirpti virvelių nėra rekomenduojama, nes tai – trumpalaikis sprendimas. Be to, netinkamoje vietoje nukirpus virvelę žaliuzės gali būti nebetinkamos naudoti ir gali nutikti taip, kad kita virvelė pailgės, dėl ko vėl kyla įsipainiojimo pavojus. Nukirpus virvelę ji gali susipainioti ir dėl to gali susidaryti kilpos. Rekomenduojama, kad bet kokie veiksmai, susiję su žaliuzių virvelėmis, būtų ilgalaikiai, užtikrinantys jų nepasiekiamumą vaikams.

SAUGOS PATARIMAS: pirkite žaliuzes ar užuolaidas be virvelių arba sutrumpinkite jas taip, kad vaikas nepasiektų.

⁷³ U.S. Consumer Product Safety Commission. Petition for Rulemaking Eliminating Accessible Cords on Window Covering Products. 2013. Prieinama internete: <http://www.cpsc.gov/PageFiles.114922/5009a.pdf>.

⁷⁴ Royal Society for the Prevention of Accidents. Blind Cord Safety. 2010. Prieinama internete: <http://www.rosipa.com/homesafety/Info/blind-cord-safety.pdf>.

Europos vaikų saugos aljanso partneriai

Visas kontaktų sąrašas prieinamas adresu:

<http://www.childsafetyeurope.org/aboutus/member-list.html>

Airija	Mary Roche, Population Health: Children&Young People Team, HSE
Anglija	Sheila Merrill, Royal Society for the Prevention of Accidents (RoSPA)
Austrija	Peter Spitzer, Grosse schützen Kleine/Safe Kids Austria
Belgija	Rob Buurman, CRIOC-OIVO and Christine Tierens, Kind en Gizen
Čekija	Veronika Benešová, Motol University Hospital
Danija	Henriette Madsen, Børneulykkesfonden
Estija	Liis Roovali, Ministry of Social Affairs of Estonia
Graikija	Eleni Petridou, Center for Reaserch and Prevention of Injuries among the Youth (C.E.RE.PR.I)
Islandija	Herdis Storgaard, The Icelandic Safety House
Ispanija	Vicenta Lizarbe Alonso and Maria Antonia Astorga, Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad and Maria Jesús Esparza, Spanish Pediatrics Association and Primary Care Spanish Pediatrics Association
Italija	M. Giuseppina Lecce, Ministry of Labourt, Health and Social Policies
Izraelis	Shira Kislev, Beterem – The National Center for Children’s Safety & Health, Safe Kids Israel
Kipras	Olga Kalakouta, Ministry of Health
Kroatija	Ivana Brkić Biloš, Croatian National Institute of Public Health
Latvija	Jana Feldmane, Ministry of Health
Lenkija	Marta Malinowska-Cieslik, Institute of Public Health, Jagiellonian University
Lietuva	Aida Laukaitienė ir Diana Mekšriūnaitė, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras
Liuksemburgas	Yolande Wagener and Serge Krippeler, Ministry of Health
Malta	Christine Baluci, Environment Health Policy Coordination Unit, Public Health Regulation Directorate, Ministry of Health
Norvegija	Johan Lund and Eva Jakobson Vaagland, Norway Safety Forum
Olandija	Ine Buuron, Consumer Safety Institute
Portugalija	Sandra Nascimento, APSI-Portuguese Association for Child Safety Promotion
Prancūzija	Claire Weber, Commission de la Sécurité des Consommateurs
Rumunija	Razvan Chereches and Diana Rus, Center for Health Policy and Public Health, Babes-Bolyai University
Slovakija	Katarina Halzlova, Department of Environment & Health, Public Health Authority of Slovak Republic
Slovėnija	Mateja Rok-Simon, Institute of Public Health of the Republic of Slovenia
Suomija	Jaana Markkula and Ulla Korpilahti, National Institute for Health and Welfare (THL)
Šiaurės Airija	Ita McErlean, Royal Society for the Prevention of Accidents, RoSPA
Škotija	Elizabeth Lumsden, Royal Society for the Prevention of Accidents (RoSPA)
Švedija	Daniel Carlsson, Swedish Civil Contingencies Agency (MSB) and Åsa Olsson, Swedish Civil Contingencies Agency (MSB) Safety of the Individual Section
Šveicarija	Barbada Pfenninger, Swiss Council for Accident Prevention (bfu)
Velsas	Karen McFarlace, Children in Wales
Vengrija	Dóra Várnai and Ildiko Arki, National Institute of Child Health
Vokietija	Martina Abel, BAG Mehr Sicherheit für Kinder e.V./Safe Kids Germany

Padėka

Norėtume padėkoti komandai, kuri sudarė šį leidinį. Pradinis tyrimas šiam darbui buvo pradėtas 2006 m. kaip ES finansuojama ataskaita, kurią parašė Mathilde Sengölge ir Joanne Vincenten iš Europos vaikų saugos aljanso. Mathilde Sengölge ir Joanne Vincenten su techniniais pagalbininkais Natalie Norman, Olivia Heller ir Morag MacKay iš Europos vaikų saugos aljanso vėliau vadovą atnaujino ir papildė.

Už indėlių ir išsamius atsiliepimus esame dėkingi Adam Gaunt („Trading Standards UK“), Carol Ainge („Kid Rapt Ltd“), Magnus Björk (IKEA), Jeremy Opperer („Intertek“), Eveline Domini (Laboratoire national de métrologie et d'essais (LNE); Claire Weber (CSC), Stephen Russell (ANEC), Helena Menezes („Risk Vision“), Peter Spitzer („Safe Kids Austria“) ir Herdis Storgaard („Icelandic Safety House“).

Taip pat norime padėkoti Steven Macey iš Svonsio universiteto už ES sužalojimų duomenų bazės duomenų analizę ir Sharon Marie Mavko už leidinio dizainą ir maketavimą. Be to, norime padėkoti Europos vaikų saugos aljanso šalių partneriams už pateiktus atvejus ir diskusijas susitikimų metu sudarant šį leidinį.

Pagaliau norėtume padėkoti už finansinę paramą „Underwriters Laboratories“ (UL), „Kid Rapt Ltd“ iš Jungtinės Karalystės ir Prancūzijos vartotojų saugos komisijai (angl. *Consumer Safety Commission*, CSC).

UL yra pirmaujanti pasaulinė nepriklausoma saugos organizacija, kuri gyvuoja jau 120 metų. Daugiau nei 10 000 savo srities profesionalų dirba UL tam, kad skatintų saugios darbo ir gyvenamosios aplinkos kūrimą visiems žmonėms. UL siekia nuolat tobulinti savo naudojamus tyrimų metodus ir patenkinti kintančius saugos poreikius. Ji bendradarbiauja su verslo, gamybos, pardavimų asociacijomis ir tarptautinėmis reguliavimo institucijomis, kad priimtų sprendimus, tinkamiausius sudėtingai pasaulinei rinkai. Daugiau informacijos apie sertifikavimo, testavimo, tikrinimo, konsultavimo ir švietimo paslaugas rasite www.ul.com.

„Kid Rapt Ltd“ yra vaikams skirtų saugos gaminių tiekėja, taip pat palaiko ryšį su vartotojais, renka informaciją apie atsitiktinius sužalojimus. Ji įkurta 1992 m. ir per tą laiką buvo daugelio Jungtinėje Karalystėje įgyvendintų saugos projektų partnerė, įskaitant ir pagrindinį projektą „Namų saugos įrangos schemos Anglijoje“ (angl. *English Home Safety Equipment Scheme*), kurį 2009–2011 m. vykdė RoSPA. Carol Ainge, generalinė „Kid Rapt“ direktorė, taip pat yra Namų saugos instituto pirmininkė. Daugiau informacijos: www.childsafety.co.uk.

Vartotojų saugos komisija (angl. *Consumer Safety Commission*, CSC) yra nepriklausoma Prancūzijos institucija, įsteigta 1983 m. Ji atlieka tris pagrindines funkcijas: teikia rekomendacijas dėl pavojingų produktų ir paslaugų, informuoja vartotojus apie galimus pavojus naudojant pavojingus produktus ir paslaugas ir renka informaciją apie netyčinius sužalojimus. Nuo CSC įkūrimo pateikta beveik 450 išvadų įvairiomis temomis, tokiomis kaip sveikata ir kūno priežiūra, būstas, sportas ir laisvalaikis, transportas, cheminės medžiagos ir vaikų priežiūra bei žaislai, kasdieniai daiktai, tokie kaip automobilinės kėdutės, vežimėliai, ar labiau specifiniai, kaip vaikiški akiniai nuo saulės. Daugiau informacijos: www.securiteconseo.org.

Produktų vaikams saugos vadovas

Potencialiai pavojingi produktai

Kiekvieną dieną vaikai patiria sužalojimus dėl jų kasdienėje aplinkoje esančių daiktų, net ir jiems specialiai skirtų. Šis vadovas sudarytas tam, kad būtų sumažintas vaikų sužalojimų, patiriamų dėl kasdien vaikų ir jų tėvų naudojamų produktų, skaičius, pateikiant išsamią informaciją apie 26 produktus, kuriuos Europos ekspertai įvardijo kaip keliančius sužalojimų riziką vaikams.

Šis vadovas skirtas informuoti ir šviesti vartotojus ir specialistus, kaip atpažinti galimas grėsmes, su kuriomis vaikai susiduria naudodamiesi įvairiais produktais kasdiniame gyvenime, ir kaip išvengti sužalojimų, susijusių su šiais produktais. Aprašant kiekvieną produktą šiame leidinyje aiškinama, kodėl jis yra laikomas problema, kodėl jis gali būti pavojingas vaikams, į ką atkreipti dėmesį prieš perkant ar naudojant produktą, ir kaip saugiai juo naudotis.

Didinant vartotojų ir specialistų informuotumą ir žinias apie saugų produktų naudojimą, galima sukurti saugesnę aplinką Europos vaikams.

Europos vaikų saugos aljansas
European Child Safety Alliance
RoSPA House
28 Calthorpe Road,
Edgbaston, Birmingham, B15 1RP, UK

El. paštas secretariat@childsafetysafetyeurope.org
Interneto svetainė www.childsafetyeurope.org
Tel. +44 121 248 2000
Faksas +44 121 248 2001

Partneriai

